N. IONESCU-DUNĂRARU

EU, TASE ȘI POLIȚIA

Editura Ion Creangă

BC

NICOLAE IONESCU-DUNĂRARU
EU, TASE ŞI POLIŢIA

EDITURA ION CREANGA
Bucureşti
1976

CAPITOLUL I

— Începe prost, dar până la urmă te pomeneşti că dă norocul peste mine —

Comisarul uitase de mine, asculta ce îi citea agentul:

— … Nimic nu poate stăvili dorinţa de libertate a poporului român. Închisorile cu care…

Poliţaiul Mitoacă îşi înghiţi cuvântul pe care trebuia să-l rostească şi începu să împăturească foaia pe care o citea. Îl podidise şi năduşeala…

Comisarul Gârlici se răsti:

— Ai amuţit, mă? Citeşte mai departe!

— N-nu pot, dom' şef; scrie urât despre domnul…

Nu avu curaj să pronunţe numele, privi însă cu respect spre tabloul atârnat pe peretele din faţa sa.

— Las' că nu te aude; zi-i mai departe.

înainte de a-şi lua privirea de la tablou, poliţaiul salută pocnind din călcâie, ca şi cum ar fi vrut să-l asigure că nu din vina lui va auzi cele ce vor urma:

— … cu care — a continuat el — mareşalul Antonescu a împânzit ţara, nu vor putea cuprinde în ele pe toţi aceia care s-au ridicat la luptă împotriva ocupanţilor hitlerişti şi a slugilor lor, oblăduiţi de dictator. Războiul in-injust — se poticni el — pe care armata română e obligată să-l ducă a îndoliat mii de familii, a adus foamete, ' sărăcie şi ruini în toată ţara.

Români! Bărbaţi şi femei! Partidul Comunist Român vă cheamă la luptă împotriva dictatorului Antonescu şi a ocupanţilor hitlerişti! Ţărani! Ascundeţi cerealele pentru a nu fi rechiziţionate de autorităţi! Muncitori! Sabotaţi industria de război şi transporturile de armament! Intelectuali! Folosiţi toată influenţa voastră pentru a-şi iar se poticni — pentru a pro-propaga în jurul vostru nobilele idealuri ale libertăţii, democraţiei şi păcii! Ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi! Refuzaţi să executaţi ordinele comandantului hitlerist! Întoarceţi armele împotriva ocupanţilor!…

Mitoacă se opri.

— Dom' şef, cam asta e tot, încheie el, simţindu-şi cămaşa leoarcă în spate, ca un cearşaf de baie. Aşeză micul ziar, din

care citise, pe biroul comisarului, apoi, cu o batistă cât basmaua, începu să-şi usuce gâtul, ceafa şi fruntea.

Comisarul Gârlici privi cu atenţie foaia tipărită şi îi cercetă literele folosindu-se de o lupă. Trase un sertar din care scoase un exemplar asemănător. După ce le compară între ele, se rezemă de spătarul scaunului.

— Mda! Provine din aceeaşi tipografie.

— Do-oşpe bucăţi, dom' şef; de la întâi iunie şi până azi, îi aminti poliţaiul.

— Astea care le-am găsit noi. Câte or mai fi ascunse pe la oameni ori umblă din mină în mină, nu ştim, comentă Gârlici privind absent la sticla goală de pe birou.

Mitoacă ridică din umeri.

— Or mai fi încă pe atâtea, aprecie el.

— Fugi, că eşti prost! Sute, bă! Sute mai sunt! Că ăştia — bătu cu vârful degetului în ziar — nu îşi pierd timpul de pomană şi nici nu-şi riscă pielea tipărind câteva zeci de bucăţi, şi pe urmă să le împrăştie pe stradă — la întâmplare — să dea peste ele gunoierii care le aruncă fiindcă nu ştiu carte sau — norocul nostru — vreun copil ca el — şi aici arătă cu capul spre mine. Să ştii, Mitoacă, foile astea merg din mână în mână; un singur exemplar e citit de zeci şi zeci de oameni! Ia fă socoteala — dacă ştii să numeri mai departe de zece — câţi oameni vor citi o sută de bucăţi? Ai?

— Mitoacă îşi holbă ochii, înghiţi în sec, apoi răspunse ca un şcolar scos la tablă:

— Aăă… să zicem c-ar fi vreo douăzeci. Dacă înmulţim cu o sută, avem… două mii, dom' şef! Exclamă el mulţumit.

— Pe puţin, mă, pe puţin! Dar ştii câţi locuitori avem în circumscripţia noastră?

— Nu, dom' şef, recunoscu neputincios Mitoacă.

— M-aş fi mirat dacă ştiai. Peste cinci mii, mă! Dacă comuniştii aduc aici o sută de ziare d-astea pe săptămână, înseamnă că şi copiii din scutece or să citească presa lor. Pricepi, mă?

— Pricep, să trăiţi!

— Îţi dai seama? Nici „Universul", nici „Curentul" cu „Timpul" la un loc nu sunt atât de răspândite! Şi noi ce facem, mă? Răscolim bolovanii străzilor, în locul gunoierilor — că tot nu ajung până aici — ca să găsim câteva exemplare aruncate de

vreun fricos sau vreun analfabet ca tine?! Ori sorbim cafele şi aşteptăm să le găsească vreun, copil ca ăsta? Se întoarse spre mine: Cum te cheamă, mă?

— Lică, adică Virgil Drobotă, i-am răspuns eu în timp ce-mi răsuceam şapca în mână.

— Şi unde ziceai că ai găsit ziarul?

— Lângă gardul uzinei, azi-dimineaţă, când mă duceam spre staţia de tramvai.

— Ai auzit, Mitoacă? Lângă „Uzimef”, mă! Asta ne-ar lipsi, să ajungă şi în uzină! Şi noi stăm! Aşteptăm!

— Păi, altceva ce să facem, dom’ şef?

— Să le dăm de urmă! Ai înţeles?

— Da, dom’ şef. Numai că are să fie cam greu. Noi suntem doar trei, străzi însă — în Circa noastră — sunt vreo treizeci şi două! Şi întortocheate… ca ghemul în labele mâţii, başca întunericul… Că pe aici n-a pus primăria felinare.

— Şi dacă punea, ce făceai cu ele? Ai uitat că e camuflaj? Îi aminti Gârlici.

— În mahalaua asta, dom’ şef, camuflajul este încă de la facerea lumii, încearcă Mitoacă să-şi veselească şeful.

Şi parcă reuşise, deoarece Gârlici începu să zâmbească. Binevoi chiar să-mi arunce şi mie o privire, dar tocmai atunci ţârâi telefonul de pe birou.

— Comisarul Gârlici, rosti el în microfon.

— Aici Siguranţa — se auzi în receptor. Vorbiţi cu domnul inspector Vidran.

— Să trăiţi strigă Gârlici sărind în picioare.

Mitoacă luă şi el poziţie de drepţi, de parcă inspectorul — printr-o minune — ar fi ieşit din aparat apărând în faţa lui. I se auzi numai vocea răstită, în tonalitatea metalică a telefonului.

— Gârlici, Curtea Marţială te mănâncă! De ce n-ai raportat că în circumscripţia ta au fost răspândite manifeste şi ziare tipărite de comunişti?

— Dom’ inspector, să trăiţi, de-abia ieri au fost găsite vreo două bucăţi. De oamenii mei. Erau aruncate pe străzi… Nu apucă însă să-şi isprăvească fraza.

— Dar pe alea care le găsesc patrulele dimineaţa, pe lângă gardul „Uzimefului”, nu le pui la socoteală, Gârlici? Tot oraşul e împânzit de comunişti care împart ziare! Siguranţa şi Poliţia sunt

în alarmă; tu ce aştepţi? Să ţi le vâre pe sub uşi în secţie? Şi apoi să apese pe sonerie?

— Nu, să trăiţi, am şi luat unele măsuri. Dar n-am oameni de ajuns. Numai cei doi gardieni…

— Şi pentru câteva ziare ai nevoie de o companie?

— Nu, dom' inspector. Dar nişte agenţi specializaţi ne-ar fi de mare ajutor. De altfel, continuă el privind spre mine, am şi un plan de acţiune. Sper să dea rezultata.

— Să dea, Gârlici, c-altminteri te dau eu pe mâna domnului prefect. Să iei toate măsurile şi să-l prinzi pe individul care răspândeşte ziare comuniste în circumscripţia ta. Să ştii că dacă vreunul din ele ajunge în incinta „Uzimefului", dracu' v-a luat pe toţi! Ai înţeles?

Dar mai înainte ca Gârlici să poată răspunde, un clinchet sec anunţă că la celălalt capăt al firului nu mai asculta nimeni. Rosti totuşi un „să trăiţi" care se auzi slab, ca un balonaş ce se dezumflă.

Ce n-aş fi dat ca în clipele alea să mă aflu cât mai departe de el, de secţie, ba chiar şi de mahalaua noastră. Dar nu se putea; fiindcă el mă oprise, după ce-i dădusem ziarul găsit în zori. A trebuit să-l aduc la secţie, altminteri… „Limbă lungă cine are, cinci ani va săpa la Sare!" — cum scria pe afişele ce împânziseră zidurile şi gardurile. Ameninţarea era valabilă şi pentru aceia care vor găsi manifeste sau ziare nelegale şi nu le vor preda poliţiei. Nu avusesem până atunci vreunul în mină şi nu auzisem decât că ar exista şi asemenea tipărituri — *ilegale.* Pe când citeam uluit ziarul #acela, când l-am găsit, mi s-a părut că m-a văzut paza de la poarta „Uzimefului", şi am sfeclit-o. Pe deasupra, de frică am fugit. D-aia mă aflam acum acolo, să spulber orice bănuială, de teamă că mă dădusem de gol.

— Văzuşi, mă, în ce belea am intrat? se întoarse comisarul către Mitoacă.

— Văzut, să trăiţi!

— N-avem de ales. Trebuie să-l prindem pe individ. Pe ăl sau pe ăi de le difuzează.

— Să-i prindem, dom' şef. Dar cum?

Intrebarea rămase fără răspuns. Comisarul îşi aminti iar de mine:

— Ai priceput, puştiule, ce se întâmplă?

Am ridicat din umeri — ce mă priveau necazurile lor?!

Şi nici nu pricepeam ce mai voiau de la mine. Eram doar un biet vânzător de ziare — de-abia împlinisem 15 ani. I-am dat ziarul găsit, trebuia să-mi dea drumul! Ce citise poliţaiul Mitoacă ştiam şi eu, că doar apucasem să citesc. Aşa că dacă o făcuse doar pentru mine, îşi răcise gura degeaba. Ba, îmi păruse rău că trebuise să-l predau, că ce scria acolo despre război mă cam unsese la inimă. Văzând însă că nu răspund, comisarul a continuat:

— Prăpăd, băiete! Au pătruns comuniştii şi-n cartierul nostru. Şi dacă nu-i prindeam — auzişi ce-a zis domnul inspector — are să fie jale mare! Că pe mine o să mă dea afară din poliţie (dacă nu m-o trimite chiar şi la Curtea Marţială!) — asta mi-a fost scris. Ce să-i faci? A adăugat el încercând să pară împăcat cu soarta. Şi deodată se holbă la mine: Dar e păcat de părinţii voştri, că or să-i dea comuniştii afară din case; să trăiască în barăci, ca prizonierii. Iar pe voi, copiii, are să vă crească statul în colonii. Fără mamă, fără tată! Înţelegi? Nu te lua după vorbele ce-s scrise acolo, numai aşa, să vă sucească vouă capul.

Mă lipisem cu spatele de perete şi priveam înspăimântat la mutra lui fioroasă;

— Sunt periculoşi, bă puştiule! D-aia trebuie să-i prindem. Să-i dăm pe mina Curţii Marţiale şi… la zid cu ei; uite aşa! Adăugă el. Luă din rastel o carabină şi, îndreptând-o spre mine, simulă că trage două focuri: „Poc! Poc!”

A fost mai mult decât putusem răbda; privirea mi-a rămas pironită câteva clipe în buza ţevii de puşcă, apoi am ţipat speriat, simţind cum se învârteşte pământul cu mine. Pesemne că mă şi îngălbenisem, fiindcă şi-a mai muiat tonul:

— Păi vezi, numai cât m-am prefăcut că te împuşc, şi te-ai speriat, dar când vei da ochii cu bolşevicii?

Am clătinat din cap, în semn că-mi era de ajuns mutra lui.

— Fraţi mai ai?

— Trei, mai mici.

— Să te gândeşti ce ar putea păţi şi ei.

Asta ne-ar mai fi trebuit, după ce că tata fusese luat pe front! Ehei, să fi fost tata acasă nu intram eu în gura lupului! M-aş fi sfătuit cu el şi poate n-ajungeam la Gârlici… Eram încă mic înainte să plece, dar de pe atunci se purta cu mine mai altfel, ca

fiind cel mai răsărit dintre fraţi. Nu vorbea prea mult nici cu mine, venea târziu seara de la uzină, dar simţeam că lui pot să-i spun orice. Când lua leafa, făcea ce făcea şi ne aducea întotdeauna „câte ceva bun” — cum zicea mama — bucurându-se numai pe jumătate, de teamă că banii nu se ajung pentru ale gurii. Mie, din când în când, îmi cumpăra câte o carte. „Citeşte, băiatule, şi învaţă să ajungi om”, zicea.

Pe el aş fi putut să-l întreb multe, mai ales acum, că nu mai pricepeam chiar nimic: ce scria în ziarele alea nu se potrivea deloc cu ce spunea Gârlici despre ăi de le-au scris. Oricum, la mama nu m-aş fi dus în ruptul capului, să-i mai fac cine ştie ce griji. Trăgea şi aşa destul din greu de când rămăsese singură cu noi.

Văzând că mi-am mai revenit din sperietură, Gârlici m-a condus în cancelaria lui.

— Stai pe scaun.

A scos apoi nişte bani din buzunar şi i-a dat gardianului:

— Du-te până la colţ, la Gogu*;* ia nişte salam şi pâine, i-o fi foame băiatului.

Am rămas cu gura căscată. Mitoacă, mai nedumerit decât mine, încremenise cu banii în mină.

— Mişcă-te mai repede!

— Să trăiţi, am şi plecat.

Gârlici s-a aşezat pe scaunul său şi a început să mă descoasă:

— Da’ tac-tu unde-i, mă?

— Pe front, are doi ani de când a plecat.

— Aha! îşi face datoria. Bravo! Dar ce meserie are?

— Frezor, a lucrat la „Uzimef”.

— Frumoasă meserie, bănoasă, nici prea grea, şi căutată. După război are să-şi găsească repede de lucru.

— Când o fi şi ziua aia… am rostit eu, amintindu-mi că şi mama tot aşa spunea ori de câte ori venea vorba de întoarcerea tatii şi de sfârşitul războiului.

— N-are să mai ţină mult, au nemţii nişte arme secrete… când le-or pune în funcţiune, praful se alege de inamic. Numai că până atunci, a continuat Gârlici, trebuie să scăpăm de bolşevicii ăia care împart manifeste şi ziare interzise în cartierul nostru. Pricepi, băiete?

Am zis da, numai de teamă că l-aş înfuria întrebându-l ce mă priveşte pe mine toată chestia cu manifestele şi ziarele alea. Noroc că tocmai atunci a intrat Mitoacă.

— Să trăiţi, dom' şef, gata. Am luat.

Şi aşeză pe birou o pâine albă şi un salam de vreo jumătate de kil, dacă nu şi mai mult. Mirosul sfânt de pâine proaspătă şi acela uşor usturoiat şi afumat al salamului începuseră să-mi gâdile nările. Aproape că şi uitasem gustul salamului vânătoresc. Şi dacă atunci când am intrat în secţia de poliţie îmi pierise foamea, acum, văzând şi mirosind, simţeam că-mi vine leşin de la stomac.

— Dar ce-a păţit Gogu, mă, a ieftinit salamul?

— Nu, dom' şef, da' când a auzit că e pentru dumneavoastră, mi-a dat toată bucata, l-a lămurit Mitoacă mândru de parcă făcuse cine ştie ce ispravă.

— Bine, o să-l am în vedere, a mormăit comisarul. Apoi s-a întors iar spre mine: Norocul tău, puştiule. Ai briceag?

Nici nu ştiu când am scos din buzunar peştişorul de fier cu limbă de oţel.

Gârllci a împins pâinea şi salamul spre mine:

— Ia şi mănâncă.

Deşi îmi cam tremurau mâinile de emoţie, am reuşit să tai o felie de pâine şi două de salam. Mestecam de parcă se băteau calicii Iii gura mea.

— Încet, mă, să nu ţi se aplece, m-a sfătuit Mitoacă.

După felul cum îl sticleau ochii de poftă, eram sigur că în sinea lui îmi urase să-mi stea în gât. Sfatul său, însă, mi-a dat o idee:

— Dom' comisar, ştiţi… Are dreptate dom' sergent. N-am mai mâncat de mult salam. Să nu-mi facă rău prea mult aşa… dintr-o dată. Dacă mi-aţi da voie să păstrez o bucăţică, pentru acasă…

— Păstrează-l pe tot, că pentru tine l-am luat.

M-am grăbit să vâr în traistă comoara mea. Şi îmi imaginam surpriza şi bucuria ălora mici, când vor vedea bunătăţile nesperate.

— Aşa, începu comisarul. Acum să vorbim de-ale noastre. Nu mi-ai spus din ce trăiţi voi.

— Păi, mama lucrează la A.P.A.C.A., e croitoreasă. Eu vând ziare, că leafa ei…

— Frumos, frumos din partea ta că o ajuţi, m-a lăudat Gârlici. Toţi trebuie să ne ajutăm familia şi ţara. Ţara, care este familia noastră cea mare. Pricepi?

— Da, dom' şef, ani răspuns eu, deşi nu mă dumiream ce urmăreşte.

— Vezi tu, măi băiete, unii — cum e taică-tu — luptă pe front. Alţii — ca mine şi ca dumnealui — luptăm aici. Vă păzim de comuniştii care s-au vârât printre oamenii cuminţi şi supuşi legilor. Înţelegi?

— Da, dom' şef…

— Insă numai eu şi cu sergentul Mitoacă nu putem face mare ispravă, dacă nu suntem ajutaţi şi de oamenii cinstiţi. Ca tine, de pildă.

Am făcut ochii mari. Că eram cinstit, se înţelege, dar cum aş fi putut eu să ajut un comisar…

— Ai vrea să mă ajuţi?

Puteam să-l refuz, aşa dintr-o dată, după ce îmi dăduse salamul şi pâinea? Nici cu câştigul pe o săptămână nu aş fi reuşit să le cumpăr. Aşa că am încuviinţat dând din cap, nu prea convins.

— N-o să ai cine ştie ce mare lucru de făcut, o nimica toată. Te văd băiat isteţ şi sunt sigur că vei reuşi.

— De, ştiu eu…

— Are să fie simplu. Fii atent. Tu îi cunoşti pe toţi vânzătorii de ziare?

— Chiar pe toţi, nu.

— Dar aşa, să zicem… dacă ar apare unul nou, pe care să nu-l fi văzut până acum, ţi-ai putea da seama? Mai ales dacă vine în cartierul nostru?

— Se înţelege, dom' şef. Dacă nu e de meserie, îl cunosc după felul cum îşi strigă marfa, după cum poartă tolba…

— Bravo, puştiule, eşti deştept, m-a lăudat el plin de bunăvoinţă. Apoi a continuat: Uite, printre ăştia ar putea fi şi comunişti care împart pe ascuns manifeste şi ziare tipărite de ei. Trebuie să-i prindem. Tu să ai grijă să bagi de seamă ce jurnalişti noi apar; mai întrebi pe unul şi pe altul, dintre prietenii tăi, da' fără să le dai de bănuit, ca să nu ajungă la urechea cui nu trebuie, şi să ne scape. Cum afli pe vreunul suspect, ţi-l întipăreşti bine în minte şi vii să-mi spui. Imediat. Ai înţeles?

De înţeles, înţelegeam eu ce aştepta el de la mine. Numai că nu îmi venea la îndemână. Cum puteam eu să-mi suspectez prietenii? Pe Tase, pe Nae, pe Gică ori pe Anton-mutu? Şi nu numai pe ei, pe toţi aceia care alergau cât era ziua de lungă pentru un pumn de mărunţiş. De mi-ar fi dat Gârlici toată mezelăria lui Paţoc, tot nu aş fi putut deveni omul lui!

Pesemne că şi el pricepuse cam ce gânduri îi umblau prin cap, fiindcă începu să se încrunte:

— Să nu spui că nu vrei, nici că nu poţi!

Tonul cu care vorbise mi-a dat de gândit;

te pomeneşti că mă bagă şi la beci! Am încercat să o scald:

— Ba vreau, dom' comisar. Numai că are să fie greu. După ce voi vorbi cu vreo doi-trei, ceilalţi or să intre la bănuieli — şi gata… nu mai aflu nimic. Încă or să se şi ferească de mine.

Ştiam asta, fiindcă nu o dată încercase poliţia să îşi facă iscoade dintre noi, jurnaliştii. Dar atunci când îl dovedeam pe vreunul, nu-i rămânea decât să-şi caute altă meserie. Printre noi nu mai avea ce căuta. Am preferat totuşi să nu-i pomenesc comisarului. Pe de altă parte, mă gândeam că ce voia Gârlici acum părea să fie altceva. Voia adică să pună mina pe unii de pe urma cărora — dacă erau aşa cum spusese el — apoi avea să fie rău de noi. Se vede că de-aia nu vorbea lumea decât în şoaptă despre ei, încât eu nu ştiam mai nimic.

— Trebuie să lucrezi cu cap, a continuat Gârlici. Să nu încerci cu întrebări aşa… fără noimă. Doar când apare vreo mutră nouă, atunci. Pricepi?

— Mde!

(Parcă nu era totuna?!)

— Ai să reuşeşti! Cum afli ceva interesant despre vreunul din ăştia, îmi dai de ştire. Şi dacă s-o dovedi că e din cei pe care îi căutăm…

Se întrerupse, ridicându-se în picioare. Mă privea fix în ochi.

— Dacă va fi aşa, a continuat el, mă fac luntre şi punte, vorbesc cu dom' colonel Vidran — inspectorul, cu domnul prefect, cu toţi generalii pe care îi cunosc, şi îl aduc pe taică-tu de pe front!

Când s-a sculat el, m-am ridicat şi eu, dar auzind neaşteptata promisiune mi s-au înmuiat genunchii şi m-am lăsat din nou pe scaun. Era ceva la care până atunci cutezasem numai să visez.

Vorbele comisarului au avut clarul să mă facă să sper. Şi pentru o clipă am avut în faţa ochilor — ca şi cum ar fi fost aievea — scena sosirii tatei. L-am văzut intrând în curte, îmbrăcat într-o uniformă peticită — aşa cum îl ţineam minte în ziua plecării. Eu i-am sărit de gât, în timp ce mama plângea de bucurie strângându-i lângă ea pe frăţiorii cei mici, care priveau nedumeriţi la acel soldat străin pentru ei. M-a readus la realitate vocea comisarului:

— Aşa, puştiule, tu mă ajuţi pe mine, iar eu — pe cuvânt de onoare — îl scot pe taică-tu de pe front. Îţi promit că mâine chiar am să vorbesc cu domnul prefect. Tu spune-mi cum îl cheamă şi la ce unitate este — mi-a cerut el, pregătindu-se să noteze într-un carnet.

— Caporal Drobotă P. Ştefan, Oficiul poştal militar numărul 06245, i-am răspuns cu pe nerăsuflate.

— S-a notat! Acum fii atent la ce-ţi spun. În primul rând, tot ce am vorbit noi aici e secret. Ca la armată. Eşti doar fiu de soldat…

Vedeam cum Gârlici se chinuie să aleagă cuvintele, şi în mintea mea totul se învălmăşea.

— Aşadar, strict secret, că-i de rău. Divulgarea se pedepseşte grav. Pricepi?

— Da, dom’ comisar, am bâiguit eu, speriat mai mult de felul cum o spusese, decât de perspectiva pedepsei.

— Nici măcar maică-tii să nu-i sufli vreun cuvinţel. Înţeles?

— Da, dom’ comisar.

— A doua acum: tot ce afli îmi spui mie, şi numai mie.

Scrise nişte cifre pe un petec de hârtie, pe care mi-l vârî sub ochi.

— Asta e numărul meu de telefon. Ştii să telefonezi?

— Ştiu, dom’ comisar, l-am asigurat eu şi am vrut să iau bileţelul.

— Stai, mă, nu trebuie să umbli cu bileţele, poate le pierzi ori le vede careva, şi gata… s-a dus secretul.

— Atunci îl notez înăuntrul tolbei cu ziare. Afară de mine, nu se uită nimeni acolo.

— Aşa da, văd că eşti băiat dezgheţat, o să facem treabă bună amândoi. Iar pentru început, aş vrea ca mâine seară să-mi aduci

o listă cu toţi vânzătorii de ziare care au apărut în ultimele două-trei săptămâni.

— Chiar cu toţi?!

— Păi nu cred să fie mulţi, Bucureştiul e aproape pustiu din cauza bombardamentelor, aşa că nici jurnalişti nu mai sunt cine ştie câţi.

— Cam aşa e.

— Vezi? Hai să zicem — fiindcă n-ai experienţă — poimâine seară să am lista. Cu nume, prenume, poreclă, de unde şi când a apărut printre voi, unde locuieşte şi unde îşi vinde ziarele în mod obişnuit. Şi mai ales dacă vine şi prin cartierul nostru. Tot ce poţi afla scrie acolo. Strecori hârtia printre paginile unui ziar „Universul” şi, în drum spre casă, treci prin faţa secţiei şi strigi „Ziarul — speciala!” Eu am să ies şi-mi dai „Universul” ăla. E simplu şi nici nu bate la ochi.

— Da, dom’ comisar.

— Dacă n-oi fi eu pe aici, are să iasă dumnealui — a arătat spre Mitoacă — ori sergentul Racolţea. Îl cunoşti?

— Cum să nu?!

— Şi nu uita: cu cât prindem mai repede Tirul, cu atâta vine taică-tu mai curând. Cu avionul ţi-l aduc. P-onoarea mea!

M-am sculat de pe scaun:

— Dom’ comisar, o să vă aduc lista aia. Poimâine, i-am promis eu, hotărât.

Gândul că-l voi putea aduce pe tata înapoi, acasă, însemna acum totul pentru mine.

CAPITOLUL II

— Partea întâi e povestită de mine, a doua de un alt erou al cărţii —

Nea Lache Butuc era împărţitorul de ziare care ne dădea marfa. Adică el cumpăra cu toptanul, de la tipografii, şi ni le împărţea nouă, ca să le vindem. Asta după ce bineînţeles i le plăteam şi îşi oprea şi el partea leului. În fiecare zi — dimineaţa şi dupăamiaza — unul din noi trebuia să-l ajute. De obicei întreba el: „Care ţi-e milă de mine, mă?”

Cum însă nu se prea îngrămădeau miloşii — fiindcă asta însemna să stai până la urmă şi pierdeai în felul acesta o grămadă de timp, deci şi de muşterii — nea Lache numea el pe unul din băieţii mai descurcăreţi. Nu mică i-a fost mirarea — şi nu numai a lui — când m-am oferit eu.

— Bravo, Licuţă, m-a lăudat nea Lache. Apoi s-a adresat celorlalţi: Vedeţi, bă, are suflet, ajută omul la greu.

Şi am început treaba.

— … Douăzeci de „Universul”, cinşpe „Curentul”, douăzeci „Timpul”…

Eu număram ziarele, i le dădeam la îndemână, iar el le împărţea şi încasa banii. Între li mp luam seama la toţi care treceau prin faţa noastră.

Primul a fost, ca de obicei, Tase — prietenul meu şi asul vânzătorilor de ziare. Lui niciodată, nu-i rămâne marfă în tolbă. Are un iei al său de-a striga titlurile ştirilor, că se îmbulzesc cumpărătorii. Dacă de pildă scrie (ă în Mexic s-au ciocnit două trenuri, iar la Craiova a fost arestat un escroc, el strigă cam aşa: „… în Mexic a avut loc O GROAZNICA CATASTROFA DE CALE FERATA! LA CRAIOVA a fost arestat marele escroc Lioţcan”.

Şi lumea dă năvală. Până să se lămurească muşteriul, Tase e departe.

Rând pe rând, mi s-au perindat prin faţă cam o treime din numărul jurnaliştilor bucureşteni, cunoscuţi şi necunoscuţi.

Aceştia din urmă mă interesau pe mine, fiindcă pentru ei mă oferisem să-l ajut pe Butuc. Era singurul fel în care îi puteam cunoaşte fără să fiu luat la ochi. Şi pe deasupra aflam şi cum îi

cheamă, fiindcă împărţitorul îi trecea pe o listă ca să ştie cui şi câte ziare a dat şi apoi să-şi iacă socotelile.

Dar, oricât l-am măsurat şi cântărit pe fiecare, din cei pe care-i vedeam pentru prima dată (vreo cinci erau), niciunul nu părea să fie altceva decât un amărât de jurnalist ca mine, ca Tase, Gică, Nae sau Anton-mutul. Insă fiindcă trebuia să-i dau un răspuns comisarului — cât de cât — am socotit că ar fi mai bine să-l trag de limbă pe nea Lache.

Am luat-o pe departe:

— Dar ăştia de unde au mai apărut? Nu mai sunt muşterii nici pentru noi, jurnaliştii vechi, au venit şi ei să ne ia pâinea de la gură?

— Care „ăştia”? M-a întrebat el în timp ce-şi număra banii.

— Alde Piţigoi, Delcea… Lupaşcu… i-am răspuns eu amintindu-mi de câteva dintre numele pe care le notasem pe furiş, la repezeală, pe cartonul tolbei, sub numărul de telefon al lui Gârlici.

— De unde să apară, mă? Piţigoi abia a ieşit de la „zdup”, cică a fost hoţ de buzunare. Lupaşcu e oltean — vara vinde ziare, iarna gaz. Delcea — zice el că-l cheamă aşa — se vede însă cât de colo că e din ăia de se fofilează să scape de încorporare. Cum apare vreo patrulă, dispare mai ceva ca omul invizibil. Ăilalţi: Stamate, Vicleanu… sunt mutre mai noi. D-alde d-ăia care îşi închipuie că e de ajuns să-ţi agăţi o tolbă de gât, şi gata, eşti jurnalist. Strigă o zi-două „speciala d-acuma”, până răguşesc bine, şi când văd că rămân cu ziarele nevândute se lasă păgubaşi.

— N-or să mai vină? am întrebat, gândind că nu voi putea afla despre ei atâtea cât îmi ceruse Gârlici.

— Cine ştie? Şi să-i ia dracu’, că mai rău mă încurcă. Da’ tu ce mai aştepţi? N-o iei din loc? Are să-ţi ia altul vadul.

— Aş! Să-l văd p-ăla care îndrăzneşte! M-am grozăvit eu. Insă mi-am luat repede tălpăşiţa.

Vadul meu era liber de concurenţă dar… şi de muşterii. Întârziasem; şi în meseria noastră, dacă nu apari cu marfa până la ora şase jumătate-şapte, când trec oamenii spre slujbă… gata! Poţi să tragi oblonul, cum s-ar zice. Vrei, nu vrei, trebuie să aştepţi ora patru după-amiaza, când încep să meargă acasă. Dar atunci adio cu ziarele de seară, nu le mai prinzi.

Aşa am păţit şi eu; se făcuse douăsprezece şi de-abia dacă vândusem un sfert din marfă. Mă gândeam că dacă şi după-amiaza îmi va merge tot aşa, s-a dus kilul de mălai! Cam atâta îmi rămânea câştig, după o zi de alergătură şi strigat „speciala! Ziaree!”

În zilele „bune” — adică atunci când apărea o ştire mai deosebită — m-alegeam şi cu o jumătate de kil de fasole ori unul de cartofi. Dar ştiri din astea — „bombe”, cum le spuneam noi — erau tot mai puţine. Iar când în locul lor picau din cele adevărate, de 250 kilograme, lansate de americani, se înjumătăţea şi kilul de mălai. Şi treaba asta, de la 4 aprilie încoace se repeta la fiecare două-trei zile. Afurisită viaţă!

Cam astea îmi erau gândurile în timp ce şedeam pe treptele unei cofetării cu obloanele trase (cui îi mai ardea de prăjituri?!) şi pândeam trecerea vreunui eventual muşteriu. Dar, ca un făcut, dispăruseră de parcă ar fi simţit alarma! În schimb, venind dinspre Buzeşti a apărut unul dintre jurnaliştii pe care îi luasem la ochi în dimineaţa aceea, Lupaşcu. Om ca la vreo 40 de ani. Când m-a văzut, mi-a făcut semn cu capul, aşa, ca între cunoscuţi.

— Noroc! l-am salutat eu şi m-am grăbit să intru în vorbă cu el.

Am avut noroc, nu părea grăbit. Şi-a tras tolba în faţă şi s-a aşezat lângă mine.

— Ai făcut ceva vânzare?

— Făcui; detei mai mult de jumătate.

Era într-adevăr oltean, de asta puteam fi sigur.

— Ai vad bun?

— De unde?! Sunt ocupate toate de ăi mai vechi. Eu vând din mers; calea Victoriei, bulevardul Lascăr, strada general Mânu, Polizu — la spital, că domnii doctori vin mai târziu. Pe urmă, la Comenduirea Pieţii, când pleacă domnii ofiţeri la masă… Vorb-aia: lupul, de unde aleargă, d-acolo mănâncă! Alerg şi eu.

Îmi cam spulberasem din bănuieli, comunist nu putea să fie, că n-ar fi avut curajul să se învârtească pe lângă Comenduirea pieţii. Dar n-are a face, m-am hotărât să merg mai departe:

— Nu eşti de mult printre noi, am aruncat vorba, aşa, ca într-o doară.

— De-abia venii de pe front.

— Eşti oltean?
— Din Gorj.
— Şi pe front cât ai stat?
— Din patruşunu.
— Tata a plecat la începutul lui patruşdoi. Poate ai auzit de el? Caporalul Ştefan P. Dobrotă, oficiul militar poştal 06245.
— Zeroşasemiidouăsutepatruşcinci?! Asta-i la armata treia. Eu fusei la a-ntâia.
— Departe adică? am întrebat dezamăgit.
— Cam.
— Şi cum de ţi-au dat drumul acasă?
— Mă răniră. Pe urmă, regimentul meu veni în ţară, pentru refacere. Vreo două-trei luni, trag nădejde că m-or lăsa în pace, a adăugat el.
— Oare regimentul tatii n-o veni şi el pentru refacere? am întrebat mai mult ca pentru mine.
— Depindd de ce pierderi o avea. Noi, în 41, plecarăm un regiment; ne-ntorserăm doar trei companii. Ăilalţi…
Nu şi-a isprăvit vorba, a rămas tăcut, privind cu ochii înceţoşaţi spre caldarâmul de piatră. După câteva clipe a oftat, apoi a înjurat scurt, fără să spună pe cine. Dar mi-am cam închipuit eu. Nu pe el îl auzeam prima dată înjurându-i sau blestemându-i pe cei care porniseră războiul. Şi nici. Ultimul nu era. Îmi pierise pofta să-l iscodesc. M-am gândit însă că poate am să aflu de la el ci te ceva despre ceilalţi. Aşa că după ce am alergat în calea unui om care mă chemase să-i dau un ziar am continuat cu întrebările:
— Şi de ce nu stai acasă astea două-trei luni?
— Acasă? Ce să fac acolo? Pământ n-am nici măcar o brazdă. Copii însă… îmi dete ăl de sus şase. Muierea munceşte la bogătani pentru d-ale gurii. Io, mai scot un ban eu zarzavatu'…
— Care zarzavat?!
— Te uiţi că vând ziare? Asta o mai fac câteva zile, până îmi adun capital să-mi pot umple bine coşurile; atunci îmi iau din nou cobiliţa la spinare. O să fie treabă, femeile nu prea mai pleacă de acasă, de frica bombardamentelor, adăugă el cu privirea înseninată de nădejdi.
S-a ridicat în picioare şi şi-a împins tolba subsuoară;
— D-acu' mă duc. Mă odihnii destul.

Şi a plecat strigând titlurile ziarelor ca pe zarzavaturi:

— Ia „Curentu”, „Universul”, „Timpul”! Proaspete, d-acuma! Jurnalistuoo!

Ce mai, nu mă minţise! Dar nici eu nu aflasem altceva decât că, pentru a veni acasă, din regimentul tatii trebuie să rămână doar trei companii.

Până la urmă am ajuns la concluzia că singura nădejde de a-l vedea pe tata acasă era tot comisarul Gârlici. Cât îi privea pe cei ce răspândeau manifeste şi jurnale neîngăduite de autorităţi, o făceau pe pielea lor. N-aveam de ce pune la inimă că-mi ceruse să-l ajut să-i prindă pe unii despre care-mi spusese câte-mi spusese. Şi-apoi, să mi-l aducă pe tata de pe front, mai mult ce puteam să-mi doresc…

Astfel judecind lucrurile, eram convins că am dreptate şi nu săvârşesc nicio faptă de care să-mi fie ruşine.

Am pornit spre piaţa Matache, să-l găsesc pe Tase. Că el ştie mai multe decât toate ziarele pe care le are în tolbă.

Atâta doar că Tase nu prea avea chef de vorbă.

— Comunişti?! Care comunişti? M-a întrebat cu gândurile la ale lui.

— Aia care răspândesc manifeste… şi ziare…

Au ajuns şi la noi, în mahalaua noastră.

S-a uitat la mine cum îi priveam eu pe ăia micii când spuneau câte o aiureală.

— De unde ştii tu de comunişti?

I-am răspuns cu nepăsare prefăcută.

— Vorbeşte lumea…

— Măi Lică, sfatul meu e să laşi lumea să vorbească, iar tu să-ţi astupi urechile şi să-ţi coşi gura. Că, bleg cum eşti, cine ştie în ce bucluc poţi să intri.

— Dar n-am nimic cu ei, m-am apărat eu. Te-am întrebat doar aşa…

— Să nu mai întrebi pe nimenea; că ăia — comuniştii — sunt oameni care nu ştiu multe. Dacă încearcă cineva să-şi vâre nasul în treburile lor, s-a zis cu el!

— Sunt chiar aşa de-ai dracului?

— Păi ce crezi tu 7 Poliţia îi urmăreşte, Siguranţa îi hăituieşte, „ghestapoul” ăla se ţine scai de ei… ce să facă? Îşi apără oamenii pielea.

Naiba mă pusese să-i vorbesc?! L-am privit cu coada ochiului, sperând să-i citesc pe faţă dacă a vorbit serios ori nu. N-am putut citi nimic, era ocupat cu aşezarea merindelor pe o foaie de ziar.

— Mai bine să mâncăm; şi să ne vedem de-ale noastre. E mai sănătos.

„O fi, i-am răspuns în gând, dar în felul ăsta nu-l aduc eu pe tata acasă.”

Cum însă mă răzbise şi pe mine foamea, am scos din traistă bucata de mălai copt, brânza, ceapa şi le-am pus lângă ale lui.

După-amiază a început să se mai înviorеze strada; veneau funcţionarii de la slujbă. Am reuşit, după vreun ceas de alergătură şi strigăte, să mai vând vreo douăzeci de ziare. Dar tot îmi mai rămăseseră destule. Afurisită treabă! Nu mă hotărâm ce să fac: să încerc mai departe, ori să mă duc în Brezoianu, ea să prind ziarele de seară? Şi cu alea de dimineaţă cum rămânea? Tot domnului Gogu i le las, pentru pungi, să-mi dea iar cinci pătrăţele de zahăr? Rău aşa, rău altminteri. Până la urmă m-am hotărât: „Hai, Licuţă, în Brezoianu”.

După ce mi-am luat marfa — se „milostivise” altul de nea Lache, fiindcă eu ajunsesem târziu — mi-a venit o idee: «Ce-ar fi să încerc la „Uzimef”?» Aşa îi spunea fabricii din cartierul nostru: Uzina de mecanică fină „Uzimef”. Înainte de război — pe vremea când lucra şi tata acolo — fabrica scule, cântare, repara strunguri şi maşini. Acuma însă se zvonea că repară armele stricate pe front. Se spunea doar, fiindcă în afara celor ce lucrau acolo (şi care îşi ţineau gura) nimeni nu ştia ce se întâmplă dincolo de gardul înalt de cărămidă, care împrejmuia halele cu geamurile vopsite. La toate cele patru colţuri fuseseră ridicate foişoare în care se aflau santinelele. La poartă erau tot militari — cu un agent lângă ei, după câte auzisem şi eu — iar muncitorii civili erau cercetaţi şi percheziţionaţi atât la intrare cât şi la ieşire. În fabrică lucrau şi câteva sute de soldaţi care nu aveau voie să iasă afară.

Socotisem că aş face vânzare cu civilii care ieşeau ori intrau în schimb, fiindcă se lucra zi şi noapte, fără întrerupere.

. M-am agăţat de remorca unui tramvai şi am pornit spre marginea oraşului. Dar se vede treaba că în ziua aceea plecasem de acasă cu stângul. În faţa porţii se afla un invalid

care, mergând şontâc-şontâc de la un om la altul, se străduia să-şi vândă celei câteva ziare din tolbă.

Am început şi eu să strig cât mă ţinea gura: „Speciala! Ziaroo! Ultimul comunicat de pe front!”

La concurenţă, cum ar veni vorba.

Însă cu toată gălăgia mea, tot invalidul avea dever mai mare, pesemne fiindcă venise mai devreme. După vreo jumătate de ceas, îşi golise tolba, pe când eu de-abia vândusem vreo cincisprezece bucăţi.

Rămas singur, m-am mai învârtit prin faţa porţii, cu nădejdea că va mai apare vreun muşteriu. A apărut în schimb un tip îmbrăcat cu un trenci lung şi cu pălăria trasă pa ochi; m-a măsurat de sus până jos:

— Ce-nvârteşti, mă, p-aci? m-a întrebat el.

I-am vârât sub ochi un ziar;

— Speciala! D-acuma! Ultimul...

A luat ziarul, dar în loc să mi-l plătească m-a apucat de-o ureche şi, mai înainte s-apuc să zic „aoleo”, mi-a tras un şut:

— Şterge-o d-aci!

Nu l-am mai întrebat de ce; mi-am scos şapca din cap şi am rupt-o la fugă.

„Uzimeful” intrase de mult în atenţia noastră. În primul rând datorită specificului producţiei — reparaţii şi recondiţionări de armament — cât şi din punct de vedere politic şi organizatoric. Încă din primele zile ale instaurării dictaturii legionare, fabrica şi-a încetat producţia obişnuită.

Odată cu venirea la putere a lui Antonescu, au fost aduse şi montate unele utilaje speciale, importate din Germania; toţi muncitorii bănuiţi a fi comunişti sau simpatizanţi au fost concediaţi şi înlocuiţi cu soldaţi. Acum, situaţia de pe front luând o întorsătură tot mai gravă pentru hitlerişti, se luau măsuri din ce în ce mai drastice.

Din pricina aceasta a fost dizolvată celula de partid din fabrică, iar printre muncitorii care au trecut prin ciurul Siguranţei au fost introduşi agenţi. Noi căutasem o modalitate ca să intrăm în legătură cu acei muncitori care, prin convingerile lor patriotice şi nivelul mai ridicat de înţelegere a luptei pe care o duceam, ne-ar fi putut sprijini în acţiunea de sabotare a producţiei. În atenţia noastră se aflau şi ostaşii care lucrau

acolo. Toţi erau muncitori cu înaltă calificare, selecţionaţi dintre concentraţii contingentelor mai vechi.

— … Muncitorii militari sunt schimbaţi după 30–40 de zile în grupuri mici. De la fabrică sunt duşi la gara Chitila, în autocamioane acoperite, însoţiţi de către un ofiţer de jandarmi şi de un agent de la Siguranţă.

Tot aşa sunt aduşi şi cei noi. E imposibil să se ia direct legătura cu ei.

Tovarăşul Preda — legătura mea superioară — m-a întrerupt:

— Nici nu te-aş sfătui să încerci.

— Bineînţeles; şi tocmai pentru acest motiv m-am gândit să vă cer sprijinul…

— Anume? a întrebat tovarăşul Preda, privindu-mă pe deasupra ochelarilor.

— M-am gândit că n-ar fi rău ca, paralel cu încercarea de a intra în legătură cu simpatizanţii din rândul salariaţilor, să introduc în fabrică şi material propagandistic, am continuat eu dându-mi pe faţă un gând. Ce-mi încolţise cu câteva zile în urmă.

Tovarăşul Preda a devenit mai atent.

— Adică?

Bucuros că ideea mea îl interesează, am început să-i explic planul pe care mi-l făcusem:

— De trei zile — în chip de invalid — vând ziare în faţa uzinei. Am urmărit să întâlnesc pe vreunul dintre muncitorii pe care i-am cunoscut în perioada cât am lucrat acolo, aşa cum mi-aţi indicat.

— Şi ai reuşit?

— Până acum am descoperit câţiva — mai precis, patru. Dintre ei, însă, doar unul singur mă interesează. Maistrul Guran; e drept că n-a făcut niciodată politică, dar ştiu că este un om cinstit, integru, bun meseriaş şi se bucură de prestigiu în rândul celorlalţi muncitori. Deşi nu a participat la greva din treizeci şi opt, m-a sprijinit totuşi în faţa direcţiei.

— El te-a recunoscut? Ce spune?

— Ce să spună? Deocamdată mă crede invalid autentic, şi atât. I-am dat de înţeles că din cauza asta nu mai pot munci într-o fabrică. E normal să-mi câştig existenţa vânzând ziare. Nădăjduiesc însă ca în zilele următoare să trec la partea a doua

a planului. Ogorul e bun, tovarăşe Preda, nu-mi rămâne decât să arunc seminţele.

— Crezi că va accepta să ne sprijine şi că nu riscăm nimic?

— După câte am priceput, discutând cu el, sunt convins.

— Şi mai departe?

— Voi încerca, prin mijlocirea lui, să trimit soldaţilor material propagandistic. Ei sunt singurii care ar putea pune la cale câteva sabotaje sau cel puţin să provoace o încetinire a ritmului de lucru. Siguranţa îi supraveghează cu mai puţină atenţie decât pe muncitorii civili.

— Materialele cum le vei transporta? s-a interesat tovarăşul Preda.

— În tolba cu ziare. Dacă omul acela va consimţi să colaboreze cu noi, îi voi preda materialul vârât între foile unui ziar.

— Nu e prea riscant?

— Am să-i vând ziarul chiar sub nasul ofiţerului de serviciu, la poartă. De altfel, şi el tot de la mine îşi cumpără „Universul”.

Tovarăşul Preda a chibzuit în tăcere câteva clipe, apoi m-a întrebat:

— Cum îţi procuri ziarele?

— Cumpăr câte patru-cinci bucăţi de pe la jurnalişti. Cu douăzeci-treizeci de ziare în tolbă, sunt ca şi jurnalist.

Însă tovarăşul Preda nu părea dispus să se molipsească de entuziasmul meu.

— Propunerea dumitale trebuie analizată mai sus. Aşa că va trebui să aştepţi cu punerea ei în practică. E clar, tovarăşe Cornea?

I-am răspuns înciudat:

— Clar, tovarăşe Preda.

CAPITOLUL III

— Eu mai rău mă încurc, în timp ce ilegaliştii au unele bănuieli —

În ziua următoare am prins rând la împărţirea ziarelor înaintea lui Tase; primul adică. Imediat ce mi-am pus marfa în tolbă am început să dau roată prin dreptul celorlalţi împărţitori, doar-doar de l-oi vedea pe invalidul care vânduse ziare în faţa „Uzimefului”. Să aflu cum îl cheamă şi ce hram poartă. Am pierdut însă timpul de pomană, niciunul din invalizii care se aflau pe acolo nu semăna cu al meu. Şi am stat în Brezoianu până s-a desfăcut toată marfa. Să mor de necaz!

Şi în vreme ce mă îndreptam spre vad îmi rumegam în gând ciuda că din nou rămăsesem cu ziare nevândute.

Totodată făceam fel de fel de presupuneri în privinţa Invalidului. De ce n-a venit să ia marfă? Să se fi lăsat de meserie? Nu era de crezare, în ajun plecase cu tolba goală. Deci nu era un nepriceput, şi nici jurnalist de ocazie. Dar în cazul ăsta, de unde-şi făcea rost de marfă? Direct de la tipografii? Era imposibil, nu l-ar fi lăsat nea Lache şi ceilalţi distribuitori.

„Hm! Aici nu-i lucru curat! Trebuie să aflu cât mai multe. Dacă o fi vreunul din ăia pe care îi caută Gârlici m-a luat norocul în braţe! Îl aduc pe tata acasă”, am încheiat eu, plin de speranţă, discuţia cu mine însumi.

Dar nici în ziua aceea nu mi-a mers vânzarea. Şi, colac peste pupăză, pe la vreo unsprezece a sunat alarma. Am fugit repede la adăpostul cel mai apropiat. Mi-am găsit un locşor într-un colţ şi, aşezat pe o cărămidă, tu ziarele pe genunchi, am început să aştept.

Mirosea a igrasie, a trupuri transpirate şi a varză murată, de la nişte butoaie aruncate într-un colţ, mai în fundul beciului botezat „Adăpost antiaerian”. Oamenii vorbeau în şoaptă, ca şi cum s-ar fi temut să nu-i audă americanii care zburau la 4000 de metri înălţime. După vreo zece minute, au început să cadă bombele. Clădirea se zguduia făcând să danseze becul prăfuit ce atârna de tavan, femeile bolboroseau rugăciuni şi îşi făceau cruci după cruci. Câte una se răstea la vreun copil care nu prea se sinchisea de ce-i afară, arzându-i de joacă şi hârjoneală.

Pe măsură ce exploziile se înteţeau, femeile treceau la plânsete şi blesteme, speriindu-i mai rău pe copiii pare la rândul lor începeau să plângă. Şi ieşea o chirăială de-ţi venea să fugi afară. Dar nu se putea; uşa ora păzită de un poliţai, aşa că am rămas în colţul meu şi priveam spre tavan ori de câte ori peretele de care mă rezemasem îmi dădea de ştire că vreo bombă a căzut mai prin apropiere. Îmi închipuiam că, dacă se va surpa clădirea în beciul căreia mă aflam, mai întâi va începe să se crape tavanul adăpostului, aşa cum se crapă gheaţa înainte de a se sparge. Ce va fi după aceea? Nu reuşeam să-mi imaginez. Dar de un lucru eram sigur: că se va stinge becul. Aşa că atâta timp cât îi vedeam lumina — leşinată, ce-i drept — puteam fi liniştit.

Şi, într-adevăr, am scăpat şi de data asta: bombele au căzut tot în gară şi la atelierele din Griviţa.

După ce am ieşit din adăpost, mi-am îndreptat faţa spre soare şi am tras în piept, adânc, aerul în care pluteau firicele de moloz. Hapciu!

Când am dat colţul dinspre calea Griviţei, l-am zărit pe Tase; tocmai vindea nişte ziare — cam multe — unui cetăţean. Dar până să ajung eu, omul se îndepărtase, dispărând printre tarabele goale ale zarzavagiilor.

— Merge, merge vânzarea! am constatat mai mult cu invidie decât cu admiraţie.

Dar Tase a scuipat chiştocul ţigării şi mi-a răspuns nemulţumit:

— Merge pe naiba! Să fi văzut tu vânzare ce făceam înainte să înceapă bombardamentele. Multă lume lua ziare numai ca să-şi pună cumpărăturile în ele. Acuma piaţa e pustie, dacă se mai încumetă câteva precupeţe să vină… şi nici gospodinele nu se îmbulzesc, fiindcă n-au la ce. E jale mare, Licuţă băiete!

— Şi încă ce jale! i-am ţinut eu isonul, privindu-mi tolba aproape plină. Dar tu eşti norocos, mă! Văzui că adineauri ai vândut un teanc.

— Le-o fi cumpărat pentru pungi, ori ca să împacheteze ceva, a presupus el. Mi-a privit apoi tolba: Dar tu ce ai de gând, faci colecţie de ziare nevândute?

— Ei, şi tu! Am ajuns târziu în Polizu, muşteriii se răriseră. Colac peste pupăză, a mai sunat şi alarma.

— Dacă te scoli boiereşte! Fii şi tu primul, ca mine.

În dimineaţa aceea luasem ziarele înainte să vină el; dar am preferat să nu-i spun, ca să nu mă întrebe pentru ce m-am învârtit un ceas printre împărţitorii de ziare. Aşa că am zis într-o doară:

— Stau departe,. Mă, ce să-i faci…

— Mai caută-ţi un vad, să ai două, ca mine. Eu, seara, mă duc la Filaret, că ies muncitorii de la „Lemetru”.

— Crezi că n-am încercat? Aseară am fost la „Uzimef”, în cartierul meu. Am avut ghinion, mi-o luase altul înainte.

Şi deodată mi-a venit o idee: să văd dacă nu ştie el ceva despre Invalid. Aşa că am vorbit mai departe, încercând să nu par prea interesat:

— Un invalid; era nou în meserie, fiindcă nu l-am văzut nicio dată la împărţitul ziarelor.

— Parcă el stă să-l vezi tu, mi-a întors-o Tase. Câţi jurnalişti se adună pe Brezoianu şi Sărindar… cine poate să-i vadă pe toţi?

— Precis n-a fost! Că d-aia am întârziat.

Hait! Mă dădusem de gol. Tase a devenit atent:

— Parcă ziceai c-ai venit târziu, că stai departe…

Am încercat s-o scald:

— Aă… păi asta am vrut să spun; fiindcă am venit târziu… am apucat să-i văd şi pe ăia care luau ziare în urma mea.

Şi mi-a mers; el a dat-o în altă vorbă:

— Lasă, Licuţă, că n-or ţine bombardamentele astea o veşnicie. O să vedem iarăşi străzile pline de oameni.

Ne-am aşezat la umbră, să mâncăm. Nu renunţasem însă la ideea de-a mai afla ceva despre Invalid:

— Zău aşa, măi Tăsică, lume puţină, „bombe” — ioc! Vorbesc de ştiri, nu de cele din avioane, că suntem sătui de ele. Nu e treabă nici pentru noi, jurnaliştii vechi. Acum au apărut şi invalizii. Şi lumea mai mult de la ei cumpără. De ce n-or sta acasă? Că doar au pensie! M-am prefăcut eu indignat.

A făcut Tase nişte ochi!…

— Da’ de când te-ai făcut aşa deştept? I Ce ai tu cu pensia lor? Maică-ta n-are leafă? Tu de ce nu stai acasă, hai? Vii să-mi iei mie pâinea de la gură; care n-am nici părinţi, nici casă… nimic.

Am tăcut mile; cu el greu o scoţi la capăt. Mi-am dat seama că începusem prost; era cazul să amin investigaţia pe altă dată.

Seara, pe la cinci, am plecat spre Brătuleşti — c-aşa se numea cartierul în care locuiam. Vroiam să ajung devreme la „Uzimef”, înaintea Invalidului, adică.

Aş! Când ţi-e dat într-o zi ca să-ţi meargă prost, păi până nu se face noapte, tot anapoda îţi ies treburile. Dacă de dimineaţă pierdusem o oră încercând să-l văd pe Invalid, acum primul care mi-a ieşit în cale a fost comisarul Gârlici. Aştepta tramvaiul în staţia de la capătul liniei.

— Făcuşi ceva, puştiule?

Mi s-au muiat genunchii. Am început să mă bâlbâi:

— Să-să vedeţi, n-n-am făcut lista…

— De ce, mă? s-a răstit el.

— N-a-am făcut-o, dar… zi-zilele astea o fac eu… Deocamdată sunt pe un fir bun… n-aveţi nicio grijă, am reuşit eu, în sfârşit, să găsesc o ieşire, că nu-mi venea deloc să-i joc în strună.

Gârlici s-a mai domolit:

— Bine, bine, numai grăbeşte-te, că n-am vreme de pierdut.

Nici despre Invalid nu am pomenit nimic. De altfel nici nu ştiam măcar cum îl cheamă. Iar Gârlici avea pretenţii la nume. Aşa că am amânat-o pentru altă dată.

Comisarul m-a lăsat apoi să plec. Dar nu înainte de a-mi aminti că întoarcerea tatii depinde de destoinicia mea; cu cât îi voi da ştiri mai multe despre jurnaliştii noi, suspecţi, cu atât vor creşte şansele de a-l prinde pe acela — sau pe aceia — care răspândesc manifeste şi ziare ilegale în cartierul nostru. Şi-atunci va avea el, Gârlici, grijă de tata.

Până una-alta, mă prinsese seara. Când am ajuns în faţa „Uzimefului”, Invalidul tocmai pleca cu tolba goală, iar poarta era închisă şi păzită de un jandarm mustăcios. Se dusese kilul de mălai şi pe ziua aia.

Am cotit-o pe o stradă lăturalnică, să mai scurtez din drumul spre casă. Noroc că nu aveam ghete sau pantofi, le-aş fi târât şi pe ele! Păşeam cu grijă; era întuneric şi mă temeam să nu calc pe vreun ciob sau altceva, să mă tai. Asta mi-ar mai fi lipsit, să nu mai pot alerga! Când am dat colţul în strada Soveja, am auzit lătrând câinii de la grădina lui nea Panait Bulgaru.

însemna că trece vreun om străin; locuitorii cartierului traversau strada când ajungeau în dreptul lor, ca să nu-i întărite.

Am privit într-acolo; se zărea silueta unui bărbat care se grăbea să treacă de grădină; am mărit şi eu compasul. Mi se păruse c-ar fi chiar Invalidul. Şi chiar el era; l-am recunoscut după bonetă şi tolba de ziare. Da’ cum ciorile se făcea că nu mai şchiopăta?!

„Hopa! E ăsta invalid cum sunt eu mitropolit!”

Şi m-am hotărât să-l urmăresc; fiindcă lucru curat nu era!

Tiptil-tiptil, mai pe după pomi, mai în umbra gardurilor, am început urmărirea. Ca-n filme!

Pesemne, însă, că omului nici nu-i trecea prin minte că cineva se ţine după el. Îşi vedea liniştit de drum; mai ales după ce lăsase în urmă lătratul dulăilor. Dar după ce a străbătut aproape jumătate din străzile şi maidanele mahalalei, s-a oprit.

Am făcut şi eu la fel, având grijă să mă lungesc în şanţ. El a aprins o ţigară. A început să privească în jur; părea că aşteaptă pe cineva. Şi într-adevăr, la vreo două-trei minute a apărut alt cetăţean. N-am auzit ce au vorbit (dacă vorbiseră cumva!), fiindcă imediat au plecat împreună. Eu, după ei, mergeam tupilat, aplecat de mijloc, să nu fiu văzut. Îmi făcusem planul să-i urmăresc până vor intra undeva; şi apoi să alerg la secţia de poliţie. Să se descurce Gârlici cum o şti.

Dar se vede că, deşi se întunecase, ziua cu ghinioane tot nu se isprăvise, fiindcă, după ce au parcurs câteva străzi şi au traversat cam tot atâtea maidane, Invalidul a grăbit pasul, iar celălalt a dat colţul străzii Nucului. Cu el n-aveam treabă; aşa că m-am zorit să nu-l pierd din ochi pe Invalid. Dar când am ajuns la colţul unde se despărţiseră, celălalt mi-a tăiat calea.

— Ce cauţi, mă, p-aici? Al cui eşti?

Am înghiţit în sec şi mi-a trebuit destul timp până am fost în stare să-i răspund:

— Sunt al lui Drobotă. Caut pe un invalid, tot jurnalist, am adăugat eu vroind să-l las să înţeleagă că nu ştiam c-au fost împreună.

Dar el s-a prefăcut că nu îl interesează:

— Aha! Al lui Ştefan eşti? V-a mai scris?

— N-am primit nicio veste, de vreo trei săptămâni. Mama e foarte îngrijorată, i-am răspuns eu, mulţumit că nu vroia să ştie mai multe. De întrebare, nu m-am mirat, pe tata îl cunoşteau destui oameni din cartier.

— Nu trebuie să-şi facă griji. Cum merge poşta acuma… Maică-ta ce mai face, e sănătoasă? Tot la A.P.A.C.A. Lucrează?

— Da, tot acolo.

Am început să intru la idei: ce l-o fi găsit de stă de vorbă cu mine, noaptea, în mijlocul drumului? M-am dat mai aproape, nu mirosea a băutură. Hm!

— Şi ce treabă ziceai că ai cu invalidul ăla?

Am început s-o scald, căutând un motiv cât mai de crezare:

— Aă… păi să vedeţi… eu, acuma, vroiam să… să vorbesc cu el, să… să facem schimb de vaduri.

— Cum ar veni asta?

— Adică să vândă el în locul meu, la gară, şi eu în locul lui, aici, la „Uzimef”. Mi-ar veni aproape de casă.

Am suspinat uşurat în sinea mea, socotind că puteam fi crezut. Dar ţi-ai găsit!

— Şi ziua nu puteai sta de vorbă? Măi Lică — parcă aşa te cheamă — du-te acasă şi nu mai umbla noaptea pe străzi, că cine ştie ce mai poţi păţi. Ai înţeles?

Necăjit şi descurajat ca niciodată, am plecat spre casă. De un lucru eram sigur: omul — cine-o fi fost — bănuia că-l urmărisem pe Invalid pentru cu totul altceva decât schimbul de vaduri. La rândul meu, îmi dădeam şi eu seama — ce-i drept cu întârziere — că tot lungind vorba îi lăsase timp să se îndepărteze de mine.

*

Din spatele uşii am auzit vocea tovarăşului Preda:

— Cine-i?

— Om bun din lumea largă, am răspuns eu.

Conform înţelegerii, un astfel de răspuns dădea de înţeles că sunt singur.

După ce am intrat, tovarăşul Preda m-a întrebat:

— Ai fost cumva urmărit? Eşti în întârziere cu cinci minute.

— Da, de cel mai periculos agent al Siguranţei. Am scăpat însă repede de el!

Tovarăşul Preda m-a luat în serios:

— Cum de ţi-ai dat seama că e agent?

— Era deghizat în vânzător de ziare.

Am văzut însă pe faţa tovarăşului Preda mai multă îngrijorare decât merita urmărirea în sine; era cazul să lămuresc lucrurile:

— Agent? Aş! Am glumit. Era un băiat de aici, din cartier; vroia să-mi propună… un schimb de vaduri comerciale. M-a scăpat de el omul cu care m-am întâlnit. Îi cunoştea familia.

— Deci, întâlnirea a avut loc. Dă-mi amănunte despre el.

— Il cheamă Guran Petre — după cum v-am spus. La „Uzimef” lucrează din 1926 şi se bucură de încrederea direcţiei, ca muncitor destoinic. Nu a făcut parte din niciun partid politic şi nici nu a simpatizat cu vreunul.

— Şi ce gândeşte? Cum a acceptat să ne sprijine? Cum de s-a hotărât s-o facă?

— Din cele ce mi-a relatat privitor la activitatea lui în fabrică — s-a referit printre altele şi la urmele de sânge de pe armele care sunt aduse la reparat — am înţeles ce simte; că deşi n-a fost pe front, îşi dă totuşi scama de grozăviile de-acolo; că a văzut şi aici şi-a înţeles multe. Şi nu mai vrea să stea cu mâinile la piept. I-am vorbit despre contribuţia pe care o poate aduce fiecare patriot, pentru încheierea măcelului cu un ceas mai devreme. M-a ascultat cu atenţie şi a priceput că am nevoie de el.

— Despre dumneata ce mai ştie?

— M-a cunoscut pe vremea când lucram la „Uzimef” — când cu greva din 1938, v-am povestit eu; acu’ i-am spus că, fiind rănit pe front, invalid, nu mai pot munci. În schimb contribui — în măsura posibilităţilor — la lupta pentru scoaterea ţării din război. N-a fost curios să afle cum; şi nici din ce grup sau partid fac parte, am precizat eu. A înţeles că trebuie să fie discret.

Tovarăşul Preda a făcut câţiva paşi prin cameră, apoi s-a oprit în faţa mea:

— Eşti sigur de acest om, tovarăşe Cornea?

— Ca de mine însumi. E cinstit şi sincer; aşa cum a fost întotdeauna. M-am interesat — cu discreţie — întrebând despre el şi pe alţi câţiva din salariaţii care mă mai ţin minte.

Se părea că îl convinsesem, fiindcă s-a aşezat pe scaunul din faţa mea, ceva mai liniştit.

— În linii mari, m-am interesat în primul rând de situaţia sa faţă de măsurile restrictive din fabrică. De ce posibilităţi de mişcare anume dispune.

— Perfect, a încuviinţat tovarăşul Preda, aşezându-se mai comod pe scaun.

— Meşterul Guran are permis să circule prin toate secţiile, inclusiv acelea unde lucrează militarii. Va putea plasa manifestele fie la spălător — cu puţină sodă în ele — fiindcă militarii se spală după civili; fie în sala de mese. Mesele nu se curăţă după ce mănâncă civilii care obişnuiesc să lase militarilor câte o felie din pâinea adusă de ei, de-acasă. Mai sunt apoi şi adăposturile antiaeriene; poate arunca materialele prin aerisitori. Acesta e planul meu, aştept părerea dumneavoastră. Dacă îmi daţi cale liberă, de poimâine îl pun în aplicare.

Dar tovarăşul Preda, ilegalist cu experienţă, mi-a potolit zelul:

— Uşurel; nu este nici acţiunea mea, nici a dumitale. Mai sunt şi alţi tovarăşi care trebuie înştiinţaţi şi de a căror părere trebuie să ţinem seama. În plus, eu tot nu mă dumiresc ce l-a determinat pe băiatul acela să se ţină după dumneata?

— V-am spus doar! Vroia să-mi propună un schimb de vaduri.

— Să zicem, a încuviinţat nu prea convins interlocutorul meu. Dar de ce n-a făcuto la poarta fabricii, acolo unde v-aţi găsit?

Am ridicat din umeri; nici eu nu pricepeam.

— Probabil că i-a venit ideea mai târziu, după ce am plecat de acolo. Sau poate că s-a gândit la acest lucru când m-a văzut pe stradă.

Tovarăşul Preda a clătinat din cap:

— Sunt cam mulţi „poate” în istoria asta cu vadurile. Noi nu ne jucăm de-a activitatea ilegală. Trebuie să aflăm ce hram poartă flăcăul.

— Îl cunoaşte meşterul Guran, i-am amintit eu. I-aş putea cere lui să se intereseze mai îndeaproape.

— Aşa merge, a acceptat tovarăşul Preda, după ce s-a gândit câteva clipe. În niciun caz, însă, nu vom acţiona în vreun fel, până nu suntem lămuriţi asupra lui. N-ar fi pentru prima dată când poliţia se foloseşte de naivitatea şi de spiritul de observaţie al copiilor.

— Îl voi ruga pe meşter să ia legătură cu familia băiatului. Până nu aflu ce şi cum, nu fac un pas înainte, l-am asigurat eu.

De altfel, mărturisesc că prudenţa lui mă vârâse şi pe mine la idei.

Tovarăşul Preda s-a sculat de pe scaun:

— Ne-am înţeles, tovarăşe Cornea; nicio acţiune la „Uzimef” până nu aflăm ce-i cu băiatul. Deocamdată poţi continua să

vinzi ziare la poartă, să se obişnuiască toţi cu prezenţa dumitale.

Eu am priceput — după felul în care rostise cuvântul „aflăm” — că nu se va mulţumi numai cu cercetările mele privitoare la micul jurnalist. Eram sigur că va întreprinde şi el câte ceva. Cum şi prin cine? Nu era treaba mea să aflu.

— Cu maistrul Guran când te mai întâlneşti?

— Mâine seară, după ce iese din schimb. Îi voi atrage atenţia asupra băiatului.

— Perfect. Şi acum, succes! Mi-a urat tovarăşul Preda în timp ce-mi deschidea uşa.

CAPITOLUL IV

— Invalidul îmi cam dă de furcă, în timp ce comisarul Gârlici are neplăceri —

Era duminică, ziua în care şedeam şi eu acasă toată după-amiaza. Câteva ceasuri bune mă scăldasem împreună cu alţi băieţi în apa Colentinei, la Vadul lui Fâlfoc.

Înotând, plonjând sau jucând leapşa, uitasem de toate: de foame, de oboseală… chiar şi de misiunea primită de la comisarul Gârlici. Iar când a început să se însereze, am plecat fiecare la casa lui.

Mama fiersese apă în cazan, pregătise albia cea mare şi, până să vin eu, îi îmbăiase pe ăia micii. Fără să ia în seamă faptul că vreme de peste patru ore mă bălăcisem în gârlă, nu m-a slăbit cu gura până ce nu am intrat în albie. Asta era culmea! Să vii de la scăldat şi să intri în albie! Însă nu aveam încotro. Pe urmă am mâncat cu toţii împreună, ceea ce se întâmpla doar duminica seara. După aceea ne-am văzut fiecare de ale lui; mama a început să cârpească, ăia micii să se joace în jurul mesei, alergând şi răsturnând scaune în timp ce eu, cocoţat în vârful patului, rezemat de perne, citeam — pentru a nu ştiu cita oară — aventurile cavalerului d’Artagnan şi ale bravilor săi prieteni.

— Lică băiete — a început mama întrerupându-mi cititul tocmai când săbiile muşchetarilor se încrucişau cu cele ale oamenilor contelui de Rochefort — de ce nu mi-ai spus că ai necazuri cu comisarul Gârlici?

Bine spune vechea zicală: „De ce ţi-e frică nu scapi!” Numai că nici eu nu eram născut ieri-alaltăieri; şi din ziua — mai bine spus, noaptea — când îl urmărisem pe Invalid, iar omul acela mă recunoscuse, avusesem tot timpul să îmi pregătesc un răspuns pentru eventualitatea că mi se va pune o astfel de întrebare. Atâta doar că acum — când mama aştepta privindu-mă aşa, din fugă, cu coada ochiului — treaba era mai complicată decât îmi închipuisem. De când plecase tata pe front şi văzusem cât de greu se chinuie, biata de ea, să ne asigure mâncarea cea de fiecare zi (bună-rea — vorba e că era) şi cum se străduia să ne ţină curaţi şi pe noi, şi casa, o iubeam şi o respectam mai mult ca oricând. Şi dacă înainte, când făceam

vreo boroboaţă, îl mai luam pe „nu ştiu” în braţe ori trânteam chiar şi o minciună, ca să ies cu faţa curată, în ultimul timp însă mă purtasem în aşa fel incit să nu fiu nevoit niciodată să mă folosesc de minciuni pentru a ieşi din vreo încurcătură. De data asta, nu aveam însă de ales! Mă temeam mai mult de comisarul Gârlici decât de dojana mamei. Şi apoi, socoteam că aducerea tatii acasă merita nu o minciună, ci o sută, o mie chiar! Aşa că i-am răspuns încercând să mă prefac cât mai nepăsător:

— Necazuri? De niciun fel. Cine ţi-a spus?

— Te-a văzut cineva, alaltăieri, când stăteai de vorbă cu el.

— Aaa! Asta era! M-a oprit ca să mă întrebe de unul… Piţigoi.

— Cine e ăsta?

— Un hoţ de buzunare. Îl urmăreşte mai de mult şi ar fi auzit că s-a făcut vânzător de ziare şi buzunăreşte lumea pe la înghesuieli. A vrut să-i spun dacă îl cunosc şi cam pe unde are gazdă.

— Şi ce i-ai spus?

— Că îl cunosc doar aşa, din auzite, dar nu ştiu unde locuieşte. N-are decât să-l caute, că de-aia e comisar.

— Da’ despre alţii nu te-a întrebat?

— Despre cine, mamă?

— Oameni cunoscuţi, din cartierul nostru?

— Nu, mamă, zău că nu!

De data asta spuneam doar adevărul.

Mama a reînceput să cârpească, dar după câteva clipe mi-a vorbit din nou:

— Ai grijă, băiatule, să nu te îndemne comisarul la cine ştie ce faptă urâtă, să nu-mi mai pot scoate pe urmă obrazul în lume şi să-l faci şi pe taică-tu de ruşine.

îmi cam dădeam eu seama ce vroise ea să-mi spună prin fapte urâte; adică să mă îndemne să-l ajut să dea în gât pe vreun om cumsecade pe care pusese el ochii, ca s-o facă pe grozavul în faţa şefilor, a nemţilor şi a ălor mari. Mai văzusem noi de-astea, şi ce-i poate pielea. Aşa s-o fi întâmplat şi când cu arestarea vecinului nostru, pe care l-a ridicat duba în primăvară. Sau cine ştie la ce alte matrapazlâcuri de-ale lui Gârlici s-o fi gândit mama. Da’ ce, eu eram nebun?! Păi nu mi-ar fi crăpat obrazul de ruşine? Că doar nimeni dintr-ai noştri nu-l înghiţeau pe comisar, nici pe ăi de-o teapă cu el. Ceea ce îmi ceruse mie

socoteam însă că-i cu totul altă treabă. Gândul meu era unul singur: să-l aduc pe tata acasă. Iar cei de-i căuta Gârlici acum se vede că erau unii aşa cum zisese el, de vreme ce s-ascundeau de toată lumea. „Oare de-aia s-or ascunde?” mă tot frământam. Şi-mi amintii că şi Tase băgase frica în mine de ei — ce-i drept, parcă altfel… Dar la urma-urmei, cam tot una era, îmi ziceam eu. Că intrasem în cârd cu Gârlici nu-mi convenea defel, şi nici ce mă pusese el să fac. Indiferent cum erau oamenii aceia — nu-mi da inima ghes deloc. Vorba e că-l aduceam pe tata acasă, tata căruia îi duceam cu toţii dorul şi-i simţeam lipsa, şi-atunci toate se vor lămuri şi mama avea să fie şi ea mulţumită. Dar cum să-i spun ei toate astea, cum? Să se mai teamă şi pentru mine? Văd eu în ce chip oi face să iasă bine…

Numai că, până una alta, îmi pierise pofta de citit. Cuvintele mamei mă puseseră pe gânduri. Şi încă serios de tot. Dacă aflase ea câte ceva despre legăturile mele cu comisarul Gârlici, desigur că mai erau şi alţii în cunoştinţă de cauză. Cum putea fi, de pildă, şi omul din strada Nucului. Ori chiar Invalidul, şi-atunci se dă toată treaba peste cap.

Prefăcându-mă că citesc, am început să chibzuiesc asupra celor ce trebuia să fac de acum înainte. Cu cât mă gândeam însă mai mult, cu atâta mă convingeam că m-am încurcat mai tare, într-o istorie care pentru mine se putea încheia şi într-alt fel; prost adică.

Faptul că trebuia să mă ascund de toţi, şi mai ales de mama, mă chinuia cel mai mult. Şi pentru că necunoscutului îi vorbisem despre un schimb de vaduri, mi-am zis că cel mai sănătos lucru ce-l aveam de făcut era să îi propun chiar asta Invalidului.

Noaptea aceea am dormit prost şi am visat urât; se făcea că eram muşchetar, că plecasem la Londra, dar în locul lui Buckingham mă aştepta tata rănit, şi în loc de diamante pentru regină trebuia să aduc manifeste pentru mama. Richelieu avea chipul Invalidului, Rochefort pe al lui Gârlici… Iar eu eram singur; nu aveam pe lângă mine niciun înţelept ca Athos, niciun descurcăreţ cu relaţii cum era Aramis… şi nici pe vreun voinic de talia lui Porthos nu mă puteam bizui.

Când s-a luminat de ziuă, visele mi s-au destrămat odată cu somnul şi am respirat uşurat. Spălatul şi îmbrăcatul nu mi-au luat decât vreo zece minute şi după ce mi-am atârnat de gât

trăistuţa cu mâncare şi tolba pentru ziare, am plecat împreună cu mama; ea la fabrică, eu în Brezoianu…

Ziarele încă nu sosiseră de la tipografii; înşiruiţi pe trotuare, jurnaliştii şedeau de vorbă ori îşi completau somnul întrerupt prea devreme. Am socotit prilejul tocmai bun să-l mai caut o dată pe Invalid, să-i propun schimbul de vaduri, ca să-i înlătur orice bănuială.

Am pornit-o deci spre bulevard, însă până să ajung în dreptul „Universului” au apărut şi împărţitorii cu bicicletele încărcate. S-a iscat atunci o învălmăşeală de era să mă dărâme; se îmbulzeau care mai de care să apuce rând în faţă. Nici vorbă nu mai putea i i de găsirea Invalidului!. Am alergat şi eu pe lângă bicicleta lui Lache Butuc şi cu ajutorul lui Tase am luat marfa printre primii.

Aşa că mi-a mers strună cu vânzarea în dimineaţa aceea. După-amiază, zor spre Brezoianu, să iau ediţia de seară. Cu ziarele în tolbă, doar i-am urat lui Tase „vânzare bună” şi am alergat spre tramvai. Vroiam să ajung la „Uzimef” înaintea Invalidului. Ţi-ai găsit însă! Primul om pe care l-am văzut în faţa fabricii era chiar el. Apoi, privind spre poartă, l-am văzut şi pe tipul care mă gonise cu câteva zile meii înainte. Nu ştiu cum, dar numai ce-l zăream, şi-mi sărea inima. Nu mă dumiream deloc cum de ajunsese Invalidul înaintea mea. Fusesem primul jurnalist care se agăţase de tamponul remorcii, iar în vagoanele tramvaiului, altul nu se mai urcase. Că doar n-o fi venit cu taxiul? Pe urmă m-am luminat, cum s-ar zice: nu avea niciun ziar de seară. Nu-mi rămânea decât să-i vorbesc despre schimbul de vaduri, dar asta mai la urmă, când s-o isprăvi vânzarea.

Şi ca să-i arăt că, atâta timp cât sunt eu acolo, el nu are dever, am început să alerg din om în om strigând cât mă ţinea gura şi îmi îngăduiau plămânii:

— Ziaree! Speciala d-acuma! Ultimul comunicat de pe front! Amănunte despre… NOUA ARMA SECRETA A NEMŢILOR — FUGA… din puşcărie a unor condamnaţi! Speciala!

îl „tăiasem” pe Tase! Oamenii zâmbeau înveseliţi şi… cumpărau. Iar eu strigam mai departe:

— Victorii pe toate fronturile! Speciala de searăă!

Chestia cu victoriile o învăţasem tot de la Tase. Când auzeau de victorii, cetăţenii deveneau curioşi, cumpărau ziarul şi citeau comunicatele. Atunci se lămureau ale cui erau victoriile; fiindcă şi unii redactori de la ziare îşi cunoşteau meseria. Ei nu puteau scrie că nemţii mâncaseră bătaie, dar nu îi putea împiedica nimeni să spună că duc… lupte înverşunate, repliindu-se pe poziţii dinainte stabilite. Adică… tot îndărăt.

Ce mai, îl dădusem gata pe Invalid! Încerca el să-mi ţină piept — cum s-ar zice — dar în meseria noastră, gura contează. Şi picioarele. Să ştii să strigi şi să alergi de la a om la altul. Mergea vânzarea cum nici nu lă aşteptam. Aproape că îmi era milă de Invalid căruia parcă îi pierise tot curajul; şedea în colţul unei străzi şi striga doar cu jumătate de glas: „Universul!” „Timpul”! Când şi când se mai abătea câte un muşteriu pe la el.

Erau oameni mai în vârstă, cu care parcă se cunoştea, fiindcă schimbau şi o vorbă-două. Printre ei l-am văzut şi pe trecătorul care se oprise în seara când îl urmărisem pe invalid. L-am privit atent, ca să-mi întipăresc în minte trăsăturile lui care parcă.. Parcă îmi erau cunoscute. De unde? — nu-mi iuţeam da seama!

El, în schimb, a trecut pe lângă mine ca şi cum nu m-ar fi văzut în viaţa lui. În clipa ceea, omul în civil mi-a făcut semn:

— Dă-mi şi mie „Seara”.

Am scos repede ziarul din tolbă.

— Poftiţi, dom’ şef. De-acuma, speciala… Şi fiindcă o tot lungea cu căutarea măruntului prin buzunare, am făcut pe filotimul:

— Lăsaţi, dacă n-aveţi, îmi daţi altă dată. Şi m-am îndreptat spre un grup de oameni are tocmai ieşeau. Când m-am întors cu faţa spre stradă, Invalidul dispăruse.

„L-am dat gata, mi-am zis eu. Nu-l mai prinzi pe aici.

În seara zilei următoare, când am ajuns la „Uzimef”, m-a apucat bătaia de inimă: Invalidul era… la post, cum s-ar zice. M-am hotărât să-i vorbesc, să lămuresc odată lucrurile. Dacă îmi lăsa vadul liber, însemna că-l bănuisem degeaba. Iar faptul că se prefăcea invalid era vreun truc al lui, să-i facă pe oameni să-i cumpere ziarele. S-au mai văzut d-ăştia.

— Bună seara, nene.

— Noroc, băiete! Ai şi venit?

— Ce să fac? Asta mi-e meseria. Dar văd că la mata merge cam slab cu vânzarea, am bătut eu şaua.

— Merge, nu merge, pâinea tot trebuie să mi-o scot, mi-a răspuns cam în doi peri.

— De ce nu încerci cu ţigările? E mai rentabil.

A ridicat din umeri:

— Pentru asta îţi trebuie capital şi relaţii pe la „Regie”. Eu n-am nici una, nici alta.

— Aha! Dar ziua unde ai vad?

— N-am, că-s ocupate toate. Vând pe unde pot…

— Nu-i bine; în meseria noastră, dacă n-ai un vad bun, nu-ţi scoţi pâinea. De ce nu încerci mata pe Griviţei, între gară şi Polizu?

Seara, vadul ăla e liber. Şi se face şi vânzare bunicică.

— De unde ştii?

— E vadul meu, acolo vând de obicei. Dar e cam departe; seara mă apucă ora nouă pe străzi şi am de-a face cu poliţia. Aici îmi vine mai aproape, locuiesc în cartierul ăsta. Ce zici, îl iei?

Dar pesemne că nu fusese atent, fiindcă m-a întrebat cam mirat:

— Ce să iau?

— Vadul meu; între gară şi Polizu.

— Aha! Mde… Ştiu eu? Să mă mai gândesc. Şi s-a îndepărtat spre colţul unde şezuse şi în ajun. Evitase un răspuns limpede.

După un timp a apărut şi cunoştinţa mea din noaptea când îl urmărisem pe Invalid. A cumpărat un ziar de la el şi când a ajuns la poartă s-a aşezat în rând cu aceia care aşteptau să fie percheziţionaţi. Mai toţi citeau ziarele, ca să le treacă timpul. El a început să citească doar titlurile din jumătatea primei pagini, nu l-a desfăcut.

*

Comisarului Gârlici îi curgea năduşeala de pe frunte, dar nu îndrăznea să scoată batista ori să se îndrepte de şale.

Mitoacă, în schimb, încremenise în poziţia de drepţi.

Colonelul Vidran, inspector la Siguranţă, aşezat pe scaunul comisarului, se răstea la el şi bătea cu pumnul în birou:

— Cretinule! De nimic nu eşti capabil! Manifestele şi ziarele comuniştilor au pătruns în „Uzimef” şi tu raportezi că în circa ta e linişte.

Gârlici încercă să se apere:

— Permiteţi-mi, este exact aşa cum am avut onoarea să vă raportez; în ultima săptămână — datorită măsurilor pe caro le-am luat — n-a mai apărut niciun fel de tipăritură subversivă. Nici pe garduri, nici pe stâlpi…

— Dar fabrica unde e, mă? În curtea prefecturii, sau în circa ta?

— Fabrica, domnule inspector, iese de sub jurisdicţia mea… e păzită direct de…

Gârlici ar fi vrut să spună pesemne că însăşi Siguranţa şi Jandarmeria răspund de pază, dar, amintindu-şi pe cine are în faţă, îşi înghiţi cuvântul mulţumindu-se să dea un răspuns echivoc:

— … De armată, să trăiţi!

Vidran îl privi pe deasupra ochelarilor:

— Măi Gârlici, tu ori eşti prost, ori numai te prefaci? Dacă aşa stau lucrurile, păi atunci eşti de-a dreptul tâmpit! Fiindcă nu s-a născut ăla care să-l *ducă* pe colonelul Vidran, adăugă el calm.

Deodată bătu cu pumnul în birou şi se răsti de se cutremură până şi becul din tavan:

— Da’ ăla care aduce manifestele în fabrică nu trece prin circa ta? Şi nu e cineva din centrul oraşului, ci unul care locuieşte pe aici, care cunoaşte bine locurile. Duce materialul în fabrică pe sub nasul tău, Gârlici. Şi al dobitocilor de oameni pe care-i ai!

— Numai doi, se scuză comisarul. Unul de zi şi unul de noapte. Iar circa e mare, treizeci şi două de străzi, patru fundături şi peste zece maidane. Către „Uzimef” converg nu mai puţin de patru străzi. În spate se află maidanul lui Fâlfoc şi râul Colentina. Nu mai vorbesc că prin apropiere e şi cimitirul. Tot controlul efectuat la poartă trebuie să fie mai… atent, să trăiţi!

— Nu-i învăţa tu pe oamenii mei cum să facă o percheziţie corporală. Manifestele sunt introduse în incinta fabricii pe altă cale.

— Pe unde, domn’ inspector? se interesă Gârlici îndatoritor, ca şi cum ar fi fost gata să se îndrepte într-acolo.

— Asta s-o aflaţi voi! tună Vidran, holbându-se când la comisar, când la Mitoacă. Apoi continuă: Dincolo de ziduri, răspund oamenii mei. Până la ele, tu! Ai înţeles?

— Da, să trăiţi!

Inspectorul se sculă de pe scaun; Gârlici reuşi să se îndrepte şi el din şale. Numai Mitoacă rămase neclintit.

— Să fie limpede, continuă Vidran, dacă într-o săptămână cel mult — asta fiindcă sunt om înţelegător — nu mi-i prinzi pe indivizi, să vă pregătiţi pentru tot ce poate fi mai rău. Aţi înţeles?

Gârlici se înclină din nou, în timp ce Mitoacă salută pocnindu-şi călcâiele. Şi rămase cu palma la cozorocul chipiului.

— Numai că, începu comisarul, aş avea nevoie de întăriri.

— Ţi se vor trimite la momentul oportun. Dar îţi atrag atenţia: asemenea acţiuni nu se realizează prin desfăşurări de forţe; că nici comuniştii nu-s atât de nepricepuţi ca să cadă în plasa ta. În astfel de cazuri, trebuie să fii şi vulpe şi copoi. Înţelegi dumneata, Gârlici?

— Desigur, domn’ inspector. Dar aş avea şi eu o rugăminte.

Vidran ridică din sprâncene, iar comisarul continuă grăbit:

— Am un plan, nădăjduiesc să dea rezultate. Chiar dacă n-o reuşi în cazul nostru — cu manifestele — va fi totuşi în folosul dumneavoastră.

— Să aud, conveni Vidran, reaşezându-se pe scaun.

— M-am gândit că tipăriturile alea subversive, tot ziare se cheamă că sunt şi trebuie să fie difuzate.

— Cum, mă, vândute adică? întrebă Vidran neştiind încă dacă să râdă ori să se înfurie.

— Împărţite, dom’ inspector, răspunse Gârlici alegând calea de mijloc.

— Păi doar că nu le-or păstra pentru ei!

— Aşa e, domn’ inspector. Şi dacă le împart — m-am gândit eu — nu cumva s-ar putea folosi şi de vreunul din vânzătorii de ziare? Că ăştia se pricep al naibii! Ar trebui să ne îndreptăm atenţia spre ei. Ce părere aveţi?

Deocamdată Vidran nu avea niciuna, se gândea.

— N-ai nimerit-o, măi Gârlici, începu el după vreo două minute. Comuniştii nu lasă treaba asta pe seama unor vântură-străzi, cum sunt jurnaliştii. Ei se bizuie pe muncitori, pe unii

intelectuali, pe tineri… Şi mai întâi îi verifică bine. Jurnaliştii tăi… cine sunt? Copii fără căpătâi, puşlamale fără meserie, invalizi veniţi din toate colţurile ţării. Cine ar avea încredere în ei? Ia zi!

— Nu vă contrazic, domnu' inspector. S-ar putea însă ca printre ei să fie şi vreun comunist. Trebuie verificat.

— Doar n-oi fi vrând acuma să arestăm pe toţi jurnaliştii ca să-i verificăm?! Ar ţine cine ştie cât şi ne-am aprinde paie în cap cu Ministerul Propagandei. Să-i percheziţionăm? În capitală se vând zilnic câteva zeci de mii de ziare, le răsfoim pe toate?

— Este într-adevăr imposibil, recunoscu Gârlici. Dar eu m-am gândit la altceva; să-i luăm sub observaţie doar pe cei suspecţi, după ce vom fi informaţi asupra lor.

— Cine să te informeze? Or fi ei cum or fi, dar sunt solidari cinci e vorba de unul dintre ai lor. S-a mai încercat asta.

— Ştiu, domnule inspector; dar eu am omul meu. Face treabă. A dat de un fir şi-o să-mi aducă o listă cu suspecţi zilele astea. Pentru el voiam să vă rog — ştiţi, ca să-l stimulăm… Băiatul e jurnalist, are vreo 14–15 ani. I-am promis că dacă mi-l dă în mină pe vreunul care împarte ziare subversive — şi cum el locuieşte în cartierul ăsta, s-ar putea să-l nimerească pe acela care se învârte pe lângă „Uzimef" — i-am promis, cum v-am spus, că i-l aduc pe taică-su de pe front.

Inspectorul îşi mângâie îngândurat bărbia.

— Ce fel de om e taică-su?

— A fost frezor la „Uzimef".

— Aha! A fost! Înseamnă că nu îşi vedea de treabă. Nu trimiţi pe front un frezor de la „Uzimef" fără motive serioase. Lasă-l să rămână acolo unde e!

— Şi cu băiatul ce fac?

— Du-l cu vorba, hotărî Vidran.

Însă Gârlici avea motivele lui să insiste:

— Ar fi bine — dacă aţi binevoi — să interveniţi măcar să fie dat la un atelier, mai în spatele frontului. Desigur că va scrie acasă de lucrul acesta şi puştiul are să fie mai zelos. După ce facem treaba…

— Mda! aşa ar mai merge, conveni inspectorul. Cum îl cheamă şi la ce unitate este?

Comisarul căută într-un carnet numele şi numărul oficiului poştal al caporalului Drobotă P. Ştefan.

— Poftiţi, dom’ inspector.
După ce vârî biletul în portofel, Vidran se pregăti de plecare.
— Nu uita ce ţi-am spus. Cât priveşte pe protejatul tău, îţi voi telefona de îndată ce rezolv problema. Poate chiar azi.
Pe la ora opt seara, Vidran îl chemă la telefon pe comisar.
— Să trăiţi, domn’ inspector!
— Gârlici, în problema care m-ai rugat nu se mai poate face nimic; caporalul Drobotă P. Ştefan a căzut acum două zile pe frontul din Bucovina.
Şi închise telefonul.
Gârlici îşi scoase batista şi se şterse îndelung de năduşeală.
— S-a întâmplat ceva, dom’ şef? se interesă Mitoacă.
— N-auzişi? Tatăl băiatului ăla a murit acum două zile.
— Aoleo! Săracul copil! Şi cum îi spunem?
Comisarul tresări:
— Ce să-i spunem? Nimic!
— Nimic, dom’ şef?
— Nicio vorbă! Ai înţeles?
— Da, să trăiţi!
— Te duci imediat acasă la factorul poştal în raza căruia intră strada lui şi îl aduci la mine. Acuşi! Cu el în dinţi să vii!
— Am înţeles, să trăiţi!
Şi deşi nu se dumirise ce urmăreşte comisarul, Mitoacă alergă să îndeplinească ordinul.

CAPITOLUL V

— Bănuielile mele în privinţa Invalidului se întăresc, dar şi ale ilegaliştilor în ceea ce mă privea pe mine —

Vreo două seri, Invalidul n-a mai apărut la poarta „Uzimefului”. Socoteam că n-a putut să ţină piept concurenţei mele, aşa incit celelalte presupuneri fuseseră deci fără temei. Trecând pe la băcănia lui Gogu — unde intrasem să scap de nişte ziare nevândute — am dat în schimb de comisarul Gârlici. Se cinstea cu ţuică, fiindcă băcanul ţinea şi un fel de cârciumă, cu vreo patru mese înghesuite pe la colţuri. Când m-a văzut, Gârlici a cumpărat un ziar şi mi-a spus în aşa fel incit să nu audă şi alţii:

— Aşteaptă-mă după colţ.

Am luat mălaiul în schimbul ziarelor şi am plecat.

Nici n-am dat bine colţul, c-a apărut.

— Puştiule, ţi-a pus Dumnezeu mina în cap! În două-trei zile îl scoate pe taică-tu de unde se află şi-l dă la un atelier mai departe de front. Am vorbit cu domn’ inspector de la Siguranţa Statului. Mi-a promis că se va ocupa chiar el de taică-tu.

De fericire şi emoţie de-abia am fost în stare să bâigui câteva cuvinte de mulţumire.

— Şi mi-a mai promis — a adăugat el — că dacă ne ajuţi, gata! intervine să-l lase la vatră.

— V-ajut, dom’ comisar, zău că da! m-am grăbit eu să-l asigur. Zilele astea au mai apărut printre noi nişte oameni pe care nu i-am mai văzut, aşa că…

— Pe mine — a continuat el — m-ar interesa ăia care vând ziare pe la noi prin cartier.

— În cartier? Cine naiba să bată drumul până aici? Numai eu vând. Acuma, drept e că vreo câteva zile a încercat un invalid să-mi facă concurenţă. Dar cu mine nu i-a mers.

— Şi pe unde vindea?

— La poarta „Uzimefului”…

Nici nu-mi terminasem vorba, că a holbat nişte ochi cât cepele, de parcă înghiţise ardei iute.

— De-abia acuma îmi spui? Prostălăule! Ascultă aici! În cel mult două zile să-mi afli ce hram poartă invalidul ăla. Ai înţeles?

— D-da, dom’ şef!

— Că de nu, îl zbor pe taică-tu în linia întâia. La batalionul de sacrificiu!

Mă topisem de tot, n-aveam putere nici să spun „da”. Noroc că au apărut nişte oameni. Gârlici s-a răstit la mine:

— Să nu te mai prind că vinzi ziare fără autorizaţie de la Prefectură! Ş-acuma şterge-o, a adăugat făcându-mi un semn cu ochiul.

Cum însă eu tot nu-mi revenisem, m-a ajutat el, trăgându-mi un şut în spate. E drept că n-a fost o lovitură atât de puternică, pe măsura unui comisar. Dar asta nu m-a împiedicat să strig în gura mare:

— Nu mai da, dom’ comisar!

Eu pricepusem că mă lovise doar aşa, de ochii lumii, pentru ca discuţia noastră să nu dea de bănuit oamenilor care treceau pe-acolo.

— Ce-a avut cu tine, măi băiete? m-a întrebat unul după ce comisarul se îndepărtase.

Mi-am luat o mutră plângăreaţă şi am început să-mi frec partea lovită:

— Zicea să nu mai vând fără autorizaţie…

— Da’ de unde a mai scos-o şi p-asta? s-a mirat omul.

— O fi vrut să ia şperţ şi de la copilul ăsta, şi-a dat altul părerea.

Iar o femeie l-a şi blestemat, după ce l-a văzut dând colţul:

— Arde-te-ar focul cel veşnic!

Oamenii şi-au văzut apoi de drum. A rămas numai Titi. Titi Guran, cu care am fost eu coleg din clasa întâia până într-a patra. Se nimerise printre acei trecători. Nu îl mai văzusem de mult, el locuia în partea dinspre oraş a cartierului.

— Te făcuşi negustor, ai?

— Cum se vede, i-am răspuns cam în doi peri. Mi se păruse că îşi râde de mine. Şi am adăugat: N-avem toţi norocul să ne steie părinţii acasă.

Îl atinsesem unde trebuia, fiindcă i-a pierit zâmbetul.

— Măi Licuţă, nu te supăra; nici nu m-am gândit să râd de tine. Am zis şi eu aşa… Te ştiam la liceu, nu te mai duci?

Am ridicat din umeri: mai putea fi vorba de liceu?!

— Câştig şi eu un ban… că leafa mamii… Dar tu?

— Sunt ucenic la Griviţa. Am trecut în anul doi, peste trei ani ies lucrător.

— Zău, mă? Şi ce meserie ţi-ai ales?

Mi-a răspuns umflându-se în pene:

— Lăcătuş montator de locomotive!

Am fluierat plin de admiraţie; dacă titlul era atât de impresionant, cum trebuia să fie meseria însăşi?! Parcă îl şi vedeam montând piesele — bucată cu bucată — până alcătuia o ditamai locomotiva; vopsită cu lac negru, încinsă cu cercuri de alamă strălucitoare, pufăind nerăbdătoare să se repeadă la drum pe liniile fără sfârşit…

— E o meserie frumoasă, a continuat el ca şi cum mi-ar fi ghicit gândurile.

„Şi bănoasă”, am adăugat eu în sinea mea. Peste trei ani, are să primească leafă, pe când eu… tot cu ziarele aveam să mă chinuiesc. Cine să mă bage pe mine în vreo fabrică, să învăţ meserie? Că de liceu… nici pomeneală să mai trag nădejde. Asta, bineînţeles, dacă nu vine tata acasă; tare ne era greu fără el!

M-am despărţit de Titi hotărât să fac tot ce-mi era în putinţă pentru ca Gârlici şi inspectorul ăla să mi-l aducă pe tata de pe front. Numai aşa mi-aş fi putut termina liceul. Mereu premiant! Ca să primesc bursă pentru facultate, să mă fac profesor de istorie.

A doua zi am plecat de acasă cu noaptea în cap.

Cu toate că vreme de aproape o oră am cercetat chipurile tuturor invalizilor ce s-au perindat la împărţirea ziarelor, pe cel căutat de mine nu l-am descoperit. Ba încă, nu m-am mulţumit numai cu atâta, am şi întrebat pe unul şi pe altul.

— Tot invalid cauţi şi tu? m-a întrebat Gică-Butoi în loc de răspuns.

— Şi tot şchiop de piciorul drept? l-a completat Nae-Popic.

— Cum vine asta? m-am mirat eu.

— Mai e unul pe aici…

— Care întreabă de ei, i-a ţinut isonul Nae.

— Cine, mă?

— Uite-l!

— Ala!

Am privit în direcţia arătată de Gică şi am avut surpriza să-l văd — îmbrăcat într-o uniformă nou-nouţă de invalid, cu o tolbă, tot nouă, agăţată de gât — pe individul în civil care păzea seara la poarta „Uzimefului”. I-am tras pe cei doi după colţ, să nu mă vadă cumva.

Gârlici — vasăzică — nu avea încredere în mine, îl asmuţise şi pe el după Invalid. „Nu e bine, mi-am spus eu. Dacă îl prinde ăsta — slabă nădejde să-l mai văd pe tata acasă!”

Şi mi-a venit, rapid, o idee:

— Fraţilor, le-am şoptit eu celor doi, prefăcându-mă cât puteam mai îngrijorat; ăla e agent de-al poliţiei. Chestia cu invalidul e doar un pretext; în realitate el umblă să-i afle pe cei care nu au buletin de capitală, li dă pe listă la Prefectură ca să fie trimişi la „urmă”. Adică în satele de unde au venit.

— Zău, mă?!

— Nu minţi?

— De unde ştii?

— Pe cinstea mea că e de la poliţie, i-am asigurat eu. Aşa că aveţi grijă, spuneţi-le la toţi să-şi ţină gura. Că ăsta şi după accent îi cunoaşte pe cei din provincie. L-am auzit eu stând de vorbă cu un comisar care a cumpărat ziare de la mine.

— Păi dacă e aşa…

— Las’ că-l săturăm noi!

M-am despărţit de ei, sigur că şi dacă toţi jurnaliştii l-ar cunoaşte pe Invalid, individul deghizat n-are să obţină alt răspuns decât: „Aiurea, nene, vezi-ţi de treabă”, ori altele asemănătoare.

Ca să-l pun în încurcătură pe Gârlici şi să văd ce zice, în drum spre gară am intrat la un telefon public şi i-am comunicat că în Brezoianu a apărut un invalid — suspect — şi care se interesează de… un invalid, tot şchiop.

Pe la prânz, obosit, răguşit şi transpirat, m-am dus acasă.

Mama lucra în schimbul de zi şi eu vroisem să văd ce fac ăia micii; când rămâneau singuri se ţineau numai de pozne. Mă temeam să nu fi plecat la gârlă, de capul lor.

După ce le-am dat să mănânce, i-am culcat. Apoi am rugat-o pe baba Zamfira — aia care stă toată ziua în poartă şi priveşte în lungul străzii — să-i întoarcă din drum, dacă i-o vedea pornind spre gârlă. Săraca femeie! I-a murit bărbatul în războiul trecut,

şi feciorul în ăsta d-acuma. Când a primit vestea i s-au întunecat minţile şi d-atunci, iarnă-vară, şade cu privirea aţintită în drum şi-i aşteaptă pe amândoi. Da-ncolo, te înţelegi cu ea.

M-am grăbit apoi spre oraş, să prind ziarele de seară. După ce-am parcurs o bună bucată de drum pe Calea Victoriei, l-am zărit pe Anton-mutul. Asta cheamă clienţii cântând dintr-o muzicuţă „Piccolo”, pe care o ţine tot timpul în gură. Cunoaşte ce ziar doreşte muşteriul, după cum mişcă buzele. Avea tocmai unul căruia îi număra un teanc de ziare diferite. Ce-i drept, mi se întâmplase şi mie să vând ziare cu toptanul, vreunuia care avea nevoie pentru împachetat; dar ce m-a mirat atunci era că muşteriul mutului lua din fiecare titlu câteva. Ciudat! Am iuţit pasul.

Omul lui Anton nu părea invalid, ba după înfăţişare arăta încă prea zdravăn. Judecându-i şi îmbrăcămintea, părea a fi chiar „domn”. Dar până să ajung eu, omul plătise; a vrut să pornească spre dreapta, dar nu a apucat să-şi întoarcă decât capul şi imediat a făcut stânga-mprejur şi s-a depărtat grăbit.

Nu am putut să-l văd bine la faţă; am observat doar că avea o mustaţă castanie, tunsă scurt, şi purta ochelari de soare. Doar ca înălţime semăna cu Invalidul; încolo, nici în clin nici în mânecă. „Totuşi, ceva-ceva e, mi-am zis eu; nu cumpără nimeni mai multe ziare din fiecare titlu.”

Şi m-am luat după Anton.

Cu toate că i-am vorbit rar, folosind şi mâinile şi ochii, n-am reuşit să-l fac să înţeleagă ce vroiam de la el. Adică să-mi spună dacă îl cunoaşte pe clientul de adineauri. Mut, şi pace! Aşa că mi-am văzut de drum.

Prin apropiere de Teatrul Naţional m-am întâlnit cu Tase.

— Ţi-ai găsit omul pe care îl aşteptai azi-dimineaţă?

— Îhî! Dar nu atunci, mai adineauri, i-am răspuns eu în doi peri.

Pe urmă mi-am amintit că îl văzusem şi pe el într-o zi vânzând un teanc de ziare unui necunoscut.

— Măi Tase, ţie ţi se întâmplă să vinzi câte unuia mai multe ziare? Aşa, cu toptanul… „en gros”, cum s-ar zice.

M-a privit cu coada ochiului.

— Ce-ţi veni? Faci… d-aia… „stastitică”?

De la mine cumpără lumea şi cu braţul, că d-aia e piaţă…

— Nu fac nicio sta-tis-tică, i-am răspuns eu silabisind cuvântul, ca să-l înveţe. Dar e un cetăţean care mereu cumpără de la mine câte cinci exemplare din fiecare ziar — l-am minţit, ştiind că mutul n-o să mă dea de gol.

Nu s-a mirat, mi-a răspuns însă în felul lui:

— Roagă-te la Dumnezeu să ai parte numai de clienţi d-ăştia. Şi când te-oi sătura de ei, dă-le adresa mea.

Şi a trecut la altă vorbă. Am înţeles că de la el nu poţi afla altceva decât ce vrea el să-ţi spună.

Pe la opt, în faţa porţii „Uzimefului” nu mai rămăsesem decât eu, omul acela în civil şi santinela. Mă învârtisem de la şase pe acolo, dar nici pomeneală de Invalid. Mulţumit de vânzarea făcută, mă pregăteam să plec, dar deodată, prin semiîntunericul înserării am zărit un ziar aruncat în spatele gheretei santinelei; acolo se forma şirul de oameni care îşi aşteptau rândul să fie percheziţionaţi înainte de intrare. M-am uitat la el; era chiar din ziua aceea, nici măcar nu fusese despăturit. Însemna că omul l-a pierdut înainte de a-l citi. Ori l-o fi aruncat? Dar de ce să arunce un ziar nou, care costa cât un sfert de pâine? Iar de pierdut, mai greu, că doar nu era bilet de tramvai.

Până la urmă, am renunţat să mai îmi bat capul, l-am vârât în tolbă şi m-am îndreptat spre băcănia domnului Gogu.

*

M-am întâlnit cu meşterul Guran pe înserat, în grădina din spatele bisericii.

— Meştere Guran, am fost informat că misiunea dumitale în cadrul „Uzimefului” a reuşit. Te felicit şi-ţi mulţumesc pentru ajutor.

Meşterul a zâmbit stânjenit:

— Mărturisesc că la început mă încerca frica de cum ajungeam la poartă. Pe urmă m-am obişnuit. Iii ziua când l-am văzut pe băiatul acela că se apropie de agent, am simţit cum mi se face părul măciucă. Din fericire, mi-a fost spaima zadarnică.

— Aşa-i. L-am bănuit pe nedrept.

— Nu are nicio legătură cu comisarul Gârlici. De altfel, nu mai departe de ieri, acesta i-a tras chiar şi o chelfăneală, mi-a spus băiatul meu.

Dar eu mi-am amintit de sfatul tovarăşului Preda:

— Ar fi totuşi bine să vă păziţi de el. Zilele acestea — după cum m-au înştiinţat prietenii mei — au fost arestaţi câţiva vânzători de ziare. Toţi erau urmăriţi de poliţie; unii pentru delicte de drept comun, alţii — nesupuşi la încorporare sau dezertori. Asta a fost treaba unui informator.

— Tot ce se poate, a admis meşterul Guran. Dar pentru băiatul lui Drobotă pun mina în foc. Ieri seară, agentul de la Siguranţă l-a controlat şi pe el.

— Am fost bine inspirat dându-vă ziarul cu materiale încă de la staţia de tramvai. Sunt destui salariaţi care vin cu ziare cumpărate pe drum.

— Ideea a fost bună, a recunoscut meşterul. Şi am avut şi eu una: cum băiatul se afla la poartă, am cumpărat un ziar în faţa agentului. Pe urmă l-am aruncat. În timpul percheziţiei am ţinut în mină ziarul cu manifeste. Restul a fost floare la ureche, cum s-ar spune.

Ne-am despărţit după ce am stabilit data şi modalitatea întâlnirii următoare.

Am făcut un ocol larg, pe mai multe străzi, ca să mă conving că nu sunt urmărit, după care m-am îndreptat spre locuinţa tovarăşului Preda.

Printre altele, i-am relatat şi cele ce aflasem de la meşter în privinţa micului jurnalist.

— Totuşi nu e bine să ne culcăm tocmai pe urechea aia, mi-a replicat el. Noi ştim că Siguranţa a aflat că au fost difuzate materiale propagandistice şi de informare printre militarii din „Uzimef”. Afară de aceasta, faptul că l-a percheziţionat pe băiat denotă că cineva are anumite bănuieli asupra felului cura au ajuns materialele în fabrică. Ce se întâmpla, tovarăşe Cornea, dacă ai fi apărut şi dumneata la poartă? Crezi că scăpai necontrolat? M-a întrebat privindu-mă pe deasupra ochelarilor.

Ce puteam să-i răspund? Am tăcut mâlc.

— Părerea mea — şi cred că mi-o vei împărtăşi — este că deocamdată trebuie să sistăm acţiunea.

Cu aşa ceva eu nu puteam fi de acord.

— Nu se poate, tovarăşe Preda. Meşterul Guran m-a informat că în ultimele zile secţiile în care lucrează concentraţii au avut un număr sporit de rebuturi. Înseamnă că acţiunea a început să dea rezultate. Dacă o vom întrerupe, oamenii se vor descuraja.

— Desigur, momentul nu e bine ales, a consimţit el. Din păcate, însă, riscul petre să devină cam mare. Nu poate fi admisă căderea unui om sau chiar doi. Până nu vom găsi o altă cale de a introduce materialele în fabrică, acţiunea trebuie să înceteze.

— În cazul acesta, nu-mi rămâne decât să o caut.

— Exact; dar mai înainte de a o pune în aplicare, să fiu înştiinţat şi eu.

— Bineînţeles.

— Şi părerea mea este să-l ţineţi — dumneata şi meşterul — pe băiatul acela sub observaţie. Chelfăneala şi percheziţia ar putea fi doar nişte manevre. Să nu ne lăsăm duşi de nas.

Am încuviinţat, deşi nu eram prea convins. Insă tovarăşul Preda s-a făcut că nu bagă de seamă şi a continuat:

— Până atunci însă… pe loc repaus.

— Ei, până atunci vom găsi şi calea pe care ziarele noastre vor ajunge la militarii din „Uzimef”.

CAPITOLUL VI

— Lucrurile iau o întorsătură cu totul neaşteptată şi pentru mine, şi pentru Invalid —

Zilele treceau, dar nu reuşeam să dau de urma omului pe care îl căutam — aşa-zisul Invalid. Pe la poarta fabricii nu mai venise deloc, parcă intrase în pământ! Mai că aş fi zis că Gârlici îşi bate capul de pomană cu el.

îmi era chiar necaz că îi vorbisem; dacă tăceam — vorba ăia — filosof rămâneam! Dar aşa, vrând-nevrând trebuia să-i dau de urmă; comisarul nu glumea! Dar unde să-l găsesc?

Bucureştiul e mare; e drept că, din cauza bombardamentelor, populaţia se mai rărise, dar… tot rămăseseră destui. Nu-mi rămânea decât să mă bizui pe întâmplare. Şi pe noroc! Alergam pe străzi strigând şi vânzând, dar cu ochii cercetam toţi invalizii, indiferent dacă şchiopătau sau nu.

Vreo trei zile tot aşa am umblat; cu un ochi după muşterii şi cu celălalt căutându-mi omul. Dar degeaba; se sfârşise săptămâna şi tot nu reuşisem să dau de el.

Iar Gârlici nu mă slăbea deloc; când mă aşteptam mai puţin, îmi apărea în cale; la vreun colţ de stradă, pe vreun maidan pustiu, şi mă întreba şuierând ameninţător:

— I-ai dat, mă, de urmă?

Şi când îi răspundeam că nu, se răstea şi mai tare la mine:

— Ce-aştepţi, să-l zbor pe tac-tu tocmai în linia întâia? apoi se depărta grăbit, ca şi cum nici nu m-ar fi văzut.

Acasă, mama era îngrijorată fiindcă de vreo cincisprezece zile nu mai primise nicio veste de la tata. Deşi se străduia să pară liniştită în faţa noastră, îmi dădeam seama e a se gândea la tot ce putea fi mai rău. Insă, cu toate că-l ştiam oarecum la loc mai ferit, nu puteam, din păcate, s-o liniştesc. Gârlici îmi atrăsese atenţia să nu spun nimănui, nici ei măcar. Bineînţeles că aşa, câteva aluzii, tot am făcut eu, pomenind ceva despre posibila lui mutare la altă unitate, mai departe de front.

Mama mă asculta nedumerită, apoi, prefăcându-se că mă crede, ofta: „Să dea Dumnezeu!”

Cum însă vestea fericită întârzia să sosească, începusem să intru şi eu la idei. Pe furiş, ca să fiu sigur că nu mă vede, am

cercetat ultimele scrisori ale tatei; vroiam să aflu cam câte zile îi trebuia uneia să ajungă de pe front la destinaţie. Ultima făcuse zece zile pe drum. Am răsuflat uşurat; de la mutarea tatii trecuse cam o săptămână; de-acum încolo urma să primim ceva.

Într-o zi, era o marţi, veneam cu tramvaiul spre cartierul nostru. Ca de obicei, fiind aglomeraţie şi ca să economisesc banii de bilet, călătoream pe tamponul din spatele remorcii.

Deodată, am simţit cum îmi porneşte inima în galop; mi-am încleştat mâinile de balustrada platformei, fiindcă de emoţie era să vin de-a berbecul: printre capetele şi umerii călătorilor înghesuiţi în vagon l-am zărit pe Invalid.

„Gata, mi-am zis, d-acu' nu-mi mai scapă! Lică, ochii pe el la cum se apropia tramvaiul de vreo staţie şi îşi reducea viteza, săream de pe tampon şi, ascuns după vagon, pândeam să văd dacă coboară. Eram hotărât să-l urmăresc până unde se va duce.

După ce tramvaiul a trecut de barieră intrând în cartierul nostru, am început să mă mai liniştesc, eram convins că merge tot la „Uzimef". Dar continuam să sar de pe tampon la fiecare oprire, să nu-l pierd din ochi. Insă cu vreo două-trei staţii înainte de capătul liniei, când să-mi reiau locul, am găsit tamponul ocupat de un vlăjgan care purta pe braţ un coş cu seminţe.

— Hei! E locul meu! Am strigat, încercând să-l dau jos.

Dar se ţinea zdravăn şi tramvaiul o şi pornise. Eu — fuga după el:

— Locul meu, n-auzi?

— Arată biletul, mi-a răspuns râzând sămânţarul.

Şi am rămas ca prostul în mijlocul drumului, pierzând o grămadă de timp. Cum şede aşa buimăcit, odată am sărit ca ars, auzind o voce răstită:

— Ce-ai adormit, mă? Jurnalist eşti tu? De ce nu strigi ziarele? Că de nimic nu eşti bun.

Era Gârlici în drum spre secţie. Mi-a cerut un ziar. În timp ce scormoneam în gentuţă după mărunţiş pentru rest, m-a luat la rost, în şoaptă:

— De ce n-ai mai trecut pe la secţie? Aştepţi să te poftesc eu? Spune repede ce-ai mai aflat.

— Invalidul a venit cu tramvaiul. Am vrut să-l urmăresc, dar mi-a scăpat, am răspuns eu, simţindu-mă încolţit.

— Unde a coborât? a tresărit Gârlici, prefăcându-se că se uită în ziar şi citeşte.

— N-a coborât. Eu am coborât aici, la „Mazilescu”.

— De ce, dobitocule?!

— M-m-a dat jos controlorul, n-aveam bilet…

Gârlici a mormăit o înjurătură la adresa amândurora (adică şi a mea, şi a controlorului), după care mi-a făcut semn să plec, nu înainte de a-mi şopti:

— Du-te la „Uzimef”; dacă apare şi el, fă-te că nu ştii nimic.

Am plecat cu capul plin de gânduri negre., acu-i acu’! Mi-am spus, simţind că începe să mă furnice fiorii spaimei. Dacă m-o fi văzut Invalidul spionându-l în tramvai? Dacă mă bănuie? Va căuta să se răzbune; el s-au prietenii lui.” Şi mi-am amintit de ce îmi spusese Tase: „Dacă încearcă cineva să-şi bage nasul în treburile lor, s-a zis cu el!”

încercam să-mi fac curaj, trăgând nădejde că îl voi găsi la poarta fabricii. Dacă se întâmpla aşa, însemna că nu are nicio bănuială; deci puteam să fiu liniştit. Ce avea să urmeze după aceea… era treaba lui Gârlici. Numai că, de îndată ce am pătruns în piaţa din faţa „Uzimefului”, am simţit că mă podidiseră năduşelile. Invalidul nu era acolo. În schimb, se afla vlăjganul cu seminţe; un haidamac de vreo 18–19 ani, bun să spargă piatră la carieră, care striga cât şapte:

— Ia seminţe, ia prăjite! Ia dintr-alea rumenite! De bostan, de floare, avem!

Bănuiala mea se adeverise, mai mult ca sigur că Invalidul se fereşte de mine.

Nu mai aveam putere nici măcar să strig titlurile ziarelor; îmi roteam privirile către toate colţurile, aşteptând ca dintr-o clipă în alta să apară Invalidul ori vreun prieten de-al lui care să mă împuşte aşa… din mers, cum văzusem într-un film.

Mă mai chema câte un muşteriu, dar eu eram tot cu gândul la ale mele. Încurcam ziarele, mă zăpăceam la număratul restului…

Şi când dinspre şosea a apărut o maşină care s-a oprit scrâşnind din frâne chiar în dreptul meu, am înlemnit.

„Gata, până aici mi-a fost!” Am închis ochii. Mi-a răsunat la ureche glasul lui Gârlici:

— N-a apărut, mă?

Maşina era încărcată cu agenţi. Uff!

— Nu, dom’ comisar, i-am răspuns eu moale.

Agenţii s-au postat pe după colţuri, iar Gârlici s-a ascuns în spatele gheretei santinelei. Eu am socotit că ar fi mai nimerit dacă aş lua-o din loc. Nu ştiu ce se întâmplase cu mine, dar mergând spre casă eram parcă bucuros că Invalidul nu venise, scăpând în felul acesta de capcană. Pesemne că şi mutrele nesuferite şi încrezute ale agenţilor avuseseră o influenţă…

Când am deschis uşa casei, mi s-a oprit inima în loc; pe scaun, cu spatele spre uşă, şedea un soldat.

— Tata! am strigat şi m-am repezit să-l îmbrăţişez.

Dar ostaşul s-a întors cu faţa în lumină; era un străin. Am avut imediat presimţirea că s-a întâmplat ceva rău, iar când am văzut şi chipul plâns al mamei, am înţeles.

Tata nu mai era! M-am repezit la pieptul mamei şi am izbucnit în lacrimi. În câteva clipe mi s-au perindat prin faţa ochilor toţi anii câţi mă bucurasem de prezenţa şi dragostea tatei. Mi-au răsunat în urechi şi sfaturile lui… şi laudele şi dojenelile. I-am revăzut chipul aşa cum îl ştiam din primele zile de când îmi aminteam de el şi până în ultima când, ajuns la colţul străzii, m-a salutat fluturându-şi mina într-un ultim bun rămas.

De-acum aveam să-l văd doar cu ochii minţii.

Mângâierile mamei m-au mai liniştit; am încercat să mă stăpânesc, fiindcă fraţii mei începuseră din nou să plângă. Mama s-a dus la ei, iar eu mi-am îndreptat privirea spre o batistă cazonă, aşezată pe masă.

Pe ea se afla ceasul de buzunar al tatei şi un pachet în care erau legate, cu o sforicică, scrisorile mamei.

— Când s-a întâmplat? l-am întrebat pe soldatul care ne adusese vestea.

— Cu două săptămâni în urmă. La un contraatac. Credeam că vi s-a comunicat de la regiment. Eu am fost trimis la Bucureşti cu nişte treburi. Am trecut pe aici doar ca să vă aduc astea. M-a rugat chiar el, cu câteva clipe înainte să… Fusese prea greu lovit, doctorii n-au putut să-l salveze.

Omul vorbea, dar eu nu îl mai auzeam; în capul meu coborâse o pâclă cenuşie care uneori se destrăma lăsând să se zărească chipul comisarului Gârlici, al lui Mitoacă sau cel al Invalidului.

Apăreau pentru o clipă, apoi se contopeau cu negura din care străbătea, ca din depărtări, vocea lui Gârlici: „Il aduc pe tac-tu de pe front”… „L-a mutat la un atelier. În spatele frontului.”

„Cu două săptămâni în urmă”, spusese soldatul. Asta însemna că atunci când Gârlici afirmase că s-a interesat de tata şi că va fi mutat în spatele frontului el era mort. Deci mă minţise!

Tot timpul m-a minţit! Ca să i-l dau pe Invalid în mină.

La durerea pricinuită de pierderea tatii, se adăuga acum şi amărăciunea pentru faptul că fusesem înşelat atât de josnic, că pusesem poliţia pe urma unui om poate nevinovat. Dacă aş fi fost singur…

M-am stăpânit cum am putut; de-acum eram singurul sprijin al mamei şi al fraţilor mei.

Ostaşul străin — un om mai în vârstă — se pregătea de plecare. I-a mângâiat pe cei mici, iar mie mi-a strâns mâna bărbăteşte şi mi-a vorbit privindu-mă în ochi:

— Tatăl tău a fost un om cinstit şi curajos; străduieşte-te să fii ca el.

Mama l-a condus până la poartă, apoi s-a pregătit să plece la fabrică.

— La noapte să dormi cu ei în pat, mi-a cerut ea arătând cu capul spre frăţiorii şi surioara mea.

Când s-a întunecat, am pus hârtia de camuflaj în fereastră ca să pot aprinde lampa. Am aşezat apoi masa şi i-am chemat pe cei mici.

îmi pusesem şi eu în farfurie, dar nu puteam mânca. Cât zbucium era în sufletul meu, numai eu ştiam! Cuvintele soldatului îmi răsunau încă în urechi: „… a fost un om cinstit şi curajos… Străduieşte-te să fii ca el”…

Să fiu ca el?! Puteam oare îndrăzni să cred? Adică cinstit fusesem eu când am primit ce-mi ceruse comisarul Gârlici, făcându-i de fapt jocul, fără să văd ce se ascunde în vorbele lui? Cinstit fusesem, nu mai departe decât în după-amiaza aceea, când i-am spus că l-am văzut pe Invalid? Dar când m-am învoit să-i dau nume, să-l pun de fapt pe urmele unor oameni, luând

de bun tot ce mi-a spus? Bine, cel puţin, că m-am oprit la timp şi n-am făcut-o.

Şi-acu' să-mi iau prostia drept cinste? Şi curajul… Unde îmi era curajul? L-am avut vreodată? Sau cel puţin pot spera că-l voi avea… atunci când va fi nevoie?

O clipă mi-a trecut prin minte un gând: să mă duc la Gârlici şi să-i arunc în faţă tot ce gândesc despre el. Că este o lepră, un mincinos… Dar asta nu se numea curaj, ci nebunie.

Mai nimerit era să plec în căutarea invalidului, să-l previn să se ferească. În fond, ce avea poliţia cu el? Îl deranja pe Gârlici?

Dacă aşa şedeau lucrurile, însemna că era duşmanul lui Gârlici. Iar acesta, fiindcă mă minţise ca un ticălos, era şi duşmanul meu. Un motiv în plus ca să-l pun în gardă pe Invalid. Dar pe unde să-l caut la ora aceea?

Şi dacă, în loc să mă asculte, are să se răzbune asupra mea, aflând adevărul? Asta i-ar mai lipsi bietei mele mame!

Numai gânduri negre sau nebuneşti mi-au trecut prin cap în seara aceea.

Şi nu am scăpat de ele nici după ce m-am culcat alături de ăia micii. Plânseseră mult, trebuia să fiu lângă ei, să-i liniştesc.

Ei, sărăcuţii, au adormit, eu nu.

Pe la vreo zece, dinspre străzile vecine cu fabrica s-au auzit ţignalele poliţiştilor şi lătrat de câini.

Mi-am dat seama că era razie; desigur, îl căutau pe Invalid. „Numai de nu l-ar prinde!” — şi, fără să-mi dau seama cum, m-am pomenit ţinând pumnii strânşi.

Până la urmă, oboseala de peste zi m-a biruit şi am adormit; cred că era trecut de unsprezece. Cât am dormit, nu ştiu, dar deodată m-am trezit cu o impresie ciudată, că în casă se află cineva străin.

Fără să cobor din pat, am încercat să străpung întunericul din cameră; prin fereastra deschisă se răspândea, asemenea unei ceţe albăstrii, lumina lunii. Nu era însă nimeni.

I-am aşezat cum trebuie pe ăia micii, fiindcă — tot sucindu-se şi răsucindu-se — după cum îi îndemnau visele, dormeau de parcă ar fi fost aruncaţi în pat cu furca.

Mi-am pus din nou capul pe pernă, dar nu puteam să adorm. Senzaţia că nu suntem singuri în casă continua să mă ţină treaz.

Trebuia să mă conving.

Am coborât din pat încet şi, bâjbâind, pe o policioară am găsit chibriturile şi luminarea pe care o aprindea mama când vreunul din cei mici avea nevoie de oală. Păşind tiptil m-am apropiat de uşa care dădea în camera alăturată, am scăpărat repede un băţ şi după ce s-a înteţit flăcăruia luminării am deschis brusc uşa.

Lumina gălbuie a izgonit umbrele mai spre colţuri şi deodată am simţit că mi se încreţeşte pielea, în timp ce părul se părea că vrea să-şi iasă din rădăcini; cu o mână pe clanţă şi cu cealaltă vârâtă în tolba cu ziare, necunoscutul părea că de-abia a intrat; şi era îmbrăcat într-o uniformă de invalid! Era chiar acel care vânduse ziare la poarta „Uzimefului”!

În lumina slabă a luminării, ochii şi chipul său aveau o înfăţişare care mă înspăimântă.

„Precis că a venit să se răzbune înainte de a fi prins!” mi-a trecut mie prin minte. Am suflat în luminare, şi din doi paşi am fost lângă fereastra deschisă.

— Nene, dacă te apropii de mine, strig!

Dar omul nu a făcut nicio mişcare, părea că nu e hotărât dacă să iasă ori să rămână. Pesemne că a scos mina din tolba cu ziare, fiindcă am auzit un fâşâit. Crezând că scoate pistolul ori măcar un cuţit, m-am speriat şi mai tare. Chiar dacă strigam, până să vină cineva mă putea omorî de zece ori! Şi, în străfulgerarea unei vedenii mai scurtă decât o clipă, am auzit parcă zgomotul împuşcăturii; m-am văzut prăbuşindu-mă pe jos, în timp ce copiii se trezeau ţipând speriaţi.

Trebuia să-l înduplec repede:

— Să nu mă omori, nene, a murit şi tata pe front şi rămâne mama singură cu ăia micii!

I-am auzit vocea liniştită şi oarecum mirată:

— De ce să te omor, băiete?! mai bine aprinde lumina să stăm puţin de vorbă.

Fără să îmi potolesc bătăile inimii, am închis fereastra, după care am aprins lampa de pe masă. Atunci l-am văzut mai bine; nu era nici înfricoşător, nici speriat ca mine.

Mai degrabă părea surprins. S-a apropiat de masă; eu am făcut câţiva paşi înapoi, aşezându-mă în faţa uşii care dădea în camera unde dormeau fraţii mei.

După ce şi-a rotit privirea nedumerită prin odaie, m-a întrebat:

— Asta nu e casa domnului Jecu?

— N-nu! Dânsul a stat alături, la numărul 17. Aici e numărul 19.
— Şi acum nu mai locuieşte acolo?
— Nuu! Prin martie, l-a ridicat duba poliţiei. Nu ştie nimeni de ce. Tanti Smaranda şi copiii au plecat la ţară, când au început bombardamentele, m-am grăbit eu să-l informez, sperând că se va mulţumi doar cu atâta.
Se părea însă că răspunsul nu îl descumpănise. Şi-a muşcat uşor buza de sus, apoi mi-a vorbit din nou:
— Eu la dânsul am vrut să intru; dar pe întuneric nu am putut citi numerele de la porţi. M-am ghidat după dudui dinspre stradă.
Asta era de crezut; înainte şi noi, şi vecinul Jecu aveam câte un dud care-şi răsfira crengile peste gard, în stradă. Iarna trecută, el îl tăiase pe al său, fiindcă se uscase. I-am explicat şi Invalidului. A zâmbit.
— Poftim încurcătură! În toamnă, când am trecut ultima oară pe la dânsul, îl mai avea.
începeam să mă mai liniştesc; nu părea să aibă gânduri rele. Şi, odată ce îl cunoscuse pe nenea Jecu, vecinul nostru, nici om rău nu putea fi. Dar nici eu nu trebuia să mă dau de gol că am vreo legătură cu razia care — cum dădea de înţeles lătratul câinilor — nu se isprăvise. Am încercat să-l iscodesc:
— Da’ ce-o fi hărmălaia asta pe stradă, nene, în toiul nopţii?
— Este razie.
— Razie? Şi pe cine or fi căutând? Am făcut eu pe prostul.
M-a privit în ochi şi mi-a răspuns cam în doi peri:
— Cine ştie?! Oricum, în asemenea împrejurări nu-i sănătos să fii găsit pe stradă după ora zece.
— Asta aşa e! Da’ mata locuieşti pe aici, p-aproape?
— Nu. Dar m-a prins noaptea prin apropiere. De fapt, a continuat el după o clipă, ştiam şi eu că Jecu şi ai lui lipsesc. Fiind casa părăsită, am vrut să mă ascund acolo, că mi-am uitat actele acasă.
S-a întors către uşă, pesemne vroia să plece. Mi-am amintit deodată de vorbele ostaşului: „… A fost un om cinstit şi curajos. Caută să îi semeni!”
Am făcut un pas spre Invalid:
— Ce-ai de gând, nene?

— Plec. Dacă mă găsesc aici, vă bag şi pe voi în belea.

Ce să mă bage? Intrasem singur, din ziua când m-am luat după Gârlici. Acuma trebuia să dreg lucrurile cât de cât. Mai ales că, după cum reieşea din atitudinea lui, nu mă bănuia cu mimic.

— Nene, n-ai unde să te ascunzi, şi din mâinile lui Gârlici nu scapi.

— Cine e Gârlici ăsta?

— Comisarul din cartierul nostru. Cunoaşte mahalaua ca pe buzunarele lui. La nenea Jecu nu poţi intra, uşa e bătută în cuie, iar ferestrele sunt astupate cu obloane de scândură. Dacă umbli pe străzi, te latră toţi câinii; şi copoii poliţiei te înhaţă imediat.

— Poate că reuşesc totuşi. E noapte… străzile sunt întortocheate…

„Hâm! Ăsta ştie că pe el îl caută poliţia. Chestia cu actele e numai aşa, o vorbă. O fi din pricina manifestelor alea?"

L-am privit cu atenţie; pe faţa lui nu citeam frică, ci îngrijorare. Aşa, ca atunci când te temi mai mult de urmări decât de ce se va întâmpla imediat. Vedeam bine că era hotărât să plece, dar îmi încolţise în minte un plan care mi se părea foarte bun. Nicăieri n-ar fi fost mai în siguranţă decât la mine, pe care — deh! — comisarul Gârlici mă socotea omul lui.

— Aici eşti în siguranţă, i-am spus eu. Avem în spatele casei o magazioară pentru lemne. Te ascunzi în ea.

— Şi crezi că acolo n-or să caute?

— Dinspre stradă, magazia nu se vede. Şi chiar dacă te-ar găsi, am să le spun că nu ştiu când şi cum ai intrat.

Nu părea convins că era cea mai bună soluţie. Eu m-am dus la bufetul din faţa sobei şi l-am tras deoparte; în spatele lui, tata făcuse o gaură în zid; era închisă cu un oblon şi dădea direct în magazie. Asta pentru ca iarna să nu mai ocolim prin curte; lemnele despicate erau stivuite chiar lângă deschizătura aceea, doar întindeam mâna după ele. Vara era acoperită de bufet.

— Intri aici, am continuat eu. De-a buşilea, bineînţeles. Pe urmă pun dulapul la loc şi mata stai acolo dacă o fi nevoie.

Invalidul şi-a scos tolba punând-o pe dulap, lângă a mea, şi a încercat să vadă dacă poate trece prin spărtură. Încăpea. Asta păru să-l convingă.

— Dar uşa magaziei e descuiată? a întrebat el.

— Desigur, vara n-o încuiem.

Am lăsat dulapul aşa, dat deoparte, şi m-am aşezat pe scaun. L-am poftit şi pe el. Îmi pierise somnul, îl priveam pe omul din faţa mea şi prin minte îmi treceau tot felul de gânduri.

„Adică să fie tocmai el comunistul pe care îl căuta Gârlici?” Aşa, la prima vedere, pă rea om cam la patruzeci de ani; când îl priveai însă mai de-aproape, desluşeai lesne că nu are mai mult de treizeci. Îl îmbătrânea mustaţa neagră, care îi acoperea buza de sus, şi pielea feţei înăsprită de vânt. Privirea îi era limpede şi senină.

„Comunist putea fi el, periculos însă... nu pare defel!”

Mi-a întrerupt gândurile cu o întrebare:

— Ziceai că taică-tu a murit pe front? Când?

Un nod mi s-a urcat în gâtlej şi am simţit cum mă podidesc lacrimile:

— Cu vreo două săptămâni în urmă. Dar noi de abia aseară am aflat, de la un soldat care era în trecere pe aici. Ne-a adus lucrurile lui...

M-a privit lung; i se împăienjeniseră ochii de parcă aflase de moartea vreunui prieten. Şi asta m-a mângâiat mai mult decât orice cuvânt de îmbărbătare.

— Din ce trăiţi? m-a întrebat într-un târziu.

— Mama e croitoreasă, lucrează la atelierele armatei. Eu vând jurnale, scot un ban... E tare greu! Până azi, trăiam cu nădejdea că la întoarcerea tatei se vor aranja toate. Acuma...

Şi m-a podidit plânsul. Pentru pierderea tatei, de mila mamei, a ălora mici... chiar de mila mea. Mi se spulberaseră toate visele; adio liceu, la meserie... cine să mă bage?

Invalidul a aşteptat până m-am mai liniştit; şi-a tras apoi scaunul mai aproape şi mi-a pus mina pe umăr.

— Chiar dacă taică-tu nu mai este, cineva tot are să aibă grijă de voi, a spus el.

L-am privit cu ochii mari:

— Cine, nene?

— Oamenii; ca taică-tu, ca mine, ca vecinul Jecu.

Am clătinat din cap cu tristeţe:

— Oamenii... fiecare se gândeşte la el. Niciunul nu e-atât de bogat ca să sprijine o văduvă cu patru copii. Ş-apoi, nici eu, nici mama, pomană nu vreau să primim.

— N-are să vă umilească nimeni. Va veni şi ziua când fiecare va primi ceea ce se cuvine să primească. Lumea are să fie mai bună şi mai dreaptă decât asta, în care ne zbatem azi.

Am clătinat iar din cap:

— Nicio scofală; dacă am să vând ziare, tot cu mai nimic o să mă aleg. Şi mama la fel.

Dar el nu s-a dat bătut:

— Nu-i aşa. Orice muncă va fi răsplătită cum trebuie, şi cinstită. Iar tu ai să vinzi ziare numai dacă n-o să-ţi placă să înveţi vreo meserie ori să te ţii de învăţătură.

— Ehe! De învăţătură m-aş ţine eu. Dar cine să mă ţină în liceu, până l-oi termina? Şi cine să-mi plătească taxele la universitate?

Mi-a răspuns scurt:

— Ai să vezi. Curând va veni o zi…

Nu şi-a terminat vorba; dinspre capătul străzii s-au auzit ţignale, iar câinii au început să latre nebuneşte.

— Vin! am strigat, înăbuşindu-mi vocea.

M-am dezmeticit însă repede, am suflat în lampă şi l-am apucat de mină:

— Ascunde-te repede!

L-am ajutat să se strecoare prin spărtura din perete.

— Dă-mi ziarele, mi-a cerut el după ce a ajuns dincolo.

Pipăind, am dat peste tolba din stânga — ştiam că e a lui. Am închis oblonul, am tras dulapul la loc, apoi am trecut repede în cameră de alături şi… ţâşt! În pat. Sticleţii tocmai ieşeau din curtea lui nenea Jecu, unde nu găsiseră nici ţipenie.

„Acu’, ce-o fi o fi!” mi-am spus eu simţind cum îmi bate inima ca o tobă.

N-am avut mult de aşteptat şi am auzit bătăi în uşă. Până să întreb cine este, au intrat în casă.

— E careva aici? a întrebat o voce răstită.

Am înghiţit mai întâi vreo două noduri cât găluştele.

— N-noi, nene.

Unul din ei — nu-i vedeam câţi sunt — a împins uşa cu piciorul şi mi-a pus lumina lanternei în ochi.

Apoi a mutat-o pe feţele celor mici, care se treziseră şi ei. Au început toţi trei să plângă speriaţi şi să ţipe.

— Părinţii unde vi-s? a tunat vocea altuia.

— Mama e la fabrică, tata pe front. (încă nu mă împăcasem cu faptul că era mort.)

Pesemne însă că din pricina ţipetelor nu m-a înţeles, fiindcă s-a apropiat de pat. Am sărit jos.

— Sunt plecaţi! Tata pe front şi mama la fabrică, am repetat, aproape strigând.

Între timp, mi se mai obişnuiseră ochii cu întunericul, şi i-am putut vedea; erau doi, îmbrăcaţi civil. Am simţit cum mi se taie răsuflarea. Unul a început să cerceteze cu lanterna prin colţuri, pe sub pat, în şifonier…

— Dar pe cine căutaţi?…

— Nu-i treaba ta! m-a repezit cel cu lanterna.

— Şi potoleşte-i pe broscoii ăia! mi-a poruncit celălalt, astupându-şi Urechile cu palmele.

„Aha! Nu-ţi place?! Stai că-i potolesc eu…” M-am întors spre pat şi m-am răstit la ei:

— Tăceţi, că vă ia dracu’! Acuşi vă plesnesc!…

A fost pentru prima dată că i-am drăcuit; şi cum îmi însoţisem cuvintele cu o mutră înfricoşătoare, a ieşit tocmai pe dos. Ţin-te urlete! Exact cum gândisem.

Negăsind nimic, „civili” s-a. U lăsat păgubaşi şi au trecut în camera din faţă; eu, după ei. Dar mai înainte să ies, le-am arătat pumnul ălora mici, ca să fiu sigur că n-or să tacă.

Cei doi au continuat să cotrobăiască pe sub pat, pe sub masă.

Cel cu lanterna a luminat dulapul şi s-a apropiat de el.

După ce a cotrobăit printre farfuriile din dulap a mutat lumina pe tolba cu ziare. Am înlemnit! Era a Invalidului; a mea era dintr-un şablon al ziarului „Universul”, aceea de pe dulap era de la „Curentul”.

— Ce-i asta?

— E… e a mea. Sunt jurnalist, i-am răspuns eu pierdut de tot.

Tocmai când să umble în ea, s-a auzit din uşă vocea dogită a comisarului Gârlici:

— Ce-i aicea, mă? Ce zbiară plozii ăia?

„Civilul” a lăsat tolba şi s-a întors spre el:

— Dracu’ să-i ia! S-au speriat.

Gârlici şi-a aprins lanterna şi mi-a luminat faţa:

— Tu eşti, mă?

— Eu, să trăiţi!

— Sunteţi singuri acasă?
— Singuri, dom’ şef. Mama e la fabrică.
— Aha!
Şi-a rotit privirea prin încăpere şi după ce i-a speriat mai tare pe ăia micii, vârându-şi capul în camera lor, s-a adresat celor doi:
— Să mergem, domnilor.
Cel de lângă tolbă a încercat să se opună:
— Dar n-am terminat, dom’ comisar…
— Aici nu e cazul, i-a răspuns Gârlici. Vă explic eu de ce.
Au ieşit toţi trei.
Mi-au trebuit vreo cinci minute ca să-i liniştesc pe fraţii mei. Pe urmă m-am dus să-l chem pe Invalid; dar din magazie nu mi-a răspuns nimeni.
Am vârât lampa prin spărtură; era goală. Pesemne că profitase de timpul cât „nepoftiţii” cotrobăiseră prin casă şi fugise sărind gardul prin fund ori pe la nenea Jecu.
„Numai de n-ar nimeri în colţii dulăului perceptorului!” m-am temut eu amintindu-mi de vecinul din spatele curţii noastre. „Vorba e că mi-a luat tolba! Şi aveam jurnale în ea, să le dau pe mălai, domnului Gogu… Dar am să le vând pe ale lui. Oare câte or fi? Ies în pagubă sau în câştig?”
Ca să-mi dau seama, am tras câteva afară. Dintre foile lor au căzut pe jos alte foi, mai mici, cam pe sfertul unui jurnal de seară. Am mărit lumina lămpii ca să citesc titlurile, scrise cu litere groase; era la fel cu acela pe care i-l dădusem lui Gârlici. Articolele erau însă altele.
Când am citit titlurile câtorva, am simţit că ameţesc; scria nişte lucruri…
Şi erau multe; vreo cincizeci de bucăţi. Am citit unul pe amândouă feţele.
Tii, ce mai vânzare aş fi făcut cu ele! Numai o dată să fi strigat titlurile articolelor: „Speciala! Armata Roşie a intrat în Polonia! Aliaţii au debarcat în sudul Franţei i Greva muncitorilor de la rafinăria Concordia!! Un regiment românesc a refuzat să execute ordinele comandamentului hitlerist! Speciala!” Aş fi vândut şi tolba, nu numai ziarele. Păcat că pe ele nu scria şi preţul! Am început să citesc cu atenţie. Acum parcă, după ce îl cunoscusem mai îndeaproape pe Invalid, alt înţeles aveau cele

scrise… Se vede că şi vestea despre moartea tatei mă făcuse să pricep cât adevăr se afla scris acolo. Că duşmanul tatei şi al nostru nu era cel de pe front. Asta spuneau comuniştii, şi începusem să-mi dau seama că aveau dreptate. Ei, nu mincinosul de Gârlici! Periculoşi erau, dar numai pentru el. Ce prost fusesem! Mă lăsasem, dus de nas. Că d-aia m-a speriat şi Tase; a vrut să râdă de mine, când a văzut cât sunt de ageamiu.

Tot chibzuind la câte se întâmplaseră de la prima mea discuţie cu Gârlici, vremea trecuse binişor; începuse să se lumineze afară. Şi odată cu ziua mi se strecura şi teama în suflet. „Toate erau bune, câte scria în ziarele alea. Dar ce mă fac cu ele?”

De ţinut în casă, nici gând nu putea fi! Oricât de bine le-aş fi ascuns, tot ar da ăia mici peste ele.

Să le arunc? Unde? Şi ar fi păcat! Îmi cam închipuiam eu cât de greu le-a fost celor care le-au scris şi tipărit. Ca să nu mai pun la socoteală şi hăituiala bietului Invalid.

Gata, mi-a venit ideea! N-aveam decât să i le dau înapoi; nimic mai simplu! Dar şuieratul unui ţignal ce se auzea dinspre capătul străzii m-a readus la realitate.

„Simplu pe naiba! De unde să-l iau? Şi ce să fac cu ele, până l-oi găsi? Dacă, bineînţeles, va scăpa din cursa întinsă de Gârlici!”

îmi pierise somnul de tot. Am stins totuşi lampa şi m-am urcat în pat. Aia micii tresăreau prin somn, pesemne că nu le trecuse spaima.

începuse să se lumineze, dar eu tot nu găsisem mijlocul prin care voi putea să-l regăsesc pe Invalid. Până la urmă, m-am hotărât să iau ziarele lui cu mine. Socotisem că şi el va observa schimbarea tolbelor şi mă va căuta fie în Brezoianu — la ora împărţirii ziarelor — fie prin oraş; ştia doar unde am vadul.

M-am grăbit să plec înainte de a veni mama.

Pe strada noastră nu se zărea niciun om, părea pustie. „Până acu’ e bine, m-am bucurat eu. Când m-oi vedea în tramvai, pot zice c-am scăpat. Şi poate aflu de la oameni dacă l-au prins ori nu pe Invalid.”

Eram hotărât să scot şi bilet, numai să n-am vreun bucluc. Dar când am dat colţul să ies în şosea, o voce m-a făcut să îngheţ:

— Ia stai, mă!

Era, desigur, vreun agent. A arătat cu degetul spre tolbă:

— Ce-ai acolo?

— Z-ziare, nene, mi-au rămas nevândute de ieri.

— Să văd!

începusem să şi tremur.

Însă chiar în clipa aceea a apărut şi Mitoacă:

— Ce-i cu tine, puştiule?

— M-mă duc în oraş, să-mi iau ziarele. M-a oprit dumnealui, nu ştiu ce are cu mine…

Mitoacă a dat din cap, ca omul ce se lămureşte în privinţa unui lucru, apoi s-a adresat agentului:

— Asta e băiatul despre care v-a vorbit dom’ comisar Gârlici. Omul nostru, a adăugat el mai în şoaptă.

Agentul m-a măsurat de sus până jos, apoi a ridicat din umeri şi s-a întors cu spatele, ca şi cum nu îl mai interesam.

Am profitat de prilej şi, cât ai clipi, eram la zece paşi de el.

Pe aproape de staţie, mi-a ieşit în cale Gârlici; salutându-l milităreşte, l-am întrebat cu mutra cea mai nevinovată ce mi-o puteam compune:

— L-aţi prins, dom’ şef?

— Încă nu, dar nu ne scapă. Nici măcar o pisică nu poate ieşi din cartier fără s-o vedem noi.

Era, fără îndoială, sigur pe el, altminteri n-ar fi avut chef de vorbă. Eu m-am gândit că făcusem bine nespunându-i nimic de moartea tatii; n-ar mai fi avut încredere în mine. M-a dat însă de gol bucăţica de stofă neagră pe care mi-o cususe mama, de cu seară, la gulerul cămăşii.

Când a văzut-o, Gârlici s-a încruntat!

— După cine porţi doliu?

— Mi-a murit o rudă… tuşa Raliţa de la Găieşti, am minţit eu, numai pe jumătate, fiindcă bătrâna murise cu vreun an în urmă.

— Eh! Dumnezeu s-o ierte! A oftat el uşurat, apoi a adăugat: Bine că-i taică-tu sănătos!

„Minţi, lepră ce eşti” am strigat atunci în adâncul fiinţei mele. Am fost însă tare, m-am stăpânit. Se putea să mai am încă nevoie de încrederea lui, ca să mă pot răzbuna mai bine.

„Ne răfuim noi, domnule comisar Gârlici!” i-am promis eu în gând, după ce m-am urcat în tramvai.

*

În magazia unde mă vârâse Lică, era întuneric beznă; doar o dungă sinilie, lată cam de *o* palmă, arăta că uşa era

întredeschisă. M-am cuibărit cât mai aproape de ea — pentru orice eventualitate — şi am aşteptat pregătit să ies de îndată ce aş fi auzit zgomotul făcut de îndepărtarea dulapului din dreptul oblonului.

Minutele treceau înfiorător de încet; am auzit paşi prin curte, veneau dinspre casa vecină. Apoi s-a auzit uşa, vocea poliţistului, a băiatului şi ţipetele celor mici care acopereau zgomotele percheziţiei. Când glasul unuia dintre poliţişti s-a apropiat de dulap, am deschis uşa cu grijă ca nu cumva să scârţâie.

După ce m-am convins că curtea e goală, am ieşit afară. Mergând târâş, mi-au trebuit vreo trei minute să ajung la gard. Încă o privire de jur-împrejur — şi dintr-o săritură am fost în curtea vecină. Fără să mă ridic în picioare, am mers pe lângă gard, până la colţul din fund, unde un tufiş de napi îmi oferea o ascunzătoare potrivită. Mi se obişnuiseră ochii cu întunericul, aşa că am putut să văd când Gârlici împreună cu doi agenţi au ieşit din casa lui Lică, apoi din curte. De vreme ce nu îl luaseră cu ei, însemna că nu aveau nicio bănuială. Am răsuflat uşurat.

Percheziţiile continuau la celelalte case; cel puţin pentru restul nopţii scăpasem.

Ca să mă înapoiez la băiat, nici nu-mi trecea prin gând, şi aşa îl băgasem în bucluc cu neatenţia mea. M-am hotărât să stau acolo până se vor sfârşi percheziţiile pe strada respectivă; apoi, de îndată ce va începe să se lumineze, să-mi încerc norocul pentru a ieşi din plasă.

Aveam la mine cincizeci de ziare; trebuia să le duc unei legături din Triaj, pentru a fi difuzate în rândul ceferiştilor şi militarilor care lucrau la refacerea liniilor distruse de ultimele bombardamente.

Nu reuşeam însă să mă dumiresc cum de aflase comisarul Gârlici de prezenţa mea în sectorul său?!

Doar fusesem atent; pe drum — din centru şi până în Brătuleşti — nu mă urmărise nimeni. Oare să mă fi văzut când am coborât din tramvai? Era exclus! N-ar fi pierdut prilejul să mă aresteze. Singura explicaţie era aceea că îl informase cineva. Dar cine anume?

Oricât mi-am bătut capul, nu am reuşit să găsesc un răspuns mulţumitor. În schimb, puteam să mă felicit că avusesem totuşi

noroc: Gârlici aflase, desigur, prea târziu, iar eu avusesem timp să mă întâlnesc cu tovarăşul Preda. Razia a început după ce am plecat de la dânsul. Se întunecase bine, astfel că în clipa când Gârlici m-a zărit din capătul unei străzi, am putut să mă fac nevăzut în umbra unei străduţe strimte şi întortocheate.

După vreun ceas, zgomotele şi lătratul clinilor s-au mutat pe altă stradă, apoi încet-încet s-au depărtat. Când a început să se lumineze, liniştea domnea deasupra cartierului.

Dar asta nu însemna că se isprăvise şi razia; aveau, fără îndoială, posturi de gardă şi patrule. Oamenii stăpânirii nu renunţau niciodată când era vorba să captureze un comunist ori alt patriot.

Dar nici eu nu puteam să-mi pierd ziua stând ascuns. Legătura mea din Triaj aştepta materialul, trebuia să fac tot posibilul, fie pentru a ajunge acolo, fie pentru a pune ziarele la dispoziţia altor difuzori. Cincizeci de exemplare însemnau mult; nu ne puteam permite să le pierdem.

Afară de asta, eram obligat să mă îndepărtez de locul acela; dacă aş fi fost prins acolo, poliţiştii puteau să îl suspecteze şi pe băiat. Şi acest lucru nu trebuia să se întâmple.

Din curtea vecină am auzit zgomotul unei uşi care se închidea. Era Lică. După ce a ieşit în stradă, m-am apropiat de poartă. Am aşteptat ca el să dispară după colţ şi, convingându-mă mai întâi că strada e pustie, am ieşit şi eu sărind peste gardul scund.

M-am îndreptat şontâc-şontâc spre celălalt capăt al străzii, cu tolba de ziare sub braţ; intenţionam să traversez cimitirul, apoi, de-a lungul gârlei, să ajung la aeroport şi de acolo să ies în şoseaua Chitilei, aproape de Triaj. Când mai aveam doar câţiva metri până la gardul cimitirului, mi-au apărut în cale doi vlăjgani care probabil şezuseră ascunşi în porumbul ce creştea pe un teren viran.

Judecind după dexteritatea cu care m-au imobilizat apucându-mă de mâini, am dedus că sunt agenţi de-ai Siguranţei.

Nu aveam nicio şansă să mă smulg din mâinile lor. Trebuia deci să adopt altă tactică. Mi-am compus o mutră de om speriat şi am început să strig cât puteam de tare:

— Hoţii! Săriţi, oameni buni!

Unul din agenţi m-a plesnit peste gură. Atâta am aşteptat; m-am lăsat moale în braţele lui.

Cum nu se aşteptaseră la aşa ceva, m-au scăpat din strânsoare; atunci m-am lungit pe trotuar, gemând şi icnind.

— Da’ bine-l pocnişi, mă! s-a mirat unul din ei.

— Dă-l dracu’! Se preface, i-a răspuns celălalt în timp ce se apleca deasupra mea.

Eu continuam să gem. Trebuia cu orice chip să fiu luat drept un invalid neputincios, pe care l-au dat gata. În cădere, îmi sărise boneta cât colo.

— Fffiiuu! Asta e invalid de-adevăratelea. Ia uite ce zgaibă are la cap.

— Ei, ce facem acum?

— Îl ducem la secţie. Invalid ne-a spus să prindem, invalid am prins. Mai departe, să se descurce comisarul.

— Şi cum îl luăm? Pe targă? Asta n-o mai duce mult.

Eu speram că unul din ei va pleca după ajutoare; cu cel care rămânea, m-aş fi descurcat uşor, puteam să-l şi dezarmez.

Dacă apucam să sar gardul în cimitir, greu m-ar mai fi prins!

Dar se părea că ziua aceea era cu ghinion pentru mine, fiindcă tocmai atunci s-a auzit hodorogitul unei căruţe ce trecea prin capătul fundăturii. Unul din agenţi a scos un fluierat ascuţit şi a strigat:

— Hei! Tu ăla! Suntem Poliţia; vino-ncoace cu căruţa.

După o jumătate de ceas eram la secţie, în faţa lui Gârlici. Pe drum — chipurile îmi revenisem — am socotit că aveam mai multe şanse dacă vorbeam lucid cu comisarul.

Poate că cele întâmplate şi actele în regulă l-ar fi convins că are în faţă un jurnalist invalid autentic, şi în felul acesta ar fi renunţat să-mi răscolească ziarele din tolbă. Poate…

— Ce-i cu ăsta? a întrebat, măsurându-mă de sus până jos.

— Suspect. Invalid şi jurnalist; omul pe care îl căutaţi, i-a răspuns unul din agenţi.

— L-am prins lângă cimitir, a adăugat celălalt.

Am început să mă vait:

— Păcatele mele, dom’ comisar! Ce au cu mine? Cât p-aci să mă omoare. Asta mi-e răsplata pentru c-am luptat doi ani pe front? Am să mă plâng domnului general Pantazi! Până la domnul mareşal mă duc…

Dar Gârlici mi-a tăiat vorba:

— Acte ai?

Am scos buletinul şi foaia de lăsare la vatră. Bineînţeles că amândouă erau pe alt nume.

— Poftiţi, sunt om cinstit; vând ziare ca să-mi scot pâinea…

— Şi ce cauţi în Bucureşti? Aici eşti trecut cu domiciliul în Ploieşti.

— Ce să mai fac acolo? Când m-am întors din spital, am găsit casa distrusă de bombe. Familie n-am; venii în Bucureşti; acolo erau prea mulţi jurnalişti, şi de când cu bombardamentele nici ziarele nu mai sosesc la timp.

Comisarul m-a scrutat iar cu privirea:

— Ce invaliditate ai?

Felul arogant în care îmi vorbea comisarul mă călca pe nervi, iar faptul că eram nevoit să-mi continui rolul de om năpăstuit mă revolta. Dar nu era vorba numai de mine, ci şi de băiatul acela, de Lică. Înăbuşindu-mi orice simţăminte de mândrie şi demnitate, mi-am suflecat pantalonul, dezvelind cicatricea de la gleznă; pe urmă i-am arătat-o pe aceea de la cap.

— Mi-a ras o schijă scăfârlia, domnule comisar. Să-i dea Dumnezeu sănătate domnului maior doctor Brănescu; dacă nu mi-o cosea dumnealui cum trebuie, eram mort de mult. Nu-i vorbă, nici om întreg nu mai sunt; când încep ploile ori e arşiţă mare, înnebunesc de durere. Să nu dea ăl de sus nici duşmanilor.

— Ce căutai pe lângă cimitir?

— Ce să caut? Mă duceam la şosea, să iau tramvaiul.

— Şi de unde veneai?

— Dinspre gârlă, dorm într-un bordei de lângă fabrica de cărămizi.

În clipa aceea a intrat şi Mitoacă.

— L-aţi prins, dom’ şef?!

— Asta e? a întrebat Gârlici.

— El e; ăla care vindea ziare la poarta „Uzimefului”.

Comisarul a început să rânjească.

— Aşa, vasăzică dumneata plasai manifestele în uzină? De când te urmăresc eu!

Situaţia începea să devină gravă; am socotit însă că, pentru moment, cel mai nimerit lucru era să-mi continui rolul de om căzut fără vrere într-un necaz.

— Ce manifeste, dom’ comisar?

— Alea pe care le împărţi odată cu ziarele.
Ia dă tolba încoace!
Am încercat să câştig timp.
— Sunt vechi, dom’ comisar; mi-au rămas nevândute…
Dar Mitoacă mi-a şi smuls tolba de după gât. Era sfârşitul. De fugit, nu aveam cum; secţia era plină de agenţi, n-aş fi ajuns nici până la uşă. Şi nici cu toţi nu mă puteam lupta. Activitatea mea în ilegalitate avea să se termine în dimineaţa aceea, în secţia de poliţie condusă de comisarul Gârlici. Mă consolam, însă, că nu bănuia nimic despre faptul că şezusem ascuns în casa băiatului. Cât despre tovarăşii mei, nu le-aş fi mărturisit nici măcar o literă din numele lor; orice metode ar fi încercat el.
Dar, spre nedumerirea mea, deşi comisarul răsfoia minuţios fiecare ziar, niciun exemplar din cele ilegale nu ieşea la iveală. Nu-mi venea să cred! Nici Gârlici nu părea dumirit. Isprăvise de controlat, şi tot nu găsise nimic.
A luat apoi un ziar şi l-a cercetat cu atenţie, citind titlurile şi articolele în speranţa că va descoperi ceva suspect în cuprinsul lor. La fel au făcut şi ceilalţi. Ziarele erau însă… ziare ca toate cele obişnuite.
După ce au trecut primele clipe de uluială mi-am dat seama ce se întâmplase; în repezeala plecării, băiatul îmi dăduse tolba lui.
— Nimic, dom’ şef, a raportat Mitoacă luând poziţia de drepţi.
La rândul lor, agenţii, aruncând ziarele pe birou, au ridicat din umeri în semn că nu dăduseră peste ceva care să-i intereseze.
Dar Gârlici nu era omul care să renunţe uşor la părerile lui:
— Precis că le-a ascuns în cimitir. Domnule agent, iei toţi oamenii disponibili şi cercetezi cimitirul. Mormânt cu mormânt, cavou cu cavou. Trebuie să fie vârâte pe undeva; în tufişuri, după cruci… Să nu veniţi fără ele. Tu, Mitoacă, cercetezi toată fabrica de cărămizi şi împrejurimile. Înţeles?
— Da, domnule comisar.
— Şi cu el ce facem? a întrebat Mitoacă.
Gârlici m-a privit crâncen:
— Deocamdată… la beci. Când vom găsi ziarele sau manifestele, anunţăm Siguranţa.

CAPITOLUL VII

— Iau o hotărâre importantă şi Tase e de acord să mă ajute. Invalidul se întâlneşte cu... sămânţarul —:

Speranţa de a-l întâlni pe Invalid în Brezoianu mi s-a spulberat de cum am ajuns acolo. L-am găsit în schimb pe Tase; când m-a văzut, şi-a încreţit fruntea:

— Ce-i cu tine Lică, eşti bolnav?

Nu mă privisem în oglindă, dar cred că noaptea nedormită, percheziţia agenţilor şi, mai presus de toate, vestea despre moartea tatei îmi răvăşiseră chipul făcându-mă să arăt ca un bolnav după o zăcere îndelungată.

— N-am nimic. Dar aseară am primit ştire că a murit tata pe front, i-am răspuns eu de-abia stăpânindu-mi lacrimile.

În asemenea împrejurări, Tase nu era meşter la vorbe, numai a oftat din adâncul pieptului şi mi-a cuprins umerii cu braţul.

— O să ne descurcăm noi, Licuţă băiete, mi-a spus el în timp ce ne îndreptam spre locul unde nea Lache începuse împărţitul ziarelor.

Mi-am amintit de cele ale Invalidului, pe care le aveam în tolbă. Nu ştiam cum să procedez; de invalid nu dădusem, ca să mă plimb cu ele pe stradă era riscant — îmi dădeam seama de asta.

Să le ascund în vreun loc anume — unde? Şi cum? Străzile se umpluseră de oameni.

Cu gândurile învălmăşite de griji, nici nu ştiu când am ajuns în faţa lui Lache Butuc. Vocea lui m-a readus la realitate:

— Câte iei, mă?

Am cerut mai puţine, cam pe jumătate din câte luam de obicei.

Butuc m-a luat la rost:

— Şi cu restul ce fac? Le vând eu?

Am început să mă bâlbâi, dar Tase s-a dovedit mai descurcăreţ decât mine:

— Nene Lache, a murit taică-su pe front. Azi trebuie să fie devreme acasă, face mamă-sa parastas.

Butuc s-a mai înmuiat:

— Apăi, să-i fie ţărâna uşoară! Bar vorba e, ce fac eu cu astea? Şi a arătat cu capul spre teancul de ziare.

— Mai iau eu câteva, s-a oferit Tase.

— Luăm şi noi… i-au ţinut isonul Nae şi Gică, aflaţi la spatele nostru.

În timp ce-mi aranjam ziarele desfăcându-le din pachet, Tase m-a întrebat privind spre tolbă:

— Da’ parcă aveai alta?

— Am schimbat-o p-aia veche, era prea jerpelită.

Pe drum, spre vaduri, Tase striga şi alerga de la un cumpărător la altul, hotărât să ajungă în piaţă cu cât mai puţine ziare. În schimb, eu mergeam cu privirea aţintită spre trotuar şi cu gândul la ceea ce aveam în tolbă.

În Buzeşti, m-am despărţit de Tase continuându-mi drumul direct spre Gară, unde am şi intrat.

Era pustiu. Peste tot moloz, cărămizi, cioburi… Pe linii înţepeniseră câteva vagoane arse. Liniile, dezgropate de bombe şi răsucite ca nişte balauri, ruginiseră de tot.

M-am ascuns în spatele unui vagon şi mi-am aranjat mai bine ziarele din tolbă. Pe ale Invalidului le-am împachetat într-unul vechi şi le-am pus mai la fund, ca să nu-mi vină prea la îndemână şi am ieşit din nou în stradă.

Bar treaba mergea prost, cu ochii după Invalid nici nu observam când mă chema vreun muşteriu. Şi în meseria noastră, atenţia contează cel mai mult; dacă nu alergi la primul semn, omul renunţă şi îşi vede de drum, iar tu ai pierdut un client. Pe deasupra, nici nu vroiam să atrag prea mult atenţia asupra mea, aşa că strigam „ziare — speciala” cam cu jumătate de gură. Şi dacă nu strigi tare… nu vinzi. Unde mai pui că ori de câte ori apărea câte un poliţai îmi pierea glasul de tot, ba încă mă mai şi ascundeam după vreun colţ sau vreo gheretă…

Aşa că, pe la ceasurile unsprezece, când trecătorii se răriseră, tolba mea cu ziare nu se subţiase nici măcar cu două degete. De Invalid, nici vorbă!

Şi deodată m-a săgetat spaima: dacă l-au prins şi el a mărturisit că a stat ascuns la noi? Şi că tolba lui cu ziare interzise este la mine?

Am simţit cum mi se goleşte inima de sânge; mă şi vedeam legat în lanţuri şi aruncat în duba poliţiei.

Primul gând mi-a fost să dispar din locul acela, cunoscut de Invalid. Dar unde? Exista vreun colţişor în Bucureşti unde m-aş fi putut ascunde fără teamă că voi fi dibuit de Poliţie? Trebuia să iau o hotărâre potrivită situaţiei în care mă aflam în clipa aceea. Am cotit-o pe strada Polizu şi m-am vârât într-un gang, să chibzuiesc mai bine la ce trebuie să fac.

Stând pe treptele unei uşi oblonite, am început să iau la rând toate posibilităţile. Prima: că Invalidul ar fi fost prins. Ăsta era cel mai rău lucru ce se putea întâmpla. Nu scria însă nicăieri că, gata, are să mă şi spună!

Deşi îl cunoscusem prea puţin timp, simţeam că pentru nimic în lume nu ar fi făcut-o.

.. De altfel — mi-am zis eu, încercând să mă conving singur — dacă ar îi fost aşa, până la ora asta puteam fi arestat de zece ori.” Era de ajuns ca Gârlici să aibă o cât de mică bănuială, şi copoii ar fi apărut între Gară şi Polizu.

„După cum stau lucrurile, poate că Invalidul nici n-a fost prins!” Am mai căpătat ceva curaj, dar imediat mi-am dat seama că nu prea aveam motive Dacă e liber, de ce nu vine să-şi ia ziarele?” m-am întrebat eu socotind, pe bună dreptate, că nu putea renunţa chiar aşa uşor la ele.

Asta nu putea să însemne decât că fusese totuşi arestat; dar că nu vorbise. Şi nici nu va vorbi.

Rămânea să văd ce pot face cu ziarele lui. Să le arunc acolo, în gangul ăla? Gârlici umbla cu limba scoasă după ele. Chiar dată pusese mina pe Invalid — din vina mea, trebuia să recunosc — ziarele ilegale nu le avea însă. Şi fără ele nu îl putea învinovăţi cu nimic. Astfel că după toată tevatura de azi-noapte — cu razia şi percheziţiile — se alesese cu mai nimic.

Şi frumos ar fi dacă — colac peste pupăză — ziarele tot ar împânzi oraşul! Precis că o să turbeze. În felul acesta, m-ar mai răcori şi pe mine puţin, după ce mă înşelase cu atâta josnicie, zile de-a rândul.

Îl şi vedeam pe comisar ascultând spăsit bruftuiala ălora mai mari ca el, din poliţie şi chiar de la Siguranţă. „Nu, n-am să le arunc.”

Am judecat situaţia în toate felurile; până la urmă mi-a venit o idee: „Trebuie să găsesc pe altcineva, vreun prieten d-al Invalidului, căruia să-i dau ziarele ca să le împartă prin oraş.

Poate omul cu care se întâlnise în noaptea aia, când îl urmăream eu…”

Drept e că, amintindu-mi de felul cum mă luase atunci, din scurt, nu mă prea îndemna curajul să-l caut… Dar, pe altcineva care să fi avut de-a face în vreun fel cu Invalidul, nu mai cunoşteam. Şi la o adică, nici pe acela nu ştiam de unde să-l iau. Până la urmă, mi-am amintit de Tase. Tot la el îmi era nădejdea. „Cunoaşte băiatul ăsta tot felul de oameni, imposibil ca printre ei să nu fie şi un comunist! Văd eu cum aduc vorba şi aflu ceva…”

Aşa că după ce am luat seama să nu fie vreun sticlete (cum le spuneam noi poliţiştilor) prin apropiere, m-am îndreptat pe căi ocolite spre piaţa Matache, unde-şi avea Tase vadul.

L-am găsit cocoţat pe o tarabă de zarzavat goală; „făcea casa”, adică îşi număra mărunţişul.

— Merge, Tase, merge? l-am întrebat, aşezându-mă lângă el.

— Slab, Licuţă, se-mpuţinează clienţii pe zi ce trece. Nu vezi? Piaţa e goală; ţăranii nu mai vin cu marfă, de frică să nu-i prindă alarma în oraş, gospodinele…

Parcă i-a fost gura pocită; nici nu şi-a terminat cuvântul că au şi început să urle sirenele. Care mai gros, care mai subţire, de ţi se părea că spaima aleargă năucă pe deasupra oraşului.

Puţinii oameni care se aflau prin piaţă au luat-o la fugă spre adăposturi, în timp ce nişte câini — apăruţi cine ştie de unde se întreceau cu sirenele, urlând a jale şi pustiu.

— Tase, e vreun adăpost pe aici, p-aproape?

— La Hotel Buzeşti, dar se umple de oameni şi stau ca sardelele. Mergem în altă parte, am eu un ascunziş „extra”. Hai!

Am traversat piaţa în fugă, spre o stradă bombardată. Ajunşi acolo, Tase m-a luat de mină, conducându-mă printre • dărâmături şi grămezi de moloz, până sub o scară de beton rămasă în picioare lângă un colţ de perete.

— Aici, asta e „Vila Tase”. Adăpost ziua, locuinţă noaptea. Nu plouă, nu mă deranjează nimeni şi nici chirie nu plătesc.

— Cum, nu ai gazdă?

— Nu, mi-a răspuns el scurt.

A scos dintr-un ascunziş o rogojină, nişte foste saltele şi o pernă pe jumătate scuturată.

— Dar până acum unde ai dormit? l-am întrebat eu.

— Tu nu ştii unde dorm jurnaliştii? În gară, pe sub poduri…
— Şi iarna?
— Şedeam în gazdă la unul, Fane Tăiatu, hamal în Obor. Avea o cămăruţă cu chirie şi ne primea şi pe noi, vreo câţiva. El dormea în pod, noi la parter, pe jos adică. Îi plăteam doi poli pe noapte. De la şapte-opt inşi, socoteşte şi tu cât încasa.
începuse să se audă uruitul avioanelor, din ce în ce mai tare şi tot mai aproape. Părea că aerul însuşi urla şi vibra, pătrunzându-ţi în oase odată cu frica. Şi deodată, asemenea unor balauri înaripaţi şi nevăzuţi, bombele se repezeau spre pământ unde explodau bubuind năprasnic. Ne-am înghesuit amândoi sub scară; avea dreptate Tase, acolo mă simţeam parcă mai ferit decât în vreun adăpost. Puteam privi cerul, şi asta îmi dădea mai mult curaj. Gândeam că moartea nu poate veni din înălţimea albastră şi senină.
— La ce te uiţi, mă, aşa? Ţi-e frică?
Am socotit că dacă îi voi destăinui gândurile mele n-are să mă înţeleagă. I-am răspuns la întâmplare:
— Mă uit după avioane. Nu mi-e frică.
— Nici n-ai pentru ce, aici suntem în siguranţă, în locul unde a căzut o bombă, a doua nu mai nimereşte.
— Ţi-au spus ţie americanii?
— Pe naiba, americanii! Ştiu de la unul care a fost pe front.
După vreun ceas, exploziile s-au potolit odată cu uruitul avioanelor ce se îndepărtau. Nouă însă ne mai ţiuiau încă urechile. Tase şi-a întins picioarele cât era rogojina de lungă.
— Gata, am scăpat.
A ieşit apoi de sub scară şi a luat seama la locurile de primprejur:
— N-au ajuns până aici; tot în Triaj şi pe Griviţa au făcut prăpăd.
Pe urmă şi-a scotocit desăguţa cu mâncare de unde a scos un codru de pâine; a dat apoi deoparte o scândură şi dintr-o gaură din peretele surpat — „ăsta e bufetul”, mi-a spus el — a tras afară un ziar în care erau împachetate nişte roşii şi o bucată de brânză. Alături a pus o cutie umplută cu sare şi a început să mănânce.
— Ia d-aici, m-a poftit.
Mâncam tăcuţi; mie mi se învârteau gândurile în cap.

Cum să încep să-i spun ce mă frământă? Are să mă înţeleagă? S-o speria? Ori mă denunţă la poliţie? Dar una ca asta nu se putea întâmpla; nu-i poate suferi pe poliţai. L-a bătut unul odată de a zăcut două zile. Pentru nimic! Istoria s-a întâmplat pe vremea când era băiat de prăvălie; l-a reclamat patronul că i-ar fi furat un ceas de buzunar. Până la urmă a fost descoperit adevăratul hoţ; era chiar băiatul jupânului; îl luase ca să-l joace la cărţi. Dar Tase a rămas cu bătaia.

Deci, dinspre partea asta puteam fi liniştit. Chiar dacă n-o să mă ajute, nici la poliţie n-are să mă spună. Că o să bată cumva toba? Nu era el omul ăla! M-am hotărât să-i spun; dar am început aşa, mai pe departe:

— Tase, tu câte clase ai?

Câte degete la o mină, mi-a răspuns el fără să-şi întrerupă mâncatul. Da' ce-ţi veni să mă-ntrebi?

— Iacă aşa, mă gândeam şi eu, că te-am văzut băiat isteţ. Cinci zici?

— Mai întâi şi-a înghiţit dumicatul:

— Adică patru, p-a cincea n-am apucat s-o termin. În anul ăla a murit tata. S-a dărâmat o stivă de lemne peste el, era ha mal în port la Giurgiu. Eu am intrat băiat la cârciuma unuia.

— Ala cu ceasul?

— Îhî! Mama şi cu fraţii ceilalţi mai mici au plecat la ţară; la nişte neamuri. Eu m-am pripăşit aici, în Bucureşti. La câinii cu covrigi în coadă. Am fost de toate: comisionar, hamal de ocazie, plimbător de căţei, negustor de sticle goale…

— Şi-acum ai să vinzi ziare toată viaţa?

— Până s-o termina războiul. Pe urmă, intru la muncă; la zidărie, la binale.. C-or să se repare casele…

Am încercat să-l ispitesc:

— Şi n-ai vrea să-nveţi mai departe? Ca să te faci artist, cum spuneai tu atunci?…

A izbucnit în râs:

— Ha, ha, ha! auzi la el! Păi dacă mă duc la şcoală n-am să mai pot vinde ziare; şi din ce am să trăiesc? Afară de asta, ce şcoală mă va primi pe mine care nu am niciun căpătâi? Şi de unde bani de taxe, de cărţi? Nu, Licuţă, învăţătura nu e pentru sărăntoci ca noi, o ştii tu mai bine decât mine.

— Dar dacă n-o să mai fim săraci?

— Cum adică, speri să-ţi iasă lozul cel mare?
— Nu-i vorba de lozuri, să zicem însă că după război are să trăiască lumea mai bine…
Intrasem în subiect — cum s-ar spune — şi aşteptam nerăbdător să-i aud părerea. Numai că el ori se prefăcea, ori cu adevărat nu pricepea încotro bat eu.
— Aş vrea s-o văd şi p-asta! Că rău n-ar fi. Atâta doar că nu noi o să ne pricopsim Tot ăia mari şi tari or să aibă partea leului.
Mi-am dat seama că o apucasem pe un drum greşit, şi nici eu nu prea pricepusem ce-mi spusese Invalidul. Şi cu Tase, pe asemenea căi ocolite nu o scoţi la cap. Aşa că m-am hotărât s-o iau altfel:
— Măi Tase, tu ai auzit de comunişti…
— Dom’ne, da’ ai idei fixe, zău aşa! Ţi-am mai spus să-ţi vezi de treabă, c-o păţeşti. Ei bine, da, am auzit, şi ce dacă?
— Din ziare?
— Aş! Astea mint de-ngheaţă apele.
— Atunci de unde?
— Nu-i treaba ta, mi-a răspuns el scurt, după care a înghiţit şi ultima felie de roşie.
— Mă, te-ntreb serios!
M-a privit cu coada ochiului, în timp ce se ştergea la gură cu dosul palmei.
— Ce-ţi veni?
— Nimic. Aşa… vreau să ştiu ce crezi tu cu adevărat despre ei.
— Ce să cred? Oameni ca toţi oamenii. Atâta doar că vor să-i dea jos pe boierii şi generalii care conduc acu’ ţara.
— Şi ţie nu ţi-ar conveni?
A ridicat din umeri:
— Pe mine n-or să mă pună în locul lor. Nici pe tine. Şi, mă rog, dacă n-or mai fi ăştia, cine o să conducă?
— S-or găsi oameni cinstiţi, i-am răspuns eu amintindu-mi de Invalid, de nenea Jecu cât şi de cele ce înţelesesem citind ziarele alea.
— Păi, cinstiţi suntem şi noi, mi-a replicat mucalit Tase. La o adică, n-am fi buni de miniştri?
— De ce nu? i-am întors-o eu, aşa, d-al naibii. Şi ca să văd ce zice.

Dar mi-am dat seama că o luasem razna; era însă prea târziu; Tase se ţinea cu mâinile de burtă:

— Hă! hă! Hă! Ie-te-te la el! Se văzu ministru! Că de mult n-am râs aşa! „Escelenţa” sa dom’ ministru Lică, de la departamentul foametei. „Escelenţa” sa Tase, ministru de ziare şi seminţe!

M-a molipsit şi pe mine, râdeam ca nebunii. Tot el s-a potolit primul.

— Aşa deci, muncitori miniştri! Licuţă, nu zic ba. Am mai auzit eu de asta; au făcut-o şi ruşii, când cu revoluţia. Da’ vorba e, tu eşti muncitor?

— Nu, dar am să fiu. Şi am urmat cu cuvintele pe care mi le spusese Invalidul: Ai să vezi atunci. Va veni o zi… mai bună, am adăugat eu bănuind că asta a vrut să spună şi el.

Numai că eu nu eram Invalidul, şi nici Tase nu era Lică. Fiindcă m-a luat din scurt:

— Ascultă, mă, cine ţi-a băgat în cap chestiile astea?

— Aăăă! Nimeni. Am auzit şi eu pe nişte oameni vorbind.

Dar pe Tase nu îl puteai îmbăta cu apă rece:

— Nu-mi mai umbla mie cu „filisfanţuri” d-astea; ia-o de-a dreptul. Văd că ai ceva pe suflet; mie poţi să-mi spui. Nu ne cunoaştem nici de azi, nici de ieri. Dacă ai dat de vreun bucluc am să încerc să-ţi fiu de. Ajutor cumva; de n-oi putea, de la mine fii sigur că nu află nimeni nicio vorbă. Ţi-o jur! Şi dacă mă crezi, dă-i drumul!

Era cel mai bun lucru ce-l puteam face. Aşa că, pe îndelete, i-am povestit tot. Simţeam că trebuie să-mi descarc sufletul în faţa cuiva.

Mai întâi Tase l-a înjurat zdravăn pe comisar, apoi m-a întrebat:

Ai la tine ziarele alea?

Am scos unul şi i l-am dat.

După ce a citit titlurile articolelor şi-a împins şapca spre ceafă şi a fluierat plin de admiraţie.

— Fffiiuu! Ce mai vânzare s-ar putea face cu astea! Păcat că nu scrie preţul pe ele.

M-am bucurat în sinea mea; gândea şi el la fel ca mine. Nu greşisem vorbindu-i.

— Astea nu se vând, se difuzează, i-am explicat eu.

— Cum vine asta?
— Se împart pe gratis, şi pe sub mină.
— Pe gratis, mă? Cum aşa? Tot ce se vinde pe sub mână costă de două-trei ori mai mult! Lică băiete, am putea să luăm şi douăzeci de lei pe bucată…
— Sau douăzeci de ani de puşcărie.
A început să râdă:
— Ştiam, chiar dacă nu-mi spuneai. Aşa că sfatul meu este să te descotoroseşti cât mai repede de ele. Aruncă-le, dă-le foc…
— Mulţumesc pentru sfat, asta puteam s-o fac şi fără să te întreb pe tine.
— Atunci ce ai de gând?
— Să-l caut pe Invalid şi să i le înapoiez.
Tase a clătinat din cap:
— Măi Lică, păcat de alea două clase de liceu pe care le-ai învăţat, că tot „muhaia” ai rămas. Păi invalidul ăla — sau ce-o fi — zice săru-mâna că a scăpat din labele poliţiei, dacă a scăpat. Nebun o fi el să cutreiere străzile Bucureştiului căutându-te pe tine? O dată, ai poate norocul să scapi, a doua oară… nix! A încheiat el încercând să mă convingă.
Dar eu le ştiam pe ale mele, mă hotărâsem să nu le arunc, şi cu asta basta! Trebuia să fiu cel puţin curajos, dacă cinstea nu o putusem păstra neştirbită până acum, şi numai din prostia mea, că parcă fusesem legat la ochi.
— Tase, nu le arunc. Chiar dacă nu-l voi întâlni pe Invalid, trebuie să găsesc un alt comunist căruia să i le dau.
— Dar ce, crezi că ăştia — comuniştii — umblă cu stea la butonieră, ca să-i recunoşti tu?
— Mi-am închipuit că tu cunoşti pe vreunul, altminteri nu ţi-aş fi spus nimic. Şi să mai ştii un lucru, astea nu sunt ziare de aruncat ori de băgat la foc. Au fost scrise şi tipărite pe ascuns, sunt oameni care îşi riscă pielea tocmai pentru ca să poată fi citite de cât mai multă lume.
— Foarte frumos şi citească-le toată ţara, dacă aşa se cuvine. Dar asta nu înseamnă că trebuie să ne aprindem noi paie în cap cu mina noastră.
încerca el să pară hotărât, dar după felul cum trăgea cu ochiul la ziarul pe care tot îl întorcea şi pe o parte şi pe alta, pricepeam

că nu se gândea serios la aruncarea lor. Trebuia numai să-l conving să mă ajute.

— Tăsică, tu ţi-ai arunca ziarele din tolbă?

— Ce-s nebun? Asta e marfă.

— O fi marfă, da-s pline de minciuni, doar tu ai spus-o. Nu vezi? Nemţii mănâncă bătaie peste tot, dar în jurnale scrie că se retrag elastic, de parcă ar fi făcuţi din cauciuc. Uite, aici — am continuat eu arătându-i un articol din ziarul de la Invalid — e publicată scrisoarea unor oameni de seamă care cer să înceteze războiul. Dar „Universul" — pomeneşte ceva de ea? Nimic! Scrie în schimb despre nunta prinţesei Catargi cu nu ştiu ce conte neamţ. De parcă d-asta le arde oamenilor acum!

— Şi ce te interesează pe tine scrisoarea ălora? mi-a întors-o el.

— Cum să nu?! Dacă înceta războiul de acum două săptămâni, scăpa tata cu viaţă.

— Şi crezi că dacă ai să umbli teleleu, cu ele prin oraş, până vei găsi un comunist, are să învieze?

— Nu, dar s-ar putea isprăvi războiul mai repede şi vor scăpa alţii, care au şi ei copii.

— E treabă grea, măi Licuţă! E drept, cunosc o mulţime de oameni; jurnalişti d-ai noştri, lustragii, hamali în pieţe, vânzători de şireturi şi. „balene", precupeţi, zarzavagii, măturători… Comunişti însă nu cunosc; de ce să te mint? D-aia spun că e treabă grea ce vrei tu să faci. Cu ziarele astea, altfel trebuie să „precedăm".

— Procedăm, adică.

— … Procedăm, dacă zici tu.

— Cum?

— Trebuie să ne descurcăm singuri, Licuţă băiete!

Privi un timp îngândurat la ziarul pe care nu îl lăsase din mână. Am aşteptat răbdător să-mi spună ce gândeşte. N-a durat mult.

— Cred că ştiu ce trebuie să facem. Câte ziare ai?

— Vreo cincizeci.

— Nu-s puţine…

— Nu. Şi cum ziceai că o să procedăm?

— Asta am să ţi-o spun diseară, după ce luăm ziarele din Brezoianu. Până atunci, dă-le pe toate la mine, să le ascund, şi hai să-ţi arăt ceva mai straşnic decât „catabombele”.

— Vrei să spui poate, ca-ta-com-be-le.

— Fie şi ca-ta-combe, dacă spui tu. Hai!

M-am luat după el. Strecurându-ne printre grămezi de moloz şi rămăşiţe de ziduri, am ajuns la buza unei gropi care probabil fusese înainte beci de cârciumă. Tase şi-a dat drumul jos, păşind pe cărămizile căzute; am coborât şi eu, urmându-l printre scânduri şi doage de butoaie. S-a oprit în dreptul unui perete şi, opintindu-se puţin, a împins deoparte o bucată din ceea ce înainte de bombardament fusese podeaua casei. Am trecut pe rând în spatele ei, unde se afla un zid din cărămizi măcinate de timp.

Tase a început să scoată câteva din ele, care nu erau prinse cu mortar. I-am dat şi eu o mână de ajutor şi după nici cinci minute aveam în faţă o gaură puţin mai mare decât i-ar fi îngăduit unuia ca Tase să treacă prin ea.

Ne-am strecurat înăuntru; a cotrobăit într-un colţ — am auzit zgomotul unui chibrituri — şi după câteva clipe el mergea înainte, cu o luminare aprinsă în mână, eu — după el.

Am parcurs vreo cincizeci de paşi printr-un fel de tunel şi ne-am oprit. În zidul din dreapta, cam la vreun metru înălţime, se afla o firidă cât un om de înaltă, lată şi adâncă de vreo trei metri. Printr-o ferestruică zăbrelită, pătrundea înăuntru lumina zilei.

— Fereastra dă în curtea bisericii; deasupra noastră e clopotniţa. Dar tunelul nu se termină aici; am mers prin el, odată, aproape un sfert de ceas, şi tot nu i-am dat de capăt.

Am fluierat plin de mirare:

— Tunelul ăsta o fi fost pesemne săpat pe vremea când se ascundeau oamenii de turci.

— O fi şi aşa, vorba e că nouă ne prinde bine. Poate să se dea peste cap poliţia, că aici tot nu ne găseşte. Mai ales dacă după ce intrăm punem la loc cărămizile.

— Măi Tase, eşti grozav! Cum de l-ai descoperit?

— Din întâmplare. După bombardamentul din 24 aprilie, răscoleam dărâmăturile, să caut ceva de mâncare — fuseseră prăvălii pe aici. Atunci am descoperit gaura din zidul beciului.

Acuma, a continuat el, locul îl ştii, la caz de nevoie te ascunzi aici ori mă cauţi aici. Ai băgat la „devlă”?

L-am asigurat că da. Am făcut după aceea cale-ntoarsă ieşind din nou la lumina zilei.

— Ce ai de gând să faci până diseară? m-a întrebat el când am ajuns la „vilă”.

— Ce să fac? Mă reped până acasă, să văd ce mai este.

M-a privit cu milă:

— Am spus eu că n-ai nimic în dovleacul ăla de-l ţii pe umeri. Cum să te duci acasă? Dacă l-a prins pe Invalid… şi o fi spus că a fost la tine?

— Aş! Nu-mi face el una ca asta!

— Eu zic că deocamdată să stai liniştit aici; te găzduiesc câteva zile.

— Nu se poate! Mama şi-ar putea închipui că mi s-a întâmplat ceva. Asta i-ar lipsi acuma!

Tase s-a scărpinat sub şapcă.

— Ştii ce? Mai bine mă reped eu până la tine. Li scrii maică-tii un bilet cum că eşti sănătos şi că o să lipseşti câteva zile — vedem noi de ce. Şi fiindcă tot trec pe acolo, am să mă interesez şi ce s-a întâmplat cu Invalidul tău. Dacă l-au arestat, sigur că s-a auzit prin cartier. E bine aşa?

Nu aveam altceva de făcut decât să recunosc că da.

*

Arestul secţiei de poliţie nu era mai mare decât beciul unei case obişnuite. Pe pereţii cândva tencuiţi, mai rămăseseră doar nişte petice care de-abia se mai ţineau de cărămida măcinată de ani şi de umezeală. Pardoseala era tot din cărămizi, iar pe lângă pereţi, nişte ziare vechi folosiseră pesemne drept saltele celor care trecuseră pe acolo, înaintea mea. Unica mobilă era o bancă veche, din lemn de fag, lipită de singurul perete înzestrat cu un ochi de fereastră zăbrelită, care dădea spre curtea din spatele secţiei.

Odată isprăvită cercetarea locului în care mă aflam, m-am aşezat pe banca îngustă ca să chibzuiesc la cele întâmplate. Deşi eram închis, nu mă aflam totuşi într-o situaţie desperată, actele mele erau perfect imitate. Numai experţii Siguranţei ar fi putut constata falsul. (Asta dacă ar fi socotit că e nevoie, fiindcă semnalmentele mele erau de mult cunoscute, încă din 1938,

când participasem la organizarea grevei de la „Uzimef”.) Insă atâta timp cât nu ajunsesem încă la ei, puteam fi oarecum liniştit. Asupra mea nu se găsiseră niciun fel de tipărituri ilegale, iar urmele invalidităţii erau reale, amintiri de pe front.

Gârlici nu avea deocamdată nicio dovadă împotriva mea. Singura primejdie care mă ameninţa era aceea de a fi trimis Siguranţei. Ori, după câte pricepusem, comisarul ţinea ca mai întâi să găsească ziarele. Şi astea *se* aflau în tolba băiatului acela, care probabil habar n-avea ce poartă cu el.

Şi deodată am simţit cum mă cuprinde un fior de spaimă: dacă la vreo percheziţie vor fi găsite asupra lui? Cine îl va crede că a schimbat tolba cu un invalid, fără să vrea? Şi cum va justifica prezenţa mea în casa lui, în timpul raziei? Desigur că va fi dus la Siguranţă, unde nu se vor purta cu mănuşi faţă de el. Situaţia era destul de gravă şi eu eram singurul vinovat. În primul rând fiindcă nu ascultasem sfatul lui Preda, adică să amin cu o zi transportul ziarelor la Triaj; apoi nu fusesem atent şi intrasem în altă casă decât a. Lui Jecu; în sfârşit, pentru că nu controlasem tolba în clipa când mi-a dat-o băiatul.

Mă învârteam asemenea unui leu în cuşcă şi încercam să găsesc un mod de rezolvare a situaţiei. Singura şansă pe care puteam conta era ca Gârlici, negăsind ziarele, să îmi. Dea drumul. Legal aşa ar fi trebuit să se întâmple. Atâta doar că Gârlici; — ca de altfel toate autorităţile din timpul acela — nu prea se sinchisea de legi. Numai pentru bănuiala — ce-i drept, întemeiată — că manifestele şi ziarele introduse la „Uzimef” era în parte şi lucrarea mea, putea să mă ţină în beci cine ştie cât. Şi în timpul acesta, băiatul se plimba cu ziarele la el fără să ştim ce primejdie îl paşte.

Pentru o clipă am sperat că poate va descoperi că nu este tolba lui şi are să le arunce pe undeva.

Era singurul lucru pe care îl doream, numai să scape el. Nădejdea mi s-a spulberat însă repede; un jurnalist adevărat nu îşi aruncă niciodată ziarele rămase, le vinde la kilogram.

Şi din nou m-a cuprins panica, închipuindu-mi ce se putea întâmpla, când băcanul căruia Lică îi va vinde ziarele va vedea despre ce-i vorba. Singura cale de a preîntâmpina nenorocirea era să ies din beci, să alerg în oraş, să-l caut pe toate străzile, să

dau de el mai înainte de a apuca să umble prin ziarele mele. Uşor de gândit, dar imposibil de pus în practică.

Uşa arestului se afla la capătul de sus al unei scăriţe, în faţa peretelui opus celui cu fereastra. În spatele uşii, nişte trepte urcau până la o alta care dădea în camera de gardă a secţiei, unde se afla în permanenţă un poliţist.

Deci, pe acolo nu se putea ieşi. Cât priveşte fereastra, zăbrelele erau solide, bine înfipte în zid, iar printre ele, de-abia s-ar fi putut strecura o mâţă leşinată de foame.

Tocmai când ajunsesem la concluzia că nu pot face nimic, am auzit zgomot pe scara de sus. Inima a început să-mi bată cu putere, eram convins că îl găsiseră pe Lică şi că ne vor expedia pe amândoi la Siguranţă.

Cheia s-a răsucit în broască, uşa a scârţâit deschizându-se şi în beci a intrat, împins de la spate, un tânăr.

— Daţi-mi drumul, dom’ sergent! Ce aveţi cu mine?

Însă uşa se închisese înainte să-şi termine el vorba.

L-am recunoscut imediat, era Victor Lenţea, unul dintre utecişţii care activau în reţeaua de difuzare a presei de partid, în sectorul de care mă ocupam eu. M-a recunoscut şi el, dar mai înainte de a apuca să rostească vreun cuvânt, i-am făcut semn să tacă. Apoi l-am întrebat cu tonul omului mai mult curios decât interesat:

— Pe tine de ce te-au arestat, flăcăule?

Victor a priceput cum stau lucrurile şi mi-a răspuns pe un ton plângăreţ:

— Fiindcă n-am acte! De parcă ai avea nevoie de ele ca să vinzi seminţe…

M-am urcat cu picioarele pe bancă şi i-am făcut semn să vină lângă mine. Nu eram sigur dacă poliţistul a plecat ori ascultă la uşă. Lângă fereastră însă, dacă vorbeam încet nu se putea auzi, şi pe deasupra aveam, şi posibilitatea să supraveghem curtea.

Lenţea a priceput ce voiam să aflu de la el; mi-a confirmat că ziarele mi fuseseră găsite. Despre Lică, nu l-am întrebat încă nimic.

— … Mitoacă s-a întors cu mâinile goale; agenţii însă continuă să caute prin cimitir, a precizat el. Pe mine m-au înşfăcat după ce am plecat de la „Uzimef”.

— Şi materialele?

— N-am putut să fac nimic; jandarmii controlau până şi hârtiile pachetelor cu mâncare. Noroc că nu le-am avut la mine.

— Ai procedat bine făcând mai întâi o recunoaştere. Ideea de-a ascunde, în unele cornete de seminţe, manifeste tipărite pe foiţe, e bună, dar trebuie amânată.

— Şi cum vom introduce materialul în uzină?

— Deocamdată trebuie să ieşim de aici, i-am răspuns eu. Apoi l-am întrebat dacă nu aflase ceva despre Lică.

— L-am văzut de dimineaţă; a vorbit nu ştiu ce cu Gârlici, înainte de a se urca în tramvai. Şi a adăugat încruntându-se: Mie, puştiul ăla nu prea îmi place; stă cam des de vorbă cu comisarul. Mi-au mai spus şi alţi.

— Cine anume?

— Un prieten de-al meu, fost coleg cu el. Am impresia că e informatorul lui Gârlici.

— Dacă era aşa, nu m-ai fi găsit aici, i-am replicat eu.

— Te pomeneşti că erai liber?! mi-a întors-o Victor cu ironie.

— Ba, eram în mâinile Siguranţei, încă de azi-noapte.

Şi i-am povestit pe scurt cele întâmplate în timpul raziei, cât şi temerile mele în privinţa soartei băiatului.

— Treaba e încurcată rău de tot! a exclamat el.

— Şi partea] proastă e că până nu ies. De aici nu pot face nimic…

Plin de elan, ca orice tânăr, Victor făuri la repezeală un plan de evadare:

— Simulăm că ne luăm la bătaie; eu încep să ţip după ajutor, când o veni poliţistul mata te ascunzi după uşă şi, cum o intra, îl pocneşti în cap cu o cărămidă. Îl încuiem aici şi ieşim…

— În camera de gardă, unde se află Mitoacă şi Gârlici, l-am completat eu spulberându-i iluziile.

— Şi în cazul ăsta ce facem? Aşteptăm să-l aresteze şi pe Lică, să ne pună de faţă cu el?

Am ridicat din umeri a neputinţă; pentru moment nu ne rămânea altceva de făcut decât să aşteptăm. Eram convins că până la urmă pe Victor îl vor elibera; Gârlici nu avea nicio dovadă împotriva lui. Desigur că agenţii îl aduseseră la secţie din exces de zel.

M-am gândit să-i încredinţez lui misiunea de a-l căuta pe micul jurnalist şi totodată să găsesc o modalitate ca prin el tovarăşul Preda să fie informat de situaţia mea.

începusem să-i explic ce are de făcut când va fi lăsat să plece, dar chiar în clipa aceea izbucniră urletele sirenelor de alarmă. Am rămas cocoţaţi pe bancă. În fundul curţii era amenajat un adăpost rudimentar, o tranşee lungă de vreo trei metri, acoperită cu scânduri şi pământ. „Oare ne vor duce şi pe noi?”

Poliţiştii însă, nici nu începuse să se audă vuietul avioanelor şi tirul antiaerianei, că i-am şi văzut traversând în fugă curtea, cu Gârlici în frunte.

Lipsea doar cel care mă vârâse pe mine — şi pe Victor — în beci. Rămăsese, desigur, de pază.

Acuma da, puteam pune în aplicare planul lui Victor.

— Hai să facem gălăgie.

Am început amândoi să strigăm, să batem cu pumnii şi cu picioarele în uşă...

— Scoateţi-ne de aici!

— Ne omoară bombele!

— Ajutor!

În sfârşit, am auzit paşi pe scară:

— Aţi înnebunit, bă? Ce aveţi?

— Du-ne la adăpost!

Afară se dezlănţuise iadul, cădeau bombe prin apropiere şi clădirea se cutremura deasupra noastră. Dar poliţistul nu se grăbea să deschidă.

— Ne-ngroapă de vii! am ţipat eu. Criminalilor!

— Scoteţi-mă de aici, spun tot! Duceţi-mă la dom’ comisar!

Asta l-a convins pe poliţist.

— Dacă-i p-aşa, se schimbă treaba!

Şi a deschis uşa, dar n-a apucat să coboare cele trei trepte, că Victor i-a sărit în spate, iar eu i-am plasat o directă. Încă una, şi s-a prăbuşit moale pe podea. L-am legat cu propria sa curea, i-am făcut şi un căluş din batistă şi, după ce mi-am pus la brâu revolverul lui, am ieşit încuind uşa după noi.

Bombardamentul era de-abia la început, până va suna încetarea, până vor descoperi evadarea noastră şi vor da alarma, putea trece şi o oră; timp suficient pentru ca noi doi să ajungem la o distanţă cât mai mare de secţia de poliţie.

În camera de gardă nu era nimeni. Am trecut prin cancelarie; pe biroul lui Gârlici se mai aflau încă tolba mea cu ziare şi coşul cu seminţe al lui Victor.

Am lăsat jurnalele, nu însă şi tolba.

Ne-am asigurat întâi că strada e pustie şi am pornit grăbiţi. După vreo jumătate de oră de alergătură prin străduţe lăturalnice şi maidane, lungindu-ne la pământ ori de câte ori vreo bombă cădea prin apropiere, am ajuns la calea ferată pe care fim traversat-o ieşind în felul acesta din cartierul a cărui „ordine” era apărată de Gârlici.

CAPITOLUL VIII

— Punem în practică ideea lui Tase; Invalidul a scăpat, dar trebuie să se explice faţă de tovarăşii săi —

Cu toate că nu aveam aerul unui om care glumeşte, lui Tase tot nu-i venea să creadă că vorbesc serios.

— Şi dacă ne prinde, măi Lică? Nici vodă nu ne mai scoate din ghearele poliţiei. Tot cum am zis eu întii ar fi mai bine; le azvârlim noaptea în curţi. Cine le găseşte are să le şi citească...

L-am privit cu coada ochiului:

— Zău, mă? Tu citeşti hârtiile aruncate pe jos?

După cum s-a uitat la mine, am priceput că îmi da dreptate. Dar tot el vroia să aibă ultimul cuvânt:

— La felul cum le vei împărţi trebuia să te gândeşti înainte să le fi păstrat, mi-a răspuns el tot mai serios. Şi a adăugat: Acuma ai de ales: ori le arunci, ori...

Şi mi-a pus în braţe teancul de ziare.

De aruncat nici nu mă gândeam; dar, vorba lui Tase, ce vroiam eu cam semăna a nebunie. E drept, ideea era ispititoare şi aş fi vrut să văd ce mutră va face Gârlici, când l-ar lua la rost şefii lui. Mai ales acuma când — după cum aflase Tase — Invalidul reuşise să evadeze. Exact asta îi mai trebuia comisarului: să difuzăm noi ziarele!

Ideea a fost a mea: le vârâm între paginile celorlalte, şi cine va cumpăra „Universul” sau „Curentul” are să primească şi unul de-al Invalidului.

— Ar fi straşnic, măi Tăsică! am încheiat eu încercând să-l conving.

Dar el nu mi-a răspuns; chibzuia. Apoi, punându-şi palma pe umărul meu, a încuviinţat:

— Lică, fie. Facem cum ai zis tu. Numai că va trebui să lucrăm cu cap. Le vindem seara; aici în piaţă, pe calea Griviţei... ca să ne putem ascunde printre dărâmături. Şi nu pe toate odată. Câte patru-cinci bucăţi pe zi, ar fi prea destul. Asta ca să nu umblăm prea mult timp cu ele la noi.

Tase a întins rogojina, a aşternut cum a putut mai bine resturile de saltea şi perne şi ne-am culcat sub scara ce-i ţinea loc de casă.

Eu eram întrucâtva liniştit: fusese pe la noi pe-acasă şi îi dăduse mamei biletul prin care o anunţam că voi lipsi câteva zile, motivând că ne-a tocmit un negustor să dormim la el în prăvălie, până se-ntoarce de la ţară, unde se duce cu nişte afaceri.

(Chestia asta o ticluise Tase. Şi mama l-a crezut; ştia că suntem prieteni încă de astă-iarnă, când a fost bolnav şi l-am adus la noi, de l-a îngrijit ea până s-a însănătoşit.)

Mi-a trimis vorbă că-i va duce pe ăia micii la tanti Paulina — în Dămăroaia. Câteva zile, va dormi şi ea tot acolo.

Casa rămânea singură. Bineînţeles că nu aveam de gând să trec pe acolo aşa curând. Deşi Invalidul evadase, mă temeam totuşi să nu fi recunoscut cumva Gârlici tolba mea de ziare, mai ales că notasem pe ea numărul lui de telefon.

Era deci preferabil să rămân oaspetele lui Tase, până când voi avea siguranţa că sunt în afara bănuielilor lui Gârlici. Şi, ca măsură de prevedere, renunţasem la vadul vechi — dintre gară şi Polizu. În seara aceea încercasem — şi făcusem vânzare bunicică — lângă Spitalul Militar; cumpărau răniţii peste gard. Eram hotărât ca în zilele următoare tot acolo să mă instalez, vadul era liber.

Rămânea de rezolvat problema difuzării ziarelor Invalidului.

Am dormit cam prost, atât din pricina puricilor care se răsfăţau pe rogojina şi ţoalele lui Tase, cât şi din cauza viselor care nu-mi dădeau pace; se făcea că mă urmăreşte poliţia şi eu nu mai puteam să fug.

Pe la ora cinci, au început să uruie tramvaiele, ne-am sculat şi noi. Fiindcă dormisem puţin, am avut timp să mă gândesc cum puteam aplica mai bine planul meu, fără să riscăm prea mult.

— S-auzim, a rostit Tase în timp ce se spăla la cişmeaua din piaţă.

— Uite cum: toată treaba s-o facem din mers, în aşa fel încât, până vom ajunge la vaduri, să le dăm pe toate.

Aici Tase a avut şi el o idee bună:

— Le dăm călătorilor din tramvai, pe fereastră. Chiar dacă o avea vreunul intenţia să ne înşface, după ce-o pleca tramvaiul din staţie nu mai are cum. Şi schimbăm şi locul, ne mutăm de la o linie de tramvai la alta.

— Bravo, Tase! Pe urmă, am continuat eu, trebuie să ne uităm bine cui le dăm. Să fie oameni cinstiţi, adică muncitori. Se cunosc după îmbrăcăminte.

— Aşa e, să ne ferim de ăia cu burtă, pălărie şi cravată.

— Şi încă ceva, trebuie să facem jurământ că dacă ne-o prinde pe vreunul, nici mort să nu pomenească ceva despre celălalt.

— Ai dreptate, facem şi jurământ.

M-am ridicat în picioare. Tase, la fel.

— Atunci spune după mine: Eu, Virgil Drobotă zis Lică…

— Eu, Năstase Florea zis Tase…

— Jur pe amintirea tatălui meu…

— Jur pe amintirea tatălui meu…

— Că dacă voi fi prins împărţind ziarele astea…

— … împărţind ziarele astea…

— Orice aş păţi din partea poliţailor…

— … din partea poliţailor…

— N-am să-mi divulg prietenul şi tovarăşul (şi nici pe Invalid — am adăugat eu în gând)…

— … prietenul şi tovarăşul.

Ne-am îmbrăţişat ca doi fraţi burii, după care, agăţându-ne tolbele de gât, am plecat spre centru. Aveam vârâte în sân câte cinci ziare de-ale Invalidului.

înainte de a începe vânzarea, ne-am pitit într-un boschet din Cişmigiu şi am pregătit „marfa”, ascunzând câte unul printre paginile ziarului „Universul” — că avea foi mai multe.

Apoi, cu inima cât un purice, am plecat la treabă, nu înainte ca Tase să mă mai dăscălească puţin, sfătuindu-mă să pun ziarele „aranjate” mai deoparte, să nu-mi vină chiar la îndemână încât…

— … căscat cum eşti, să dai vreunul tocmai, cui nu trebuie. Şi să mă laşi pe mine la saftea, a încheiat el când am ajuns într-o staţie de tramvai.

S-a şi repezit la ferestrele. Deschise.

— Speciala! D-acuma! Ultimele ştiri senzaţionale!

Câţiva pasageri şi-au scos capetele pe ferestre şi au întins mâinile cu banii pregătiţi.

Tase i-a cântărit repede cu privirea; la al treilea, un om ciolănos, cu trăsături aspre, îmbrăcat în bluză de doc, s-a

prefăcut că nu poate să tragă ziarul din tolbă, întârziind exact până când s-a pus în mişcare tramvaiul.

De-abia atunci, alergând câţiva paşi pe lângă vagon, i-a întins omului ziarul.

— Măi! Eu ţi-am cerut „Curentul”, nu „Universul”! A apucat să strige acesta.

Dar tramvaiul se îndepărtase.

— Ai văzut? Simplu ca bună ziua! Ş-acuma s-o ştergem, până nu ajunge tramvaiul în staţia următoare.

Nu s-a întâmplat însă nimic, n-a apărut niciun poliţai şi nici omul care primise „Universul” în loc de „Curentul”. Am prins curaj, şi la o altă staţie eram sub ferestrele tramvaiului.

— Lică, tu dă la clasa a doua; acolo merg de obicei oamenii simpli, mă sfătuise Tase între timp.

Am procedat aşa cum văzusem la el; ziarul „aranjat” l-am dat după ce a pornit tramvaiul.

— Gata, s-a făcut! m-am grozăvit eu în faţa lui Tase.

— Ai văzut că merge? Ne ducem la alte linii de tramvai şi le dăm pe toate zece.

Numai că până să ne depărtăm de-acolo era să dau de bucluc.

Pe lângă noi a trecut o maşină mică, neagră, care s-a oprit brusc la câţiva paşi în faţa noastră; pe fereastră a apărut capul şi chipiul unui comisar.

— Bă, cu ziare, ia vino-ncoace!

Mi-a sărit inima în gât şi-mi tremurau genunchii. O cam sfeclise şi Tase — făcuse nişte ochi!… Primul gând mi-a fost acela de a o rupe la fugă; mi-am dat seama însă că n-aş fi avut nicio şansă — maşina m-ar fi ajuns înainte să dau primul colţ. Şi nici case bombardate nu erau pe-acolo.

în fulgerarea unui gând, m-am hotărât să mă duc la comisar; unul din noi trebuia să se sacrifice. Şi-am pornit tremurând spre maşină.

— Ce te mocăieşti, mă, atâta? m-a dojenit comisarul. Dă-mi repede „Curentul”.

Fâstâcit din cauza emoţiei, am început să caut prin tolbă; afurisitele de „Curenturi” parcă se jucau de-a v-aţi-ascunselea, dădeam numai peste „Universuri”. Tocmai atunci s-a apropiat şi Tase.

— Vă servesc eu, dom’ inspector, s-a oferit el.

— Dacă aveai nevoie de muşterii, trebuia să te grăbeşti, i-a răspuns îngalonatul. Apoi s-a răstit la mine: Hai, bă, că te-apucă ediţia de seară!

În sfârşit, am prins între degete ziarul cerut şi i l-am pus în mână grăbindu-mă să plec. Şoferul a ambalat motorul, gata să pornească.

— Banii nu ţi-i iei, mă?

Din cauza zăpăcelii, uitasem. M-am întors la maşină. Comisarul s-a încruntat şi m-a privit bănuitor:

— Ce fel de jurnalist eşti tu? apoi s-a adresat şoferului: Aşteaptă puţin.

Când l-am văzut deschizând uşa, mi-a pierit şi ultima rămăşiţă de vlagă; eram sigur că mă va lua la întrebări, şi mare lucru să nu-mi cerceteze ziarele.

Noroc însă că Tase a intervenit la moment:

— Lăsaţi-l, domn' inspector, e nou în meserie, azi a ieşit prima dată la vânzare.

Comisarul şi-a descreţit fruntea:

— Păi învaţă-l, mă, să fie iute, c-altminteri moare de foame cu ziarele de gât. Dă-i drumul, Vasile.

Maşina a demarat, iar eu mai mult m-am prăbuşit decât aşezat pe bordura trotuarului.

— Licuţă, eu zic să-mi dai mie ziarele care ţi-au rămas. Pe ziua de azi, nu mai eşti bun de nimic, m-a sfătuit Tase jumătate în glumă, jumătate în serios.

Dar mie îmi trecuse spaima dintâi, cea mare. Maşina comisarului nu se mai vedea, aşa că puteam spune că eram scăpat.

— Dacă te crezi aşa grozav, de ce n-ai alergat tu primul când ne-a strigat? I-am întors-o eu.

M-a privit cu coada ochiului şi de-abia după câteva clipe mi-a răspuns:

— Fiindcă vroiam să văd ce scofală ai să faci.

— Aiurea! Ţi-a fost frică!

— Mie, mă?! Păi aş mai fi venit eu la ţanc, să te scap? Bravo, Licuţă! Asta se cheamă la tine recunoştinţă… Mersi!

îl jignisem şi îmi părea rău. M-am ridicat de jos şi i-am întins mâna.

— Nu te supăra, am zis şi eu… aşa. Ştiu că eşti curajos.

— Nici tu nu eşti fricos, fiindcă nu te-ai fi repeziţi înaintea mea la maşina comisarului.

Odată încheiat „incidentul” ne-am grăbit spre staţia unde am ajuns odată cu tramvaiul.

— Ziaree! „Universul”, d-acuma! Speciala!

*

După ce am făcut mai multe ocoluri pentru a deruta o eventuală urmărire „dar şi ca să evităm să fim văzuţi de vreo patrulă a apărării pasive, am sosit cu Victor la unul din locurile unde îmi întâlneam pe rând tovarăşii cu care acţionam sub îndrumarea tovarăşului Preda. Cu dânsul, însă, ţineam numai eu legătura. Nici. Victor, nici ceilalţi nu îl cunoşteau.

Nu se afla nimeni acolo, astfel că, împreună cu Victor, am analizat din nou situaţia. El nu se mai putea întoarce în cartier, Gârlici l-ar fi înşfăcat imediat. Am stabilit să rămână pe loc, în timp ce eu aveam de gând să iau legătura cu tovarăşul Preda.

Când l-am întâlnit, i-am relatat în amănunt întâmplările al căror „erou” fusesem.

Mai întâi m-a dojenit aspru pentru neatenţia cu care acţionasem; apoi mi-a cerut tolba de ziare a lui Lică pe care a cercetat-o cu atenţie.

— Tovarăşe Cornea, aici sunt scrise nişte nume şi un număr de telefon!

M-am aplecat curios asupra cartonului; într-adevăr, erau scrise nişte nume: Piţigoi, Nedelcu, Vicleanu, Delcea, Popică, Invalidul…

Am tresărit:

— Invalidul!?!

— Ce crezi despre asta?

Am ridicat din umeri — ce alt răspuns puteam să-i dau?

— Poate se referă la un alt invalid, am presupus eu.

— Dar numele astea?

— Nu-mi spun nimic. Rămâne numărul de telefon; am putea încerca să aflăm al cui e.

Dacă bineînţeles o fi număr de telefon, şi nu de loterie.

— Vom vedea, a convenit el. Eu mă reped în stradă, e un telefon public după colţ. Până atunci, notează numele astea, le comunic „sus”. Dânşii au posibilitatea să afle dacă aparţin unor tovarăşi de-ai noştri.

Până să se întoarcă, am stat ca pe ghimpi; numele acelea şi numărul, scrise cu o caligrafie şcolărească, îmi dădeau de gândit, dar nu puteam să-mi fac nici cea mai slabă idee despre semnificaţia sau rostul lor.

O bătaie convenţională în uşă, şi tovarăşul Preda intră în cameră; pe faţă i se citea îngrijorarea.

— Numărul aparţine secţiei de poliţie a cartierului Brătuleşti. Mi-a răspuns chiar comisarul Gârlici.

Am avut senzaţia că se scufundă pământul sub mine. De data aceasta am început să sesizez gravitatea — sau în cel mai fericit caz — ciudăţenia situaţiei.

— E clar, a continuat tovarăşul Preda, puştiul este informator. Asta explică şi razia de azi-noapte; te-a văzut când ai venit în cartier, şi a anunţat poliţia.

— De unde ştiţi că m-a văzut?

M-a privit întrebător:

— Ai altă explicaţie? Dacă te duceai la „Uzimef”, te-ar fi luat ca din. Oală; toată seara s-au învârtit poliţaii pe acolo.

I-am privit chipul, convins că aşa se petrecuseră lucrurile.

— Nu, nu, şi nu! Aproape că am strigat aceste cuvinte. Băiatul acela nu poate face aşa ceva!

— Îl cunoşti chiar atât de bine? mi-a replicat tovarăşul Preda.

— Atâta cât ştiu despre el cred că este de ajuns. Şi afară de asta, dacă intenţiona să mă dea pe mina poliţiei, de ce nu a făcut-o? Ar fi fost suficient doar un semn spre locul unde eram ascuns. Judecaţi şi dumneavoastră!

Argumentul a avut darul de a-i clătina convingerea. Dar în activitatea ilegală, unul singur nu este destul ca să spulbere îndoielile.

— Poate că a şi făcut semn, dar Gârlici a avut motivele lui să amine arestarea. Oricum, era sigur că în condiţii normale — adică fără şansa oferită de bombardament — n-ai fi putut ieşi din cartier. Ca să nu mai vorbim de faptul că primul lucru despre care ai fost întrebat de poliţie s-a referit la ziare, a adăugat tovarăşul Preda.

— Judecaţi greşit, atât situaţia cât şi pe băiat, m-am încăpăţânat eu. Putea să aducă ziarele la poliţie.

— De unde ştii că nu le-a adus imediat după încetarea alarmei? Ori, nu şi-a dat seama că le are în tolbă.

— Imposibil, şabloanele sunt de la ziare diferite.

— Asta nu înseamnă că se pot observa la prima aruncătură de ochi, a obiectat iar tovarăşul Preda şi a adăugat: Acum s-ar putea găsi şi explicaţia urmăririi din noaptea aceea, când te-ai întâlnit cu maistrul de la „Uzimef”.

— Coincidenţe, simple coincidenţe! Băiatul nu i-a spus nimic comisarului. Oricât de prost ar fi Gârlici, nu putea risca să nu mă aresteze imediat. Nici măcar n-a controlat magazia unde mă aflăm; de la locuinţa băiatului s-a îndreptat spre casa vecină, continuând percheziţiile. Puneţi-vă în situaţia lui: organizează — cu sprijinul Siguranţei — o razie pe scară mare, iar când are urmăritul în mână, îl lasă să. Scape în nădejdea că îl va prinde mai târziu. E ridicol, tovarăşe Preda.

— Să zicem; dar cum îţi explici numele acelea şi numărul de telefon, notate pe tolbă, în interior? a insistat el.

Nu i-am răspuns, fiindcă adevărul adevărat era că nu aveam cum;

Tovarăşul Preda a chibzuit câteva minute, timp în care şi-a şters ochelarii, suflând în ei să-i aburească şi frecându-i apoi cu un peticei din piele de căprioară. Aveai impresia că nu îl preocupa nimic altceva decât transparenţa lentilelor.

Eu fierbeam însă.

În sfârşit, considerând pesemne că sticlele ochelarilor au căpătat limpezimea picăturii de rouă, mi-a făcut cunoscută hotărârea sa:

— Rămâi deocamdată pe loc; aştepţi să-ţi comunic ce ai de făcut. Trebuie să anunţ legătura mea superioară. Lui Victor îi dai «Je ştire să aştepte instrucţiunile ce-i vom trimite tot prin dumneata. Între timp voi încerca să aflu ce s-a întâmplat cu băiatul.

— Am o propunere, am intervenit eu. M-aş putea duce la A.P.A.C.A., în orele când se schimbă muncitoarele. Mama băiatului lucrează acolo.

— O cunoşti?

— Nu. Ştiu însă că o cheamă Drobotă. Voi întreba…

— La A.P.A.C.A. Lucrează câteva sute de femei, va fi greu să o găseşti. În plus, e şi riscant, nu uita că e vorba de o întreprindere militarizată. Cu santinele la poartă, cu agenţi

strecuraţi printre salariaţi... Nu pot fi de acord, a hotărât el, după care ne-am despărţit.

Seara, pe la opt, m-am întâlnit cu Victor.

— Ce facem? m-a întrebat de cum am intrat în cameră.

— Aşteptăm decizia tovarăşilor din eşalonul superior. Situaţia nu e simplă deloc.

Victor părea nedumerit:

— E atât de gravă pierderea câtorva ziare?

— Nu-i vorba de câteva ziare, puteau fi şi sute. Grav este faptul că ele se află asupra unui copil; e ca şi cum ar purta cu el o mină gata să explodeze la cea mai slabă atingere. Dacă i se va întâmpla ceva, n-are să ne ierte nimeni. Asta e!

CAPITOLUL IX

— Tase şi cu mine ne descurcăm, dar... încurcăm treburile Invalidului şi ale celorlalţi —

Nu ştiu ce o fi visat Tase peste noapte, dar când s-a sculat nu avea o faţă prea veselă. Cât ne-am strâns boclucurile şi ne-am spălat, nu a scos mai mult de trei cuvinte.

De-abia pe drum, p-aproape de Brezoianu, şi-a destăinuit gândurile:

— Măi Lică, tu ai ţinere de minte bună?

— N-aş putea să mă laud, dar la şcoală...

— Lasă şcoala; e vorba dacă ţii minte chipurile oamenilor pe care îi vezi o singură dată.

Nu mă dumiream unde vrea să ajungă.

— Vorbeşte mai pe înţeles, ce fel de oameni?

— Să zicem, pe ăia cărora le-ai vândut ieri ziarele „alea".

— Aha! Am priceput. Păi, primul a fost negriciosul cu salopeta. Al doilea, parcă unul blond, cu mustăcioară. Altul avea o cicatrice de. La colţul gurii până sub bărbie — pesemne că a fost rănit pe front. A mai fost apoi unul în uniformă de aviaţie..:

— Ai avut curajul ăsta?! s-a mirat Tase.

— Am avut! Ce dacă-i militar, nu poate să fie şi patriot?

— Mda! Cam ai dreptate.

— Dar pentru ce mă întrebi?

— Fiindcă trebuie să fim atenţi; nu cumva vreunul din ei să ne urmărească sau să fi anunţat poliţia şi să ne trezim cu sticleţii pe cap de cum vom apare în strada Brezoianu.

Aha! La asta nu mă gândisem.

— Şi-atunci ce facem, Tăsică? Nu mai luăm marfă?

— Ba da. Insă trebuie să fim cu ochii cât chiflele lui Gagel. Înainte să dăm colţul spre Brezoianu, cercetăm toată adunătura de acolo. Dacă-l vedem pe vreunul, stânga-mprejur şi valea!

— Bine că ţi-a venit în gând chestia asta, altminteri dădeam de naiba, am recunoscut eu. Apoi am adăugat: Măi Tase, tu ai să fii bun de poliţai, măi!

M-a privit cu coada ochiului.

— Zău?! Nu-mi faci şi mie „trampa" cu Gârlici?

Mi-a tras-o, ce mai!

După ce am intrat pe aleea Zalomit, înainte de a ajunge la întretăierea cu Brezoianu, Tase m-a oprit:

— Aşteaptă!

S-a apropiat de colţul ultimei clădiri şi, lungindu-şi gâtul, a privit în lungul străzii:

— Nimic suspect!

Deşi îmi bătea inima nebuneşte, m-am străduit să fiu calm şi cu mare băgare de seamă m-am lipit cu faţa de zid şi, întorcându-mă uşor, mi-am aruncat şi eu privirile spre strada Brezoianu. În afara chipurilor mai mult sau mai puţin cunoscute ale obişnuiţilor locului, nu am văzut pe nimeni.

Tocmai intenţionam să păşesc cu curaj înainte, când am simţit că mi se taie picioarele: la întretăierea cu strada Sărindar, cocoţat pe treptele de la uşa unei prăvălii, îşi rotea privirile de uliu Mitoacă. Deşi era îmbrăcat civil, îl recunoscusem imediat.

M-am tras repede înapoi.

— Ce-i? E vreunul?

— Mitoacă; ajutorul lui Gârlici.

Dar Tase nu se pierdea cu firea prea uşor:

— N-ai de ce să te temi. Dacă Invalidul ar fi vorbit, te căutau întii pe acasă; dar maică-ta nu a pomenit nimic despre asta. S-ar fi dat şi alarmă... şi atunci încă de ieri ar fi fost cercetaţi toţi vânzătorii de ziare. N-are treabă cu tine, asta e!

A spus-o cu atâta convingere, încât i-am dat dreptate.

— Bine, să mergem.

Când am ajuns în Cişmigiu, am scos ziarele Invalidului de unde le ascunsesem, le-am împărţit — cinci şi cinci — aranjându-le printre paginile „Universului”. Apoi am plecat. El spre bulevard, eu către cheiul Dâmboviţei. Urma să ne întâlnim tot la prânz, în piaţa Matache.

De data asta am avut grijă să-mi privesc atent muşteriii, să-mi întipăresc bine în minte chipurile lor. Văzând că nu mi se întâmplă nimic, căpătasem un curaj de credeam eu singur că nimic nu poate fi mai uşor decât să împart ziare d-alea, din cauza cărora turba comisarul Gârlici.

Dădusem şi ultimul exemplar unui cetăţean mai în vârstă, bine îmbrăcat, dar care avea o panglică neagră la butonieră, semn că îi murise cineva pe front ori în timpul bombardamentelor. După părerea mea, ziarul încăpuse pe mâini

bune. Dar, cum totul începuse să mi se pară uşor, în loc să mă îndepărtez de staţie imediat ce a pornit tramvaiul, am rămas acolo; se apropia altul, de care intenţionam să mă agăţ ca să mai scurtez din drumul până la spital. Deodată, frânele tramvaiului în care se afla muşteriul meu au scrâşnit şi vagoanele s-au oprit la vreo douăzeci de metri. Din cel de clasa întâia răzbăteau voci speriate: „Ce-i? De ce ne-am oprit”? „Ce s-a întâmplat?”

O voce bărbătească, puternică, a strigat: „Puneţi mina pe el! Nu-l lăsaţi să scape!”

Hait! De mine era vorba! Fără să mai privesc înapoi, am rupt-o la fugă. În urma mea oamenii continuau să strige: „Nu-l scăpaţi! Puneţi mina pe el!” Pentru o frântură de clipă am întors capul: după mine, gata-gata să mă ajungă, alerga un vlăjgan; în urma lui, alţi câţiva bărbaţi. Pân-aici mi-a fost!

Dar nu m-am dat bătut; la fugă nu mă întreceau prea mulţi băieţi de pe strada mea. Mai ales că eram şi desculţ. Atâta doar că, după câte îmi dădeam seama, şi vlăjganul care alerga, îndemnat de strigătele oamenilor, se pricepea la fugă. Îi auzeam paşii şi gâfâitul respiraţiei tot mai aproape. Ah! Şi oamenii ăia care nu mai conteneau strigând: „Pune mina pe el! Nu-l lăsa!”

Vlăjganul era doar la doi-trei metri în urma mea — dacă îmi aruncam privirea pe trotuar, într-o parte, îi vedeam umbra. Cu toată învălmăşeala de gânduri, mi-a trecut prin minte un truc vechi, pe care îl foloseam când ne jucam de-a prinselea pe maidanul lui Fâlfoc.

„Să-ncerc şi acuma, e ultima şansă.”

Când am simţit că doar câţiva paşi îl mai despart pe găligan de mine, m-am lăsat pe vine, oprindu-mă brusc drept în faţa lui. N-a avut timp nici să mă ocolească, nici să se oprească; s-a împiedicat plonjând pe trotuar cât era de lung. Fiu m-am săltat repede pe picioare şi mi-am continuat fuga. De vlăjgan scăpasem; după căzătura aia, numai bun de fugă nu era! Ceilalţi urmăritori, oameni mai în vârstă şi fără antrenament, nu mă mai puteau prinde. Era destul să ajung până la primul colţ; pe acolo se afla un labirint de străduţe prin care îi puteam rătăci uşor. Numai că nici nu am apucat să alerg vreo zece metri şi m-am pomenit în faţă cu uni forma cărămizie a unui poliţai apărut cine ştie de unde. Am nimerit drept în braţele lui.

„Gata, s-a isprăvit.” Acesta a fost ultimul gând ce mi-a trecut prin cap. Apoi totul a început să se învălmăşească în mintea mea; auzeam strigătele urmăritorilor şi înjurăturile poliţaiului care mă strângea de mină încât credeam că mi-o rupe. Mă şi vedeam în haine vărgate, cu lanţuri la mâini şi la picioare.

Deodată, paşii celor care mă urmăreau s-au domolit, iar îndemnurile au încetat. Deschizându-mi ochii am privit cu teamă spre ei; mă aşteptam să-l văd pe omul cu doliu arătându-i ziarul poliţaiului. Dar nu se afla acolo; în schimb, ceilalţi tăbărâseră asupra vlăjganului care, şontâc-şontâc, încerca să scape de ei.

— Asta e hoţul, dom’ sergent! a strigat unul.

— Mi-a furat portofelul! a adăugat altul.

Poliţistul mi-a dat drumul de mină şi a alergat spre grupul de oameni care îl înşfăcaseră pe hoţ. Eu, mai moale decât cămaşa ce mi se făcuse leoarcă de năduşeală, m-am aşezat pe bordura trotuarului, să-mi trag sufletul.

După câteva minute, poliţaiul şi hoţul — căruia îi pusese cătuşele — au pornit spre secţie împreună cu păgubaşul şi vreo doi-trei martori. Când au ajuns în dreptul meu, s-au oprit pentru câteva momente.

— Bravo, puştiule! Straşnică figură i-ai făcut, m-a felicitat poliţaiul.

După ce m-am liniştit şi odihnit, mi-am continuat drumul către spital. Judecind drept, începusem ziua destul de bine; difuzasem ziarele acelea şi pe deasupra ajutasem şi la prinderea unui hoţ. În plus, după cum înţelesesem de la Mitoacă, comisarul Gârlici nu avea niciun temei de bănuială împotriva mea.

Atâta doar că eu nu socoteam încheiată răfuiala cu el.

Faptul că ziarele Invalidului erau totuşi difuzate în oraş, îl atingea prea puţin. Important era ca ele să fie răspândite în circumscripţia lui, şi anume acolo unde l-ar fi ars mai rău: la „Uzimef” adică.

Şi am început să clocesc un plan.

*

Tovarăşul Preda reuşise să afle că băiatul nu mai trecuse pe acasă din dimineaţa zilei când fusesem arestat şi că se angajase să doarmă la o prăvălie.

De un lucru eram deci sigur! Lică se afla în libertate, deoarece nu se făcuse nicio percheziţie la domiciliu, aşa cum proceda de

obicei politia. Fără îndoială, găsise în tolbă ziarele mele şi le aruncase pe undeva. Am răsuflat uşurat; pierderea celor cincizeci de exemplare nu mă mai afecta odată ce, împreună cu ele, dispăruse şi primejdia care îi ameninţa pe Lică.

Această părere era împărtăşită şi de tovarăşul Preda şi socoteam că incidentul putea fi socotit ca încheiat.

— Până la noi dispoziţii, mata, tovarăşe Cornea, te „dai la fund”. Gârlici o fi comunicat semnalmentele dumitale Prefecturii şi Siguranţei…

— Nu contează, i-am replicat eu. Dau mustaţa jos, şi cu o perucă potrivită devin de nerecunoscut. Dacă „tehnicul” îmi procură şi alte acte, copoii n-au decât să-l tot caute pe invalidul Alexoiu Petre din Ploieşti…

— Voi comunica mai departe propunerea dumitale; deocamdată, însă, nu iei nicio iniţiativă. E clar? A adăugat tovarăşul Preda privindu-mă pe deasupra ochelarilor.

Ce puteam face altceva decât să oftez şi să mă supun.

Atâta doar că ceea ce fusese limpede în ziua aceea s-a dovedit a fi tulbure în următoarea. Tovarăşul Preda m-a întâmpinat cu un chip înnegurat şi un ziar „Universul” în mână.

— Citeşte-l, mi-a cerut dânsul.

Credeam că s-a întâmplat vreun eveniment internaţional mai important şi l-am despăturit ca să pot citi ultima pagină.

— Caută în interior, paginile 4 şi 5, a precizat tovarăşul Preda.

După ce l-am deschis, pentru o clipă mi s-a înceţoşat privirea. Pe urmă am văzut limpede: între paginile respective se afla un exemplar din ziarul nostru, chiar din ultimul număr. L-am pipăit ca şi cum nu aş fi crezut ce-mi văd ochii. Hârtia — semivelină — arăta că făcea parte din seria pe care o preluasem eu, ultima rută de exemplare.

— De unde îl aveţi? am întrebat mai mult intrigat decât curios.

— Azi-dimineaţă l-am cumpărat. „Universul”; de la un jurnalist. Când l-am despăturit, am găsit ceea ce vezi.

— De la un băiat l-aţi cumpărat?

— Da, pe fereastră, mă aflam în tramvai.

— Avea cam paisprezece-cincisprezece ani? înăltuţ, nu prea voinic şi blond?

Tovarăşul Preda a clătinat din cap:

— Nu l-am avut în faţa ochilor decât câteva clipe; chiar dacă l-aş mai întâlni, n-am să-l pot recunoaşte. Dar de un lucru sunt sigur: era scund, bine legat şi… brunet.

Noutatea mă uluise; după ce am întors ziarul ilegal şi pe o faţă şi pe cealaltă, ca şi cum nu eram convins că-l am în mină, mi-am îndreptat privirea spre tovarăşul Preda. Îşi scosese ochelarii şi îi ştergea cu pielicica de căprioară, aşa cum făcea ori de câte ori se afla în faţa unei probleme neobişnuite şi care trebuia chibzuită cu răbdare şi atenţie.

În sfârşit, după vreo două minute, a vorbit:

— Cred că va trebui să-ţi pui în aplicare ideea cu mustaţa şi peruca.

CAPITOLUL X

— Eu am o idee de pe urma căreia Gârlici şi Mitoacă dau de bucluc —

Când a auzit ce am de gând, Tase mi-a pus mâna pe frunte:

— Temperatură văd că n-ai, înseamnă că te-ai ţicnit de-a binelea. Ţii neapărat să vizitezi beciurile Prefecturii?

— Deloc, l-am asigurat eu. Dar nici lui Gârlici nu vreau să-i fie moale. Dacă mai apar ziare d-alea la „Uzimef”, precis îl zboară de la poliţie.

Tase şi-a tras şapca pe ochi şi a început să chibzuiască.

Eram hotărât să-mi pun ideea în aplicare şi singur. Cu el, însă, m-aş fi descurcat mai bine.

În sfârşit, şi-a împins şapca înapoi, spre ceafă.

— Cum zici să… pro-ce-dăm?

— Tot ca şi până acum. Mergem diseară la poarta uzinei şi vindem „Universul”. Luăm numai câte două bucăţi din celelalte…

— Şi dacă…

— Aşa ceva n-are să se întâmple! Aia sunt oameni cinstiţi, muncitori, l-am repezit eu, înţelegând cam ce vrea să spună. N-or să ne trădeze. Şi, hai să zicem că ne-o da vreunul de gol, păi sunt pe acolo nişte străduţe întortocheate şi nişte maidane!… Ca să nu mai pomenesc şi de cariera de nisip; o groapă cât să încapă un sat în ea. Unde mai pui că la ora aceea începe să se şi întunece.

— Bine, Licuţă, o s-o facem şi p-asta! Atâta doar că trebuie să mergem mai devreme. Oi fi cunoscând tu străzile şi cariera, dar eu nu.

Mai întâi l-am condus pe Tase prin vălmăşagul de străzi şi străduţe care înconjurau uzina, apoi la carieră, pe care am explorat-o cu atenţie, căutând ascunzişurile cele mai bune. Pe la şapte fără ceva, odată cu pâcla viorie a înserării, ne-am postat la poarta uzinei.

Din ziua când fusesem ultima dată pe acolo, nu se schimbase nimic, nici măcar individul în civil care supraveghea controlul muncitorilor.

Aşa, de probă, am vândut două ziare obişnuite. Cei care le-au cumpărat s-au aşezat la rând, aşteptând să fie percheziţionaţi. Unul din ei a început chiar să şi citească.

— E-n regulă, putem începe, i-am şoptit lui Tase.

Tocmai pipăiam cu degetele să scot un „Universul” — „cu supliment”, cum le zicea Tase — când m-am trezit cu un ghiont în coaste.

— „Şase!” mi-a şuierat el la ureche şi cu capul a făcut un semn spre poartă.

Atunci am simţit cum e când îţi îngheaţă sângele în vine de frică; cel care supraveghea controlul despăturise ziarul unui muncitor şi îl cerceta cu atenţie la lumina becului. Începuse să-mi tremure mâinile, nu mai reuşeam să vâr ziarul înapoi.

— Ce faci, puştiule, nu-mi mai dai jurnalul? m-a întrebat omul.

— Aăăă, ăsta e de ieri, staţi să scot altul.

În sfârşit, am dat de unul „fără” şi i l-am întins.

Noroc cu Tase că a fost atent. După prima spaimă, începusem să transpir mai din belşug decât o făcusem dimineaţa, când mă fugărise vlăjganul… fugărit. De plasat ziare „cu supliment”, nu mai putea fi vorba! Tase a fost de părere să ne cam luăm tălpăşiţa.

Ne-am mai învârtit puţin prin dreptul uzinei şi când am ajuns lângă colţul unei străzi mai întortocheate — valea! După ce ne-am asigurat că nu se aţine nimeni în urma noastră, am încetinit pasul.

Tase privea înainte şi fluiera un cântec, eu mă uitam spre cer, ca şi cum aş fi căutat în stelele abia răsărite o idee. Dar ele erau departe şi tăcute. Mai aproape de ochii mei se aflau firele electrice agăţate de stâlpii care mărgineau strada, ducând spre uzină. Icicolo, câte o rămăşiţă de hârtie cu coadă din fâşii de cârpă arăta că cineva îşi încurcase zmeul pe acolo.

„Hm! Ce proşti! Mi-am zis eu. Aici şi-au găsit să-şi înalţe zmeiele? N-aveau destul loc pe maidanul din spatele uzinei?”

Şi deodată mi-a venit ideea pe care o căutasem zadarnic în strălucirea stelelor:

— Tase, nu ne lăsăm păgubaşi! Am găsit!…

Dar el m-a privit fără să-şi întrerupă cântecul.

— Înălţăm zmeie, Tăsică!

Melodia s-a transformat într-un fluierat de mirare, însoţit de fluturarea degetelor lângă tâmplă.

— E foarte simplu, am continuat eu. Dimineaţa, vântul suflă dinspre Colentina către oraş. Ţin minte, fiindcă pe vremea când eram mai mic înălţăm zmeul pe maidanul lui Fâlfoc. Dacă se întâmpla vreodată să-l scap din mină ori să se rupă aţa, cădea în curtea uzinei.

— Şi ce are asta cu ziarele? Vrei cumva să le agăţi de zmeu? Nu cred să le ducă.

— Nu-i nevoie să le agăţăm, facem zmeie chiar din ele. Mergem la mine acasă, am tot ce ne trebuie: făină pentru cocă, şiţă pentru speteze… aţă, zdrenţe. Le facem în seara asta, până la ziuă se usucă. Cum o începe să se lumineze, mergem pe maidan, le înălţăm… şi… gata, când vor fi sus tăiem aţa. Dacă va cădea vreunul afară din uzină, îl înghit cu speteze cu tot. Ce zici?

— Zic că nu se poate.

— De ce, mă? N-are să fie chiar atât de întuneric ca să nu ne facem treaba, şi nici lumină prea multă. Santinelele din foişoare nu au să ne poată recunoaşte. Mai mult de cinci minute nu ne trebuie. Pe urmă — fuga spre oraş! Are să meargă.

— Nu merge, s-a încăpăţânat Tase..

L-am privit nedumerit: adică primise să împărţim ziarele ilegale ziua, în centrul oraşului, iar acuma îi era frică? Nu ştiam ce să mai cred.

— Măi Tase, nu e niciun pericol.

— Nu-i vorba de asta; adevărul e că nu mă pricep la zmeie. Mai rău te încurc.

— Le fac eu. Tu numai îmi ajuţi să le înalţ.

— Greu, Licuţă; n-am pus de când mă ştiu mâna pe un zmeu. Înainte să moară tata, eram prea mic. După aia, prea mare, trebuia să muncesc, nu mai aveam timp de joacă.

În clipa aceea am simţit pentru el aceeaşi duioşie ca în ziua când l-am găsit astă-iarnă, tremurând de frig şi de boală, într-un gang de pe lângă piaţa Matache.

Mi-am lăsat palma peste umărul lui:

— N-ai grijă; ne descurcăm noi.

— Aiurea! înveţi gloaba să meargă în buestru!…

Dar a consimţit şi ne-am îndreptat spre casă.

Era parcă pustiu; fără ăia mici, fără mama… Peste oglinda cea mare din perete se mai afla încă întins un cearşaf, iar tabloul cu fotografia tatei avea la un colţ o panglică neagră.

Deşi m-au podidit lacrimile, am reuşit să mă stăpânesc şi nu am plâns. M-am luat repede cu treaba, pregătind cele de trebuinţă.

În zori, înainte ca soarele să răsară din spatele pădurii de pe celălalt mal al gârlei, eram pe maidan cu zmeiele pregătite. Sufla un vânticel tocmai bun. Uzina se vedea ca o cetate vânătă ce îşi profila coşurile spre cerul violet. Doar acoperişurile ascuţite ale halelor acoperite cu geamuri vopsite îşi schimbau culoarea bătând în portocaliu.

Am măsurat, din priviri distanţa, încercând să-mi amintesc cam pe unde trebuia să stau încât, după ce îi tăiam sfoara, zmeul să nimerească… ţinta. Apoi i-am explicat lui Tase cum trebuie să procedeze. A priceput repede.

— Fugi!

Eu înainte, cu bobina de sfoară ridicată deasupra capului, Tase după mine, ţinând zmeul la aceeaşi înălţime.

— Dă-i drumul!

M-am oprit; ziarul — cât o coadă de cerere — se înălţa unduind spre cer. Am făcut câţiva paşi înapoi, având grijă să „îi dau aţă”. Ajuns sus, zmeul întâlnise primele raze ale soarelui şi strălucea ca un timbru argintiu pe un plic de culoarea viorelelor. Aproape că nu mă mai înduram să-l fac scăpat. Mai ales că îi pusesem şi „zbârnâitoare”! Tase îşi dăduse şapca pe ceafă şi nu se mai sătura privind. Dar nu pentru joacă ne aflam noi acolo.

— Taie!

Cu o mişcare dibace, Tase a retezat aţa cu briceagul. Zmeul s-a înălţat brusc timp de câteva clipe, apoi, după ce a şovăit puţin, ca şi cum n-ar îi ştiut ce să facă cu libertatea, a început să coboare întâi încet, pe urmă tot mai repede, îndreptându-se spre uzină. Când a ajuns deasupra ei, s-a rostogolit pe colţuri, de-a dura, până a dispărut dincolo de zid.

Al doilea, tot eu l-am înălţat. Pe celelalte, însă, i le-am lăsat lui Tase. Avea mână bună, au nimerit şi ele la fix; adică între barăcile soldaţilor.

Când am plecat de pe maidan, o goarnă începuse să sune „deşteptarea”. Eram sigur că „zmeiele” vor fi găsite şi citite tocmai de cine trebuia.

*

Gârlici transpira, Mitoacă tremura. Nu fiindcă i-ar fi fost unuia cald şi celuilalt prea frig; cauza era inspectorul Vidran, care picase în cancelaria secţiei asemenea unui trăsnet din cer senin. Atâta doar că inspectorul venise de la direcţia generală a Siguranţei. De cum intrase în cancelarie, mai înainte ca Gârlici să aibă timp să se ridice în picioare, îi trântise pe birou o foaie tipărită, întărită la mijloc cu speteze subţiri, iar pe margini cu aţă pescărească.

— Ce-i asta, Gârlici?

Comisarul a dat roată biroului şi, după ce l-a privit mirat, a răspuns prompt:

— Zmeu, să trăiţi!

— Că doar n-o fi balaur! Uită-te la hârtie.

— E din ziar, domn’ inspector.

— Zău, mă?! Bine că nu-i din revista „Veselia”. Citeşte titlurile.

De-abia a apucat Gârlici să-şi pună ochelarii pe nas, că l-a şi luat cu călduri.

— E-e… un ziar ilegal.

— Şi cum de a ajuns, Gârlici, în incinta „Uzimefului”? Agăţat de streaşină, chiar în dreptul ferestrei consilierului german. Ai?

Gârlici îşi şterse ceafa umedă de transpiraţie:

— Ştiu eu, domn’ inspector? Poate l-o fi aruncat din avion…

Vidran se aşeză comod pe scaunul lui Gârlici şi îl privi pe deasupra ochelarilor.

— Ascultă, măi Gârlici, eu n-am îmbătrânit în jandarmerie ca să pot fi prostit de unul ca tine. Crezi oare că ziarele ilegale se aruncă din avion în chip de zmeie?

— Nu, domn’ inspector.

— Atunci?

— L-au înălţat poate copiii care se joacă cu zmeie pe maidan… L-or fi găsit pe undeva…

— Adică pe unde? Pe stradă… aşa; ori l-au cumpărat de la vreun chioşc?

Comisarul ridică din umeri.

— Sub nasul tău, Gârlici, şi al santinelelor. Le-au înălţat, şi când s-au ridicat suficient de sus au tăiat sfoara lăsându-le să cadă în curtea uzinei. Pricepi?

— Pricep domn' inspector. Is daţi dracu'! Auzi ce le-a trecut prin cap?! Dar bine că l-au găsit înainte să apuce careva să-l citească. Că neamţul n-o fi ştiind româneşte.

— Asta s-o crezi tu! îi replică Vidra” ridicându-se în picioare. Raportul santinelelor pomeneşte de patru bucăţi. Îţi dai seama că la ora asta trei ziare comuniste trec din mină în mână, fiind citite de toţi militarii care lucrează în uzină?

Pe Gârlici îl trecu un nou val de năduşeală. În timp ce Mitoacă îşi simţea genunchii tot mai moi.

— Aoleo! Ne-am nenorocit, dom' comisar…

— Ce ordine asiguraţi voi aici, bă, dacă până şi copiii împrăştie ziare subversive V Pe Invalid l-ai prins?

— Încă nu, să trăiţi!

— Are dreptate Mitoacă; chiar că v-aţi nenorocit! Dacă în termen de două zile nu-i prinzi nici pe băieţi — erau doi, după cum au raportat santinelele — nici pe Invalid şi complicele lui, sămânţarul, s-a zis cu voi! Tu, Gârlici — retrogradare şi mutare disciplinară. Mitoacă… afară din poliţie şi direct pe front. Înţeles?

— Înţeles, să trăiţi!

Fără să mai adauge vreun cuvânt, colonelul Vidran părăsi secţia. De-abia după ce se îndepărtă zgomotul maşinii inspectorului, cei doi reuşiră să-şi iasă din înţepeneala poziţiei de drepţi.

— Vai de mine, dom' şef; afară… şi pe front! Dom' inspector nu glumeşte; cred că bietul Racolţea a şi intrat în foc.

— Aşa-i trebuie dacă după zece ani de slujbă în poliţie n-a învăţat nici măcar cum să păzească un arestat, comentă Gârlici în timp ce îşi slăbea nodul cravatei. Vorba e că noi nu trebuie să ne dăm bătuţi. Cu puţin noroc, am putea să-i găsim pe copiii cu ziarele. Dacă îi dăm pe mâna lui Vidran, câştigăm timp şi îl prindem şi pe Invalid. N-a apărut prin Brezoianu?

— Deloc. Şi doar îl pândim şi dimineaţa, şi după-amiaza.

— Ascultă ce presupun eu, începu Gârlici. Şi să-mi radă mie mustaţa inspectorul Vidran, dacă în trebuşoara asta cu zmeiele nu e amestecat şi Invalidul ăla.

— Mde! se îndoi Mitoacă. Ziarele le-au înălţat nişte copii. Asta e sigur.

— Faptul că ziarele au căzut toate în curte, ne arată că sunt buni cunoscători ai locurilor. Aşa că trebuie să-i căutăm printre copiii care locuiesc în perimetrul străzilor cuprinse între capătul liniei de tramvai, cimitir, uzină şi calea ferată. Cam vreo şapte-opt străzi, socoti el privind harta din perete.

— Greu, dom' şef. Să zicem că ar fi numai douăzeci de copii pe fiecare stradă. Cum să-i dovedim pe cei doi? Numai ca să-i interogăm pe toţi, ne-ar trebui cinci-şase zile. Noi n-avem decât două…

— Nu-i nevoie să-i interogăm pe toţi, unul singur e de ajuns.

— Unul? se miră Mitoacă.

— Da, unul. Şi anume tocmai pe acela care a avut într-un fel sau altul legături cu Invalidul.

Lui Mitoacă nu-i venea să creadă:

— Dom' şef, doar n-aţi fi crezând că tocmai…

— Tocmai el. Băiatul o fi aflat că taică-su e mort şi cine ştie ce gânduri i-au trecut prin cap. L-am şi văzut cu doliul cusut la cămaşă. Zicea că i-a murit o mătuşă. Poveşti! Ne vom interesa prin vecini. Deci, aflând că tat-su era mort, iar eu l-am dus cu vorba, şi-o fi pus în minte să se răzbune. Se preface însă că nu ştie nimic ca să am încredere mai departe în el. În timpul ăsta, în legătură cu Invalidul ăla ori cu alţi comunişti — care desigur tot ei l-au învăţat — lansează zmeie subversive în incinta uzinei. Şi aş putea jura că cel care era cu el nu putea fi altul decât sămânţarul. Ce, parcă de la depărtare nu putea să-l ia oricine drept copil? Şi astea toate sub nasul nostru! Mare lucru dacă Invalidul n-o fi stat ascuns la puşti în noaptea raziei?!

— Mergeţi cu gândul prea departe, să mă iertaţi, dom' şef. Nu-i decât un copil…

Gârlici îşi privi de sus ajutorul:

— Mitoacă, tu n-ai să faci mulţi purici în poliţie, eşti prea milos. Mai bine, hai să mergem.

— Unde, dom' şef.

— Să-l arestăm pe băiat.

Numai că treaba se dovedi a fi mai complicată decât îşi închipuia comisarul. Locuinţa familiei Drobotă era pustie şi

încuiată, iar de la vecini reuşi să afle doar că într-adevăr auziseră despre moartea fostului frezor.

Despre familie, însă, nu ştia nimeni unde erau plecaţi.

Unul singur îşi aminti că l-ar fi văzut cu vreo două seri în urmă pe Lică, venind acasă însoţit de un alt băiat.

— Te-ai convins, Mitoacă? Mâine dimineaţă, cum apare în Brezoianu, îl şi înşfaci. Şi acum să mergem la „Uzimef”, poate aflăm ceva şi de la agentul de acolo.

CAPITOLUL XI

— Noi avem încurcături; Invalidul şi tovarăşii lui au nedumeriri —

După isprava cu zmeiele, am făcut socoteala ziarelor rămase; mai erau 16 bucăţi.

— Pe astea cum le împărţim, Tase?

— Tot în oraş, pe la tramvaie.

Eu eram însă de părere să mai duc şi prin Brătuleşti câteva, ca să-l bag în răcori pe Gârlici.

— Licuţă, las-o încurcată, s-ar putea să te recunoască cineva, ş-atunci dai de dracu'. Mai bine lucrăm tot ca până acum: când pe o linie de tramvai, când pe alta. În două zile le-am terminat.

— Pe urmă poate facem rost de altele, mai noi, mi-am dat eu cu părerea — prinsesem curaj, ce mai!

Tase m-a privit cu coada ochiului:

— De unde?

— De la Invalid; dacă l-om întâlni cumva.

— Aş! Cine a scăpat o dată din ghearele poliţiei şade ascuns în gaură de şarpe.

Am clătinat din cap; nu era Invalidul om care să se ascundă de frică. Asta era convingerea mea, lui Tase nu i-am împărtăşit-o.

El avea părerile lui şi cu greu l-ar îi determinat cineva să şi le schimbe. De altfel, ajunsesem aproape de Brezoianu:

— Lică, „binoclează-te" după colţ, să nu fie vreunul din muşteriii de ieri.

Dacă nu ar fi fost el, prevăzător ca întotdeauna, eu renunţam de mult să mai cercetez locul pentru a mă feri de vreun eventual denunţător; atât de mare încredere aveam în sistemul şi norocul nostru.

Mi-am aruncat ochii după colţul zidului şi am cercetat chipurile celor ce se foiau în aşteptarea ziarelor. Nu se vedea niciunul dintre cei cărora le dădusem ziare în zilele trecute. Nu lipseau însă de la post Mitoacă şi agenţii.

— Hai, Tase, putem merge.

Dar el m-a apucat de mânecă …

— Stai, să mă conving şi eu.

Am avut dreptate? Pe Tase nu-l scoţi dintr-ale lui.

După ce a cercetat cu privirea toată lungimea străzii, s-a tras înapoi. I-am citit pe faţă o umbră de îngrijorare.

— A apărut vreunul?

— Nu. Dar altceva îmi dă de bănuială: Mitoacă.

— Ce-i cu el? A fost şi ieri, şi alaltăieri… Şi-a fost; dar acuma e îmbrăcat în uniformă.

— Şi ce dacă?! Are vreo importanţă?

— S-ar putea; până acum a venit în „civil”, însemna că nu vroia să se ştie că e poliţai. Acuma, însă, poate că are de gând să aresteze pe cineva ori să fie recunoscut uşor în caz de ceva. Un lucru e sigur: nu-i treabă curată, a încheiat el..

S-a mai uitat o dată pe după colţ şi din nou şi-a întors faţa încruntată spre mine:

— Mi se pare că e ăla care controla oamenii la poarta fabricii, alaltăseară.

— E clar! Tot pe invalid îl caută. Dacă avea ceva cu mine, putea să mă umfle de atunci.

Dar Tase nu mă asculta, privea atent spre bulevard, de unde se apropia duba care venea să ia ziarele pentru gară.

— Lică, fii atent; cum o ajunge maşina în dreptul nostru, ne urcăm în ea. Când e goală, uşa din spate nu-i încuiată. Coborâm după ce o intra în gangul „Universului”.

N-am apucat să-mi spun părerea, maşina ajunsese în dreptul nostru. Din câţiva paşi, Tase a fost în spatele ei şi a deschis uşa.

— Urcă sus, repede!

Şoferul încetinise din cauza jurnaliştilor care începuseră să se foiască, adunându-se pe la colţurile unde se împărţeau ziarul, aşa că nu mi-a fost prea greu să mă urc.

Tase a tras uşa şi până ciad am ajuns în gang n-am mai făcut nicio mişcare.

După ce duba s-a oprit, am sărit jos amândoi. Nu ne văzuse nimeni. Tase a ieşit în stradă, eu am rămas în gang — aşa mi-a spus el. M-am apropiat totuşi de ieşire, să văd ce se întâmplă.

Individul de la poarta „Uzimefului” era la câţiva paşi; Tase a trecut pe lângă el, prefăcându-se că nu-l cunoaşte. Dar imediat l-am auzit chemat mai mult în şoaptă:

— Pst! Fă-te încoace!

Tase s-a oprit şi a privit în urma lui ca şi cum n-ar fi crezut că despre el este vorba.

— Cu mine ai treabă, nene?
— Cu tine. Şi, apropiindu-se de Tase, i-a arătat — cam cu fereală — o insignă pe care o scosese între timp din buzunar şi i-a şuierat la ureche:
— Poliţia!
Tase a tresărit, însă şi-a revenit repede.
— Să trăiţi, dom’ şef! Ce s-a întâmplat?
— Ascultă, ălălalt unde e?
Inima a prins să-mi bată ca o tobă, iar de-a lungul şirei spinării — deşi era încă răcoare — începuse să-mi curgă la vale un pârâu de năduşeală. M-am dat totuşi mai aproape, între poarta deschisă şi perete, ca să pot auzi şi vedea mai bine.
— Care ălălalt? a întrebat Tase făcându-se că nu înţelege despre ce-i vorba.
— Ştii tu care, Lică. Lică Drobotă.
A făcut Tase nişte ochi de parcă i-ar fi vorbit despre căpetenia indienilor irochezi.
— Dobrotă?
— Drobotă; de la drob, a insistat agentul.
După ce s-a prefăcut că încearcă să-şi amintească, Tase a clătinat din cap a neputinţă:
— Nu-l cunosc, dom’ şef. N-am auzit niciodată de el.
— Bă, nu umbla cu d-astea. Îl cunoşti destul de bine, erai cu el alaltăieri seara.
— Alaltăieri? I Păi eu nu ţin minte ce am mâncat aseară — dacă oi fi mâncat ceva — dar să mai ştiu cu cine am fost alaltăieri?
— Era un băiat mai înalt ca tine, blond…
— Înalt? Blond? Poate; că sunt atâţia blonzi printre noi. De unde să ştiu eu cum îl cheamă pe fiecare din ei?
Agentul începuse să-şi piardă răbdarea, l-a apucat de piepţii cămăşii şi l-a zgâlţâit de câteva ori.
— Adu-ţi aminte singur, că p-ormă te dau cu capul de pereţi până ţi-o veni ţinerea de minte!
Atâta l-a trebuit lui Tase; a început să plângă, să ţipe şi să se zbată în mâinile agentului:
— Ce-ai cu mine? Nu ştiu nimic. Nu-l cunosc. Dă-mi drumul!
Atrăsese în jurul lui puzderie de jurnalişti, care mai de care mai guralivi şi puşi pe harţă.

— Ce-ai, dom’le, cu el?

— Lasă băiatu’ în pace!

Şi a început o gălăgie şi o ploaie de înjurături şi îndemnuri de: „Arde-l, nene Baros!” Dă-l morişca!”, „Ia-l la scărpinat!”

Ce mai, agentul o încurcase; nu mai putea nici măcar să-şi bage mâna în buzunar, după insignă. Ori poate nici nu trebuia să se arate cine e. L-a căutat cu privirea pe Mitoacă, doar la el li mai rămăsese nădejdea de salvare.

Însoţit de autoritatea uniformei şi de ameninţarea bastonului de cauciuc, Mitoacă a început să-şi facă loc printre jurnalişti, izbind cu coatele.

— Ce-i aici? Faceţi-mi loc! Hai, răspândirea! Şi în şoaptă, către agent: Eu rămân pe urmă aici, poate apare Lică. Şi atunci…

Când l-am auzit, mi s-a oprit inima în loc. „Deci pe mine mă aştepta Mitoacă!”

Noroc însă că a plecat cu agentul, însoţindu-l până a ieşit în bulevard.

Oricum, trebuia să renunţ la ziare pe ziua aceea, aşa că m-am despărţit de Tase, urmând să ne-ntâlnim la amiază. Pe la prânz, m-am înfiinţat prin preajma pieţii Matache.

Tase nu era însă de găsit; m-am îndreptat spre vilă. Nu venise. Deşi mi-era foame, nu mi-am scos merindea din traistă; vroiam să-l aştept, fiindcă ne obişnuisem să mâncăm împreună. Deodată privirea mi-a rămas lipită pe bucata de zid de sub scară; cineva scrisese cu cărbune cifra şase, iar dedesubt desenase — destul de aproximativ — un mormânt cu cruce la căpătâi. Nu putea fi decât un mesaj din partea lui Tase. „Şase” însemna, desigur, atenţie, pericol; iar mormântul… mormânt nu putea fi interpretat decât ca loc de întâlnire. Şi acesta era fără doar şi poate „catacomba”.

Mi-am agăţat repede tolba de gât şi am dat s-o iau într-acolo. După câţiva paşi m-am întors însă înapoi. Mai întâi am cercetat ascunzătoarea; cele opt ziare, care rămăseseră neîmpărţite, nu mai erau. Deci le luase cu el. Cu o bucată de fier, am răzuit tencuiala până când atât cifra cât şi mormântul au devenit invizibile. Apoi, furişându-mă printre ruine, m-am îndreptat spre „catacombă”.

Tase era acolo. Lungit pe un maldăr de boarfe şi cu mâinile sub cap, privea spre ferestruica prin care se strecura o rază de lumină.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat eu îngrijorat.

— Am încurcat-o, Licuţă. A dat ghinionul peste mine.

— Ce ghinion?

— Unul cu galoane de comisar-şef.

*

De când apăruse noul „difuzor” de presă — Cel care îi dăduse ziarul tovarăşului Preda — adunasem un maldăr de ziare; îmbrăcat civil, ou perucă şi ochelari de soare, colindam străzile cumpărând „Universul”, „Curentul”, de la jurnaliştii în vârstă de 14–17 ani; speram să-l descopăr pe băiatul — Sau pe băieţii — care aveau asupra lor ziarele noastre. Aceeaşi treabă o făcea şi utecistul Victor Lenţea care, pentru a nu fi recunoscut, îmbrăcase o uniformă de premilitar. La rugămintea mea, meşterul Guran ne dădea şi el o mână de ajutor în puţinul timp liber de care dispunea. Bineînţeles că niciunul nu scăpăm prilejul să întrebăm de Lică. Dar, în afara teancului de ziare obişnuite, nu obţinuserăm nimic.

Niciunul din cei întrebaţi nu îşi amintea de vreun jurnalist numit Lică Drobotă. Erau unii care în clipa când îi întrebam ne priveau cu un aer atât de nedumerit, încât puteam paria că îl cunoşteau chiar foarte bine, dar din motive ştiute numai de ei refuzau să ne dea vreo lămurire. Sperând că voi avea totuşi puţin noroc, m-am îndreptat spre Gara de Nord, unde îmi propusese Lică să mă instalez. Acolo îşi desfăcea „marfa” şi mutul de la care mai cumpărasem eu ziare ca să nu fiu văzut în Brezoianu.

De recunoscut, nu m-a recunoscut (eram îmbrăcat într-o uniformă de ceferist), dar nici eu nu aveam cum să aflu ceva de la el. Vreo jumătate de oră mi-am petrecut-o prefăcându-mă că aştept pe cineva în faţa Biroului de voiaj aflat pe vremea aceea la parterul fostului hotel Bratu. Lică însă nu a apărut, iar pe la vreo unsprezece, rărindu-se clienţii, mutul a plecat agale spre Buzeşti. M-am gândit că n-ar strica dacă l-aş urmări.

Prudent, ca să nu fiu observat, m-am luat după el. Ajungând la intersecţie, a traversat, îndreptându-se spre piaţa Matache.

Chiar în clipa aceea, dinspre calea Griviţei am auzit o voce strângând pini la sufocare:
„Uite-l, dom’ sergent! Ala micu’!! De la el am luat ziarul”
Mi-am întors privirea. Un cetăţean gras, bine îmbrăcat, arăta cu vârful bastonului spre uşa halei de unde apăruse un băietan, tot jurnalist. Poliţistul care îl însoţea a dat alarma fluierând din ţignal. Apoi a început să alerge spre el. Când a auzit strigătul şi fluierul strident al poliţistului, băiatul a tresărit; câteva clipe a privit derutat, ca şi cum nu pricepea despre ce şi despre cine e vorba. Dar când l-a zărit pe poliţist, a înţeles că despre el e vorba şi a rupt-o la fugă. Era însă prea târziu, urmăritorul se afla doar la câţiva metri şi părea destul de suplu şi antrenat pentru a ajunge din urmă chiar şi pe un vânzător de ziare. Omul ou bastonul continua să strige: „Nu-l lăsa, dom’ sergent J Prinde bolşevicul!”
Am scos fluierul din buzunar, cu intenţia de a distrage atenţia poliţistului. Puteam să dispar apoi prin gangul care ducea spre un depozit de ambalaje.
Dar nu a fost nevoie să-mi pun ideea în practică. Chiar în clipa în oare mă pregăteam să-l duc la gură, mutul i-a tăiat poliţistului calea atât de repede, încât acesta n-a mai putut să-l ocolească, s-au prăbuşit amândoi pe trotuar.
Căzătura a fost straşnică, deoarece poliţistul a icnit de am auzit şi eu.
S-a ridicat înjurând şi ameninţându-l pe mut, dar acesta îi răspundea prin semne şi bombănea, făcându-l adică pe el vinovat. Poliţistul i-a tras un pumn şi a dat să-şi continue urmărirea. Între timp, băiatul căpătase însă un avans bunicel şi desigur că ar fi avut timp să se ascundă printre ruinele caselor bombardate, dacă în clipa aceea chiar nu i-ar fi tăiat calea un comisar ce coborâse puţin mai încolo dintr-o maşină, atras de ţignalul poliţistului şi strigătele burtosului. Nemaiputând fugi, acesta se oprise în loc şi flutura în mână un ziar.
Micul jurnalist se afla într-o situaţie critică: în spatele lui poliţistul, din faţă se apropia ameninţător comisarul. Şi deodată, băiatul şi-a scos tolba de după gât şi a azvârlit-o desfăcută. Ziarele s-au împrăştiat în aer, răsfirându-şi filele asemenea unor aripi de gâşte; câteva din ele s-au oprit drept pe comisar, acoperindu-i faţa, pieptul şi stânjenindu-i mişcările. Până să se

dezmeticească şi să se elibereze, băiatul a trecut în fugă de el, dispărând apoi printre ruine.

M-am ferit mai bine în gangul unde mă retrăsesem urmărind ce se întâmplă. Se mai adunaseră şi alţii în jurul grăsunului cu ziarul.

— Priviţi, domnilor, se agita grasul arătând un exemplar din ziarul nostru. Ca tot ©mul, am cumpărat „Universul”, să ştiu ce se mai întâmplă. Când să desfac ziarul, priviţi ce am găsit împăturit în mijlocul lui! O foaie comunistă! Auziţi neobrăzare! Tocmai mie, negustor cinstit, să-mi vândă ziare comuniste?! M-am întors numaidecât din drum şi, întâlnindu-l pe dom’ sergent, i-am spus ce şi cum. Păcat că nu l-a prins! A încheiat el cu ciudă.

Un cetăţean s-a vârât mai în faţă şi i-a luat ziarul din mină:

— Ia dă-l, dom’le, să văd şi eu, e chiar ziar comunist?

Din mâna lui a trecut într-a altuia, apoi la altul... şi aşa mai departe, încât „cinstitul negustor” se învârtea în loc nemaiştiind de la cine să şi-l ia înapoi.

Între timp s-a apropiat şi comisarul împreună cu poliţistul care îl urma şontâc-şontâc.

— Unde e ziarul, domnule? a întrebat comisarul.

Grăsanul a început să caute cu privirea:

— Păi... mi l-a luat cineva, să se uite la el.

— Cine? a tunat galonatul.

— Nu ştiu, nu-l mai văd. L-a dat altuia şi-a dispărut.

Oamenii s-au întrebat unul pe altul, prefăcându-se interesaţi să găsească ziarul, dar acesta dispăruse. Comisarul se înroşise de furie.

Sergent, imediat percheziţie generală!

Dar mai înainte ca sergentul să răspundă „am înţeles”, oamenii s-au răspândit ca potârnichile şi comisarul şi-a schimbat hotărârea. L-a luat pe poliţist şi au intrat împreună printre ruinele caselor bombardate, să-l caute pe băiatul cu ziarele. Grasul a mai stat câteva minute, prostit şi singur, apoi a plecat bombănind. Eu am rămas pe loc, îngrijorat. După vreo oră, comisarul şi poliţistul au reapărut dintre ruine; plini de praf şi de moloz, dar singuri.

însemna că băiatul ştiuse să se ascundă. S-au urcat amândoi în maşina care rămăsese să-l aştepte pe comisar şi-au plecat.

Partea proastă era însă că nici eu nu aveam vreo şansă să-l găsesc pe micul jurnalist acolo unde până şi poliţia dăduse greş.

După ce s-a înserat, m-am întâlnit cu tovarăşul Preda; situaţia devenise şi mai încurcată! Meşterul Guran, cu care ţineam legătura printr-un telefon public, îmi adusese la cunoştinţă că în ajun, dis-de-dimineaţă, în incinta „Uzimefului” fusese găsit un zmeu confecţionat din ziarul nostru. La percheziţia făcută în barăcile soldaţilor, nu se găsise însă niciunul. Se vorbea totuşi de mai multe exemplare, care continuau probabil să circule din mină în mină printre militari.

Părerea tovarăşului Preda era aceeaşi cu a mea i făptaşul nu putea fi altul decât Lică. Şi cum din cele aflate de meşter reieşea” că fuseseră doi la lansarea zmeielor, celălalt era desigur jurnalistul din piaţa Matache. Acesta a fost raţionamentul meu cu care tovarăşul Preda s-a arătat de acord.

— Sunt convins că aşa stau lucrurile. Înseamnă că trebuie să ne grăbim, cercul poliţiei se strânge tot mai tare în jurul copiilor... E o cursă contra cronometru; dacă nu îi găsim noi primii, îi găseşte poliţia. Şi aşa ceva nu trebuie să se întâmple! Am discutat cu tovarăşii de la „tehnic”, mâine dimineaţă ne vor fi puse la dispoziţie două maşini cu care vom colinda străzile până îi vom găsi.

Două maşini?! Ştiam cât de greu se obţinea o maşină chiar atunci când era de îndeplinit o acţiune importantă; iar acum, dintr-o dată, două! Maşini care nu trebuiau să fie „suspecte”...

— Tovarăşe Preda, nu cumva exagerăm pericolul? La urma-urmei chiar dacă vor fi prinşi, ce ar putea să declare? Că au primit ori au luat ziarele de la un individ. Mai mult decât atâta, chiar să vrea, n-au ce să spună.

Tovarăşul Preda m-a privit lung:

— Tovarăşe Cornea, ai căzut vreodată în mâinile Siguranţei? Ţi s-a luat vreun interogatoriu?

— Parcă nu ştiţi?! încă atunci, când cu greva...

— Cred că nu te-ai simţit prea bine, nu? Îţi dai seama că noi nu putem îngădui ca doi copii să fie schilodiţi, nici măcar sufleteşte, ca să nu zic altfel. Aşa că două maşini nu sunt prea multe, când trebuie să preîntâmpinăm o asemenea eventualitate. Într-una din ele te vei urca şi dumneata, în cealaltă, utecistul. Împreună cu şoferii veţi al cărui un plan de

cercetări în sectoare diferite. Procedaţi însă cu multă băgare de seamă. Sub niciun motiv nu trebuie să compromitem acţiunea tocmai acum. Nu faceţi economie nici la benzină, nici la cauciucuri. Şi mai este un amănunt despre care nu am apucat să-ţi vorbesc…

— Anume?

— Am aflat de la vecinii familiei Drobotă că poliţia — comisarul Gârlici adică — l-a căutat acasă pe Lică. Mă tem că mâine dimineaţă locul acela — unde se împart ziarele — va fi împânzit de poliţie. Ar trebui să-i găsim înainte să ajungă acolo.

Propunerea era cât se poate de logică, atât doar că era greu de aplicat. Cine şi unde putea să-l găsească pe Lică sau pe ceilalţi, în timpul nopţii ori în primele ore ale dimineţii? Am studiat toate posibilităţile, dar n-am găsit nicio rezolvare care să-l mulţumească pe tovarăşul Preda. Până la urmă, s-a adoptat singura variantă cu oarecari şanse de reuşită: începând de la ora cinci, cele două maşini vor circula cu grijă în perimetrul format din străzile Luterană, Ştirbei Vodă, Calea Victoriei şi bulevard. În general, vor fi supravegheate toate căile de acces spre strada Brezoianu. Trebuia să fim atenţi, astfel încât în clipa când îi vom zări — pe unul sau pe celălalt — să îi luăm cu noi.

CAPITOLUL XII

— Eu şi Tase deoparte; poliţia de alta! —

Ne sculasem cu noaptea în cap, fiindcă Tase a fost nevoit să treacă mai întâi pe la o tipografie, să-şi facă rost de alt şablon pentru tolbă. De acolo ne-am îndreptat cu paşi nehotărâţi spre strada Brezoianu. Nici eu, nici el nu ne simţeam în apele noastre; păţaniile din ajun ne puseseră pe gânduri şi, deşi nu ne-o mărturiseam, pe măsură ce ne apropiam simţeam cum creşte în noi teama de ce ar putea să ni se întâmple când vom ajunge. Dacă în alte zile drumul spre Brezoianu ni se părea lung cât o poştă, de data asta parcă era un făcut, vedeam cu ochii cum fiecare pas ne apropia de locul unde ni ho putea hotărî soarta. E drept că, înainte de a pleca de la „catacombă”, îi propusesem lui Tase să renunţăm pentru două-trei zile la vânzarea ziarelor, ca să se mai potolească vânzoleala şi să fim uitaţi; dar ţi-ai găsit?!

— Mai rău ar fi, Licuţă, mi-a răspuns el. Dacă dispărem, e ca şi cum ne-am recunoaşte vinovaţi. Pe când aşa, nimeni n-are să-şi închipuie că vom fi atât de proşti incit să ne vârâm singuri în gura lupului. Mergem, ne luăm marfa şi… valea! Nici usturoi n-am mâncat, nici gura nu ne miroase.

Aproape că mă convinsese şi pe mine; dar după felul tăcut în oare mergea, pricepeam că îi cam scade curajul. N-ar fi recunoscut însă nici în ruptul capului. Aşa că am preferat să-mi ţin gura; mi-era teamă că mai rău îl voi îndârji. De-abia când am ajuns pe aproape de Brezoianu s-a mai însufleţit.

— Licuţă, cum vedem că se apropie vreo maşină, dăm colţul ori ne „camuflăm” în vreun gang. „Gaborul” de ieri era cu maşina.

Am avut grijă ca de câte ori ajungeam la vreo intersecţie să ne asigurăm că nu trece vreo maşină. Când zăream câte una, şedeam ascunşi până se îndepărta. Odată intraţi pe Zalomit, Tase s-a oprit la colţ.

— Întâi să controlăm ca şi până acum, mi-a spus el apucându-mă de mână.

A iscodit locul cu atenţie, apoi a întors faţa spre mine; zâmbea şi fruntea i se înseninase:

— Ţipenie! Numai de-ai noştri; nici măcar Mitoacă ori sticleţii obişnuiţi. Te-ai speriat de pomană.

— Bine, dar asta nu înseamnă că nu vor apare mai târziu.

— Aşa mă gândesc şi eu. Tu stai aici şi ţii „şase”; dacă apare vreun sticlete, fluieri. Eu mă duc după Gică şi Nae; aranjez eu cu ei să ia marfă şi pentru noi. Îi aşteptăm sub podul Izvor. Le-am spus de ieri că tu stai prost cu poliţia şi nu mai vrei să dai ochii cu oamenii ei.

— Le-ai spus...

— Nu fi prost! Le-am vândut şi eu o poveste: că ai sărit cu gura la un comisar, care tot lua de la tine ziare fără să-ţi plătească, şi abia ai scăpat cu fuga. Că ăla a strigat că pune el mina pe tine, şi nu mai vinzi ziare cât e lumea. Atât le-a trebuit băieţilor. Din partea lor — muţi ca peştele!

— Aşa mai merge, am convenit eu, întinzându-i banii.

A dat să plece, dar l-am oprit imediat:

— Stai!

— Ce-i, vreun sticlete?

— Nu. Dar pe băiatul acela îl cunosc.

— Care? Ala de vorbeşte cu Nae? Nu l-am mai văzut până azi.

— Nici n-aveai cum; nu e jurnalist.

— Păi văd că are tolbă. O fi vrând să se apuce şi el de meserie, şi-a dat Tase cu părerea.

— Nu cred; este ucenic la „Griviţa”. Mă întreb ce-o fi căutând aici? Mi-a fost coleg de bancă la şcoala primară, îl cheamă Titi Guran. E un băiat bun.

Chiar în clipa aceea, privirea lui Nae s-a îndreptat spre noi. Cum ne-a zărit, a început să ne facă nişte semne pe care eu nu le pricepeam. A ridicat palmele ţinând şase degete răsfirate. Tase a tresărit şi s-a oprit. Am făcut şi eu la fel, deşi nu înţelegeam ce se întâmplă. Apoi Nae şi-a fluturat degetele lângă tâmplă, fluierând ca sticleţii. M-am încruntat — ne făceau nebuni?

Dar până să mă dumiresc, Tase m-a tras înapoi, după colţ. Imediat au venit şi cei doi prieteni, Nae şi Gică.

— Ce e, mă? i-a întrebat Tase.

— Fugiţi, că-i prăpăd! poliţia.

— Unde, că nu văd niciunul?

— Stau ascunşi, supraveghează de la ferestre. Şi din camionul ăla de colo, cu prelată, a precizat Gică speriat mai rău ca noi.

— Poate că pe alţii îi caută, încercă Tase să se amăgească.

— Ba pe voi, a întărit Nae.

— De unde ştii? am intervenit eu, presimţind că în treaba asta e cumva amestecat şi Titi.

— Mi-a spus un băiat; îl Cheamă Titi Guran. Zicea că te cunoaşte şi îl cunoşti.

— Da, îl cunosc. Da’ el de unde ştie? Şi de ce n-a venit cu voi?

— Mi-a spus că vine din partea unui prieten mai mare de-al tău, Lică.

— El a plecat să-l anunţe pe prietenul ăla al tău că v-a găsit.

— Invalidul! Despre el trebuie să fie vorba, i-am şoptit eu lui Tase.

— Printre poliţai se află şi comisarul Gârlici.

Cum am auzit de Gârlici, s-a şi încreţit pielea pe mine. Desigur că nu venise acolo ca să mă răsplătească pentru ajutorul ce i-l dădusem.

— A mirosit chestia cu zmeiele, mi-a suflat Tase la ureche.

— Aşa că luaţi-o din loc şi aşteptaţi în faţa bisericii Sfântul Ilie Gorganul, a continuat Gică.

Tase m-a tras meu departe şi m-a întrebat îngrijorat:

— Îl cunoşti bine pe Titi ăla?

— Ţi-am spus doar; e un băiat de încredere.

— Dar de Invalid de unde ştie?

Am ridicat neputincios din umeri.

— Bă, nu-i de glumă, a intervenit Nae, apropiindu-se. Atâţia sticleţi n-am mai văzut de anul trecut, când a fost spartă banca „Furnica”.

— Eu nu pot pricepe, mă Li că, ce dracu’ i-ai putut zice tu sticletelui ăla, când te-ai luat de el că nu-ţi plăteşte ziarele, de a adus aici toată poliţia? i s-a mirat Gică, privindu-mă mai mult admirativ decât neîncrezător. Şi de ce-l caută şi pe Tase?…

Ca te obicei, Tase avea răspunsul gata:

— Asta-i altă chestie… Gârlici ne-a cerut să-i dăm numele ălora din provincie, de vând ziare fără „otorizaţie”, să le facă vânt din Bucureşti. Noi l-am dus de nas, i-am dat nişte nume aiurea şi i-am încurcat socotelile. Cine ştie ce caută el, de ne-a luat acu’ şi pe noi de suspecţi?…

Gică Butoi s-a scărpinat în creştetul capului rotund şi tuns cu maşina „patru zeruri”:

— Mde! Treaba voastră. Ce-aţi făcut, nu mă priveşte. Dar mai bine nu pierdeţi timpul, luaţi-o la picior.

— Hai şi voi până în Cişmigiu, i-a rugat Tase. Vă dăm bani să ne luaţi şi nouă ziare.

Am plecat repejor toţi patru; dar n-am apucat să intrăm bine pe o alee, că ne-a şi tăiat calea un poliţai ce venea dinspre lac.

— Ia staţi, bă! a strigat el.

Ce, era de stat! Am rupt-o la fugă; eu cu Tase într-o direcţie, Nae şi Gică în alta. De-a dreptul peste peluzele cu iarbă, peste fieri, printre tufişuri… urmăriţi de fluierăturile ascuţite ale ţignalului cu care poliţaiul dădea alarma, nehotărându-se pe urmele cui să pornească. Până la urmă, fiindcă Gică era mai domol la fugă, s-a luat după ei. Dar asta numai în clipa când alte ţignale au răspuns la al lui. Dacă Tase nu m-ar fi apucat de mină să mă tragă după el, cred că n-aş fi reuşit să mai fac nici măcar zece paşi.

— Ţin-te bine, nu pun ei mina pe noi, m-a încurajat el.

Am continuat să alergăm ca bezmeticii, numai printre tufişuri, pe după copaci, aplecaţi în spatele rândurilor de scaune… Puţinii trecători care se aflau pe alei ne priveau uimiţi. Se fereau din calea noastră şi ţipau surprinşi de câte ori apăream pe neaşteptate din desişul vreunui tufiş.

Nu mai ţin minte cam cât trecuse de când începusem că alergăm, când din spatele unor boschete, la vreo douăzeci de metri de noi, i-am auzit ţipând pe Nae şi Gică. Mi-am dat seama că fuseseră prinşi.

Tase s-a oprit pe vine, la adăpostul unui tufiş!

— I-au înhăţat Acum avem răgaz să găsim o ascunzătoare până nu ajung ei în faţa lui Gârlici. Când o vedea că nu sunt cei căutaţi, or să reînceapă goana după noi.

— Să mergem la biserica Gorganul, am propus eu.

— Nu se poate; Nae şi Gică ştiu că suntem aşteptaţi acolo şi ar putea să le spună poliţailor. Cunosc însă un loc mai bun. Hai!

L-am urmat orbeşte; nu mai eram în stare nici să gândesc. Noroc că o făcea Tase şi pentru mine.

— Aruncă-ţi tolba, mi-a spus în clipa când traversam o alee pustie.

La următoarea a aruncat-o şi el pe a lui:

— Ca să le încurcăm urmele…

Când am ajuns la malul lacului, într-un loc mai dosnic, s-a oprit şi, scoţându-şi precaut capul printre crăcile desişului, a cercetat împrejurimile. Nu se vedea niciun poliţai.

— Repede în apă!

Fără să aştept a doua poftire, mi-am dat drumul pe taluz; apa rece m-a înviorat.

— Sub pod, a adăugat Tase.

Fundul bazinului era alunecos şi de vreo două ori am căzut ba pe spate, ba în faţă.

— Nu mai plescăi atât, că nu eşti la ştrand! m-a dojenit el.

Chiar sub podeţ, în taluz, se afla gura de umplere a bazinului. Era un fel de tunel a cărui înălţime depăşea doar cu vreo jumătate de metru nivelul apei. Tase s-a strecurat înăuntru; eu, după el. Apa îmi ajungea până la umeri, fiindcă trebuia să merg pe vine; lui Tase — fiind mai scund — îi uda bărbia. Am mers prin tunel vreo doi metri şi ne-am oprit.

— Aici e stăvilarul, mi-a şoptit el, bătând cu palma în scândura acoperită cu mătasea broaştei.

Asta ne mai lipsea! Dacă le-o trece prin cap să îl deschidă?

Tocmai vroiam să-i împărtăşesc şi lui temerea mea, dar am rămas cu vorba în gâtlej; Tase, foarte tacticos, îşi scosese din sân trăistuţa cu bani şi o punea în şapcă.

— Fă şi tu la fel; dacă se udă prea tare, s-a zis cu ei; nici banca nu ţi-i mai primeşte.

I-am urmat îndemnul; calmul lui mă mai liniştise.

Apoi ne-am rezemat de pereţi; nu aveam altceva de făcut decât să aşteptăm. Cât? Nu ştiam. Nu trecu prea mult şi poliţaii reîncepură goana după noi; le auzeam ţignalele şi paşii grei, când treceau pe podeţul de deasupra noastră. Pe câţiva i-am şi văzut cum cercetau tufişurile de pe malul din faţă. Au trecut şi pe malul unde ne aflam noi. Ba o dată am băgat-o pe mânecă rău de tot: veneau cu barca. Erau doi, unul vâslea; celălalt fuma şi iscodea cu privirea taluzul lacului. Încet-încet, se apropiau de podeţ. Eu şi Tase ne-am lipit de stăvilar şi când prova bărcii a ajuns în dreptul tunelului Tase mi-a şoptit:

— Trage aer şi… capul la fund!

Mi-am umplut plămânii până am simţit că-mi trosnesc coastele şi, ţinându-mi şapca cu mâna, mi-am tras capul în apă. Am şi zâmbit — fără să vreau — fiindcă îmi amintisem cum jucam leapşa vara, mai demult, când mă scăldam în gârlă cu alţi băieţi. N-am scos capul din apă decât după ce fâşâitul apei spintecate de barcă şi clipocitul vâslelor — tot mai îndepărtat — ne-a dat de înţeles că primejdia trecuse.

Să se mai îi scurs un ceas ori două — pierdusem socoteala timpului — şi iarăşi am tresărit imboldiţi de teamă. De undeva, nu prea de departe, s-a auzit lătratul unor dulăi. La aşa ceva nu ne gândisem!

— Am încurcat-o; ne caută cu clinii!

— Şi ce dacă? Apa spală mirosul, mi-am dat eu cu părerea, crezându-mă mai firoscos.

— Ştiu asta, deşteptule! Dar se vor opri la locul pe unde am intrat în apă. Poliţaii or să cerceteze malul din faţă, şi când vor vedea că nu am ieşit... gata, le dă prin cap că suntem aici. Că nu-s toţi proşti ca Mitoacă al tău.

— Şi-atunci ce ne facem?

Tase s-a apropiat de gura tunelului şi a luat seama la împrejurimi. Pesemne că nu se vedea niciun poliţist. Şi-a scos şapca în care se aflau banii şi mi-a întins-o:

— Ţine-o până mă întorc.

N-am apucat să-l întreb ce are de gând, fiindcă imediat şi-a umplut plămânii cu o porţie triplă de aer şi s-a băgat cu capul sub apă.

Suprafaţa lacului era ca o oglindă, o oglindă în care se răsfrângea albastrul cerului şi verdele copacilor; nici cea mai mică înfiorare nu arăta că pe dedesubt un băiat îşi croieşte drum înotând. Am aşteptat un timp bunicel, ba încă începusem să intru şi la idei; Tase nu scotea capul deloc. Să fi păţit ceva? Amintindu-mi însă că era giurgiuvean, crescut pe malul Dunării, m-am liniştit. La scurt timp, după un clipocit aproape neauzit, a început să-i apară capul. Mai întâi fruntea şi ochii; a iscodit malurile şi deabia când s-a convins că nu îl vede nimeni şi-a scos nasul şi gura. Şi-a refăcut provizia de aer — şi din nou la fund t A doua oară a ieşit chiar lângă taluzul malului din faţă. După ce s-a asigurat că nu e nimeni prin preajmă, s-a urcat pe mal şi, fugind aplecat, a ajuns la marginea unei alei. Şi-a smuls

de după gât traista cu mâncare şi a zvârlit-o cât mai departe. Apoi, pe acelaşi drum s-a întors la mal.

După câteva minute, era înapoi în tunel. La ţanc! Doi poliţişti şi un dulău se năpustiră spre lac, exact în locul pe unde intrasem noi în apă.

— Să cercetăm malul din faţă, a propus unul din ei.

După o vreme, dulăul a început să latre pe malul de vizavi; pesemne găsise traista lui Tase. Ce mai! În faţa lui Tase trebuia să-mi scot pălăria.

Poliţiştii s-au strigat unul pe altul şi s-au îndepărtat, iar noi am respirat uşuraţi.

Îi făcusem să creadă că nu mai eram pe aici. Poate bănuiau chiar că, în timpul cât îi derutasem, părăsisem Cişmigiul, şi atunci — norocul nostru.

Şi din nou ne-am pus pe aşteptat. Cât fusesem eu de jinduit în vara aceea după joaca şi scăldatul în gârlă, pe la prânz — ajunsese soarele sus de tot — aveam impresia că sunt îmbibat ca un burete.

— Şi o să stăm aici până la noapte? l-am întrebat pe Tase.

Nu mi-a răspuns; s-a apropiat de ieşirea din tunel şi a cercetat împrejurimile. Privirea i s-a oprit la un luminiş înconjurat dinspre mal de tufişuri dese. Nu era mai mare decât o jumătate de cearşaf, dar soarele, aflat în crucea cerului, îşi trimitea razele chiar spre el.

— Hai! Dar cu capul pe la fund, dacă poţi!

— Mai întrebi?

După vreo zece minute, hainele ni se uscau în dogoarea soarelui în timp ce noi. Vârâţi în tufiş, tremuram... ca să ne încălzim. Tase mi-a spus clănţănind din dinţi:

— D-d-după ce n-i s-or us-s-ca boa-boar fe-fele n-ne as-ascun-dem în al-al-tă pa-parte. P-ple-căm d-din p-parc cân-când s-s-o înân-tuneca. Nu renunţă ei aşa de uşor.

*

După ce grupul de poliţişti — în frunte cu comisarul şef Măgdoiu şi terminând cu Mitoacă — se alinie în faţa sa, inspectorul Vidran se ridică în picioare, sprijinindu-se cu palmele de cristalul biroului. Îşi privi pe rând subordonaţii ca şi cum ar fi vrut să-şi întipărească în minte chipurile lor, apoi întrebă prelungind ameninţător cuvintele:

— Care a fost deşteptul?
Gârlici privi cu coada ochiului spre comisarul-şef:
— Dumneata, Măgdoiule?! se arătă Vidran neîncrezător.
— Da, domnule inspector.
Acesta clătină din cap a nedumerire:
— Nu m-aş fi mirat dacă ar fi fost o iniţiativă de-a lui Gârlici, dar dumneata, să comiţi o asemenea eroare?
Măgdoiu încercă să se justifice:
— Domnule inspector, în mod normai, şansele de a-i captura pe infractori erau de sută la sută. Nu-mi pot explica decât într-un singur fel faptul că nu au intrat în strada Brezoianu.
— Să ţi-l spun eu: au fost avertizaţi, pur şi simplu.
— Mai degrabă, domnule inspector, aş pune-o în sarcina prostiei gardianului care a dat alarma în Cişmigiu, presupuse Măgdoiu. Dacă îi lăsa să ajungă la Brezoianu, n-ar mai fi avut nicio posibilitate de scăpare. E drept că prezenţa oamenilor noştri era cunoscută de jurnaliştii aflaţi acolo, dar nu aveau de unde ştii sau măcar bănui pe cine aşteptăm. De altfel sunt convins că-i prindem repede. Chiar dacă au apucat să fugă din Cişmigiu, după cum se pare după unele urme. Am ordonat totuşi şi acolo supravegherea în continuare a tuturor ieşirilor din parc. Doar de s-or preface în păsări…
— Să nu ne facem iluzii. Că infractorii v-au scăpat din mâini — e de neiertat. Grav — foarte grav — e însă altceva: a cui a fost ideea cu percheziţia? Întrebă Vidran, privindu-l în ochi pe Gârlici.
Sufocat de frică, acesta, în loc de răspuns, îşi coborî privirea spre covor.
— Îţi dai seama ce-ai făcut, nenorocitule? Mi-a telefonat şeful de cabinet al ministrului propagandei; era cât se poate de furios. Din cauza ta, Gârlici, s-a întârziat difuzarea presei cu patru ore. Tocmai azi, când s-a publicat apelul domnului mareşal! Dacă se aude la Preşedenţie, ne-am dus pe copcă cu toţii! Mă înţelegeţi, domnilor?
Doar Măgdoiu îi răspunse clătinând îngrijorat din cap; Gârlici, Mitoacă şi cei trei agenţi îmbrăcaţi civil înţepeniseră în poziţia de drepţi.
Inspectorul trase din sertar o hârtie dactilografiată şi o aşeză pe birou:

— Am aici ordinul expres al domnului inspector general al Siguranţei. Prinderea celor doi infractori minori ne poate ajuta să depistăm atât tipografia ilegală cât şi pe membrii reţelei de difuzare a ziarului subversiv. Trebuie acţionat urgent şi cu precizie. Trebuie folosit de maximă urgenţă prilejul care s-a ivit. Termen de executare, 24 de ore începând din clipa aceasta.

îşi priviră toţi ceasurile; era ora 20. Între timp intră şi secretarul inspectorului cu o mapă de hârtii:

— Dă-i drumul, îi ordonă Vidran.

Secretarul trecu într-o latură a biroului şi începu să citească:

— Plan de operaţiuni pentru arestarea infractorilor minori Drobotă Virgil, zis Lică, şi a complicelui său Florea Năstase, zis Tase, vinovaţi de colportare şi difuzare a presei subversive. Punctul unu: în cursul acestei nopţi se vor efectua razii în perimetrele pieţelor Obor, Matache şi Sfântul Gheorghe. Vor fi controlate podurile şi sub planşeul de pe Dâmboviţa. Toţi minorii vagabonzi vor fi aduşi la Prefectură! N vederea recunoaşterii de către comisarul şef Măgdoiu, comisarul Gârlici şi gardianul public Mitoacă.

Imediat ce vor fi prinşi cei doi, se va trece la interogarea lor — folosindu-se toate mijloacele — pentru obţinerea informaţiilor necesare depistării comuniştilor cu care au legătură. Punctul doi: în funcţie de cele ce se vor afla, se va elabora imediat un plan de acţiune în scopul arestării celor care tipăresc şi difuzează ziarul ilegal. Răspunde inspector-colonel Vidran.”

Secretarul închise mapa şi o înmână inspectorului.

— Sunt întrebări? se adresă celor de faţă.

Măgdoiu făcu un pas înainte:

— Îmi permiteţi, domnule inspector?

— Spune!

— Mă întreb, începu Măgdoiu stânjenit, dacă nu facem o greşeală.

— Cum adică?

— Oare nu e riscant ca timp de douăzeci şi patru de ore să mobilizăm brigada volantă într-o singură acţiune, slăbind în felul acesta ritmul de îndeplinire al celorlalte? Mie personal, mărturisesc, mi se pare cam exagerată importanţa acordată celor doi minori. Mă întreb dacă au într-adevăr legătură cu organizaţiile comuniste. În fond, sunt doar nişte copii! Şi eu,

unul, nu cred să fi ajuns comuniştii la o asemenea lipsă de oameni, încât să încredinţeze unor copii nişte misiuni atât de delicate.

Vidran îl întrerupse:

— Domnule Măgdoiu, cazi în greşeala lui Gârlici. Nici el n-a crezut; în schimb, puştiul l-a dus de nas. Pe de o parte i-a îndreptat bănuielile asupra Invalidului, iar pe de alta răspândea publicaţiile puse la dispoziţie chiar de acesta.

— Totuşi, continuă Măgdoiu, i-am subaprecia pe comunişti, considerându-i prea naivi ori prea încrezători în devotamentul şi capacitatea de înţelegere a unor minori. E vorba doar de o problemă politică ce depăşeşte nivelul lor de înţelegere, adăugă el încercând să fie cât mai convingător.

Inspectorul Vidran se sculă de pe fotoliu şi făcu câţiva paşi prin birou.

— Ascultă, domnule Măgdoiu; îţi mai aminteşti de procesul de la Craiova, din 1934?

— Oarecum, domnule inspector.

— Ei bine, să-ţi împrospătez memoria cu un amănunt, amănunt important şi interesant totodată, fiindcă infirmă părerea dumitale despre devotamentul şi capacitatea de înţelegere a… unor minori. Poate îţi aminteşti că în timpul desfăşurării procesului s-a prezentat singur — pentru a depune mărturie în sprijinul acuzaţilor — un minor în vârstă de şaisprezece ani. Îl chema Ceauşescu Nicolae. Ei bine, domnule Măgdoiu, după ce a luat el cuvântul, Consiliul de război a fost nevoit să ordone arestarea lui. Dacă l-ar fi lăsat să vorbească în continuare, dădea peste cap întregul proces, inclusiv acuzarea procurorului militar. Iată, dar, de ce poate fi capabil un tânăr educat de comunişti! Chiar dacă e minor.

Comisarul şef pocni din călcâie şi îşi înclină capul în semn că a înţeles.

— Şi acum, continuă Vidran adresându-se tuturor, la treabă!

CAPITOLUL XIII

— Care pe care; noi, sau poliţia? —

Tase s-a strecurat ca o umbră în boschetul unde îl aşteptam.

— Cum e?

— Albastră, Licuţă. Pesemne că poliţaii nu sunt pe deplin convinşi că am ieşit din parc, fiindcă păzesc încă toate ieşirile.

— Sărim gardul, am propus eu.

— Nu ţine, sticletele de la poartă supra veghează toată strada; cum om sări vreunul, ne-a şi văzut. Că e lumină ca ziua.

Avea dreptate, era o noapte nemaipomenit de luminoasă, iar luna, lipită de boltă în mijlocul stelelor, ne privea rânjind parcă a bătaie de joc. Nu putem însă nici să ne petrecem noaptea în parc. În primul rând, ne era foame. Apoi mai era şi primejdia ce ne aştepta, mai cu seamă odată cu venirea zorilor, de a da totuşi poliţia peste noi, negăsindu-ne în altă parte şi reluând aci cercetările. Şi aşa, după ce ieşisem din tunelul stăvilarului, fusesem nevoiţi să schimbăm de vreo trei ori ascunzişul.

— Tase, trebuie să ieşim chiar acum. Altminteri e prăpăd.

Dar el nu mă asculta, părea cufundat în gânduri. După un timp m-a atins cu palma pe umăr:

— Ieşim cum ai spus tu, peste gard. Dar nu pe aici. Trebuie să ajungem în colţul de lângă biserica Gorganul.

Tot furişându-ne pe după boschete şi copaci, am ajuns. Biserica îşi profila în întuneric turla învăluită în razele albăstrui ale lunii. Alături se înălţa întunecat gorganul de pământ îmbrăcat cu pomi şi tufişuri. Nu ştiu cum de mi-am amintit că citisem într-o carte de Odobescu că movila aceea putea fi mormântul unora dintre locuitorii ce trăiseră pe aceste meleaguri cu câteva mii de ani în urmă. M-am lipit de Tase; nu prea credeam eu în poveştile cu fantome şi strigoi, dar în noaptea aceea tare n-aş mai fi avut poftă să îmi pun curajul la încercare!

Când ne-am apropiat de grilajul gardului, Tase şi-a vârât capul — cât a încăput — printre zăbrele şi a privit în lungul străzii. Am făcut şi eu la fel; nu se vedea decât silueta poliţaiului care se plimba prin faţa porţii, la vreo sută de metri de noi.

— Lică, sărim amândoi odată şi o rupem la fugă. Avem o sută de metri avans, nu ne prinde el nici de-ar fi campion!

— Dar dacă trage?

— Aş! Până s-o dumiri, până scoate pistolul... noi apucăm să dăm colţul. Ne pune sare pe coadă, ce mai! A încheiat el nu chiar atât de convins pe cât vroia să pară.

Cum altă posibilitate de a ieşi din parc nu exista, am socotit-o pe aceea ca fiind singura cu oarecari şanse de reuşită. Ne-am potrivit mişcările în aşa fel încât am atins trotuarul amândoi odată. Deşi nu făcusem alt zgomot decât plescăitul tălpilor pe asfalt, poliţistul, care pesemne tocmai în direcţia noastră privea, ne-a văzut fiindcă a strigat o dată: „Stai!”

Parcă era de stat! Am rupt-o la fugă aşteptând cu spaimă în suflet să auzim detunătura împuşcăturii. În locul ei, însă, a izbucnit strident fluierul de ţignal. Aproape în aceeaşi clipă i-au răspuns alte două; unul dinspre strada Cobălcescu, altul din grădină. Ne-am continuat alergătura, zorind să traversăm strada Ştirbei Vodă; când să ieşim în ea, zgomotul unui motor ce se punea în mişcare ne-a ţintuit pe loc. Uitasem că poliţia mai avea şi maşini! Am privit pe după colţ; automobilul începuse să demareze la vreo cincizeci de metri mai încolo. Norocul nostru că era cu spatele spre noi şi trebuia să se întoarcă.

— Trecem, mi-a şoptit Tase.

În câteva clipe, am fost pe celălalt trotuar şi am continuat să fugim de-a lungul unei străzi întunecate, cu pavajul răscolit de nişte lucrări de canalizare. Străbătusem cam două sute de metri, când ne-a ajuns din urmă duduitul automobilului care înainta încet, ferind şanţul şi movilele de piatră cubică.

Tase m-a apucat de mână, trăgându-mă spre părculeţul din colţul străzilor Transilvaniei cu Luigi Cazzavilan. Ne-am oprit, ascunzându-ne într-un tufiş, chiar aproape de gărduleţ.

Maşina, ieşind din porţiunea de stradă desfundată, îşi sporise viteza; a trecut prin dreptul nostru şi s-a oprit după colţ, scrâşnind din frâne. Tase a ţâşnit în picioare şi dintr-un salt a trecut peste gărduleţ. Eu, după el. La prima intersecţie am cotit-o la dreapta şi ne-am oprit din fugă când am ajuns în dreptul unui gang întunecat, de pe strada Popa Tatu. Mai mult ne-am prăbuşit decât ne-am aşezat pe treptele unei intrări oblonite.

— I-am dus şi de data asta! Mi-am amintit la timp că strada aia era în reparaţie, se lăudă Tase, încercând să-şi potolească gâfâitul.

Vreo jumătate de ceas nu ne-am mişcat din gang.

Ascultam îngrijoraţi zgomotele nopţii şi tresăream ori de câte ori trecea vreo maşină prin apropiere sau se auzea răsunând ţignalul vreunui poliţai. Socotind că ne-am odihnit destul, Tase a dat semnalul de plecare.

— Haidem, acum e linişte.

Mergând lipiţi de garduri am ajuns aproape de biserică şi în câteva clipe am fost lângă clopotniţă. Ne-am furişat printr-o ferestruică îngustă coborând direct în „catacombă”.

Când ne-am văzut înăuntru, nici că ne mai păsa; scăpasem. De mâncare, nu aveam nimic. Insă nici prea mare foame nu ne mai era; din cauza fricii, a oboselii. Nu doream altceva decât să mă lungesc pe maldărul de cârpe şi să dorm.

Cred că şi Tase dorea acelaşi lucru; căsca de îi trosneau fălcile. Ne-am învelit cum am putut şi, luându-ne în braţe, eram gata să ne scufundăm în apa liniştită a somnului. Deodată însă dinspre piaţă s-a auzit scrâşnetul frânelor de la o maşină. Imediat ne-au ajuns la urechi tropăituri de bocanci şi fluiere de ţignal: zarva obişnuită a raziilor.

Am tresărit amândoi. Tase s-a ridicat într-un cot, ascultând atent zgomotele ce se apropiau. A căscat prelung şi, lăsându-şi capul la loc, pe pernă, a rostit moale:

— Dă-i dracului! Aici nu ne dibuiesc ei nici cu câinii.

Liniştit am adormit şi eu; somn de om obosit, fără vise.

Ne-a trezit huruitul primului tramvai. După ce ne-am dezmorţit întinzându-ne până ne-am auzit oasele pârâind, am ţinut sfat.

— Încotro o luăm, Tăsică?

— Mai întâi prin piaţă, să găsim ceva de înfulecat. P-ormă, om vedea noi…

— Mergem în Dămăroaia, la ai mei, am propus eu. Stăm acolo până s-or potoli sticleţii.

— Om vedea, mi-a răspuns el nehotărât. Crezi că acolo n-or să-ţi caute urma? Deocamdată să ieşim de aici, până nu se luminează prea tare.

Am coborât din firidă şi, călăuziţi de flăcăruia luminării, ne-am îndreptat spre ieşire. Afară, lumina era încă albăstrie, iar

umbrele nopţii mai întârziau prin ungherele zidurilor dărâmate. Când am ajuns în stradă, Tase s-a oprit şi mi-a făcut semn să mă ascund. Dinspre strada Berzei se auzea hodorogitul unor roţi de căruţă şi glasuri ascuţite de femei. După un răstimp de aşteptare, larma a ajuns în piaţă; erau muncitorii de la salubritate. În frunte mergea un bărbat în vârstă, parcă mai tuciuriu decât ceilalţi, îmbrăcat însă mai îngrijit. El părea a fi şeful, judecind după faptul că nu ducea nici tomberon, nici mătură; avea doar un baston lustruit, cu un cui în vârf. În urma lui se înşirau tomberoanele împinse de alţi bărbaţi; convoiul se încheia cu un rând de femei, fiecare purtând o mătură de nuiele şi un făraş cu coadă lungă. Una mai guralivă decât alta.

Tase a ieşit în faţa „şefului”, şi-a scos şapca din cap şi a început să-i vorbească cu un respect de care nu îl credeam în stare. Bărbatul a ridicat bastonul, şi întregul convoi s-a oprit la comandă. A ascultat atent tot ce i-a spus Tase. Apoi a dat din cap, ca omul căruia — în sfârşit — i se desluşeşte înţelesul unor lucruri pe care, până atunci, nu le pricepuse. Eu nu înţelegeam ca anume discutau, fiindcă vorbeau în şoaptă. Când s-a întors spre mine, Tase părea îngrijorat:

— E cam groasă; toate ieşirile din piaţă sunt păzite de sticleţi, şi asta încă nu-i nimic. Mi-a spus moş Culache — şi rostindu-i numele îşi înclină capul cu respect către bătrân — că azi-noapte a fost razie mare; au răscolit Oborul, piaţa Sfântu Gheorghe, pe sub poduri, sub planşeu…

— I-au arestat pe toţi jurnaliştii de vârsta voastră şi i-au dus la „prefectură”, preciză bătrânul. Mi-a spus nepotu-miu, întrebau de unul Lică… Lache, aşa ceva. E prăpăd!

Fără să vreau, mi-am îndreptat privirea spre capătul străzii, ca şi cum s-ar fi şi auzit maşinile poliţiei. Îmi pierise graiul!

Tase însă nu s-a pierdut cu firea. S-a apropiat de bătrân şi-au început iar să vorbească în taină. Nu ştiu ce i-o fi spus, că bătrânul tot încuviinţa din cap. După aceea, a plecat înapoi la „catacombă”, zicându-mi să-l aştept acolo. Moş Culache a strigat spre grupul femeilor şi câteva, mai vârstnice, s-au grăbit să vină la el. Cât au discutat împreună, a reapărut şi Tase cu un braţ de boarfe. Vreo două mi le-a dat mie.

— Înţoleşte-te, m-a îndemnat el.

Erau o fustă veche, murdară şi peticită, şi o bluză care pesemne fusese cândva galbenă ori albă, dar acum avea o culoare pe care nici experţii de la fabrica de vopsele „Gallus” n-ar fi reuşit să o definească. Şi pentru că nu mă dumiream ce şi cum, Tase a precizat:

— Bagă-ţi şapca în pantaloni, la spate; pune fusta pe deasupra şi trage bluza peste cămaşă. Uite-aşa, cum fac eu.

I-am urmat pilda şi în mai puţin de două minute mă transformasem în fată. Una dintre femei ne-a adus câte o basma. Ne-a înfăşurat capul, lăsându-ne numai un smoc de păr pe frunte.

Când am fost gata, Tase m-a privit, măsurându-mă de sus şi până jos.

— Hai că eşti bine, „demoazelo”! a rostit el în hohotele de râs ale celor de faţă.

Ne-au pus apoi şi câte un măturoi de nuiele în mână şi femeile s-au strâns în jurul nostru. La un semn al lui moş Culache, caravana a pornit din nou la drum.

Eu mergeam neîndemânatic, împiedicându-mă când în coada măturoiului, când în poalele fustei. Mă mai stânjeneau şi vreo trei codane ce se tot învârteau chicotind în jurul meu. Tase, în schimb, parcă purtase fustă de la naştere.

La ieşirea în calea Griviţei, se afla un poliţist. Când bătrânul a ajuns în faţa lui, i-a făcut semn să se oprească.

— Să trăiţi, dom’ şef!

Poliţistul l-a privit de sus, întrebând în bătaie de joc:

— Unde îţi duci şatra, bulibaşe?

Dar bătrânul i-a răspuns cu demnitate:

— Dom’ şef, suntem muncitorii de la salubritate, mergem la muncă. Avem sector din Piaţa Victoriei până la „Mioriţa”.

— Dar buletine aveţi?

— Buletine? Avem, dom’ şef. Arătaţi actele la dom’ şef! Le-a strigat el celor de la tomberoane.

După ce a isprăvit cu gunoierii, poliţistul s-a apropiat de grupul femeilor. Eu m-am dat în spatele lor — aş fi vrut ca măturoiul pe care îl ţineam în faţă să fie gros cel puţin cât un stejar.

Câteva femei şi-au făcut de lucru în faţa mea, intenţionând probabil să mă ascundă vederii poliţistului. Numai că şi poliţistul avea ochi buni:

— Tu, aia blondă, ia vino încoace!

Am făcut un pas spre el şi m-am oprit. Mă resemnasem, priveam în jos, spre caldarâm.

— Cum te cheamă?

— P-pe mi-mine? m-am bâlbâit eu privindu-l fără să-mi ridic capul. Toate îmi treceau prin minte, numai un nume de fată nu. Fără să vreau, mi-am îndreptat privirea spre Tase; îmi făcea semne disperate, arătând spre floarea pe care şi-o pusese la ureche. Mi-au trebuit câteva secunde până să pricep ceva.

— Trandafira mă cheamă, am reuşit eu să spun.

— Las-o, sprâncenatule, c-aşa e că... domoală la minte, a intervenit una dintre femei şi şi-a ciocănit tâmpla cu degetul într-un fel cât se poate de semnificativ.

— Bine, hai, căraţi-vă de-aici! La treabă! Ne-a strigat poliţistul.

Când am ajuns aproape de Piaţa Victoriei, i-am mulţumit lui moş Culache şi femeilor pentru nepreţuitul ajutor, apoi ne-am despărţit.

— Măi Tase, ai fost la înălţime, am recunoscut eu. Dacă nu-ţi trecea prin cap să-mi faci semn la floarea aia, acuma eram la zdup.

Mi-a răspuns, făcând cu mina un gest care însemna că nu merită să mai vorbim. Insă eu doream să aflu mai multe.

— De unde îl cunoşti pe moş Culache?

— De la Giurgiu. Fratele lui e starostele bivolarilor din mahalaua mea. E cineva. Şi moş Culache e mare; şef de sector. Funcţionar comunal, n-ai treabă!

Tase a fost de părere apoi să rămânem travestiţi în fete.

— Pricepi, Licuţă, „gabării” caută doi băieţi, pe noi nu au de ce să ne bănuiască.

— Şi dacă ne-or lua la întrebări?

— Dacă ai să lepezi fusta şi basmaua, or să te găsească ei, rapid încă. Hai mai bine s-o luăm din loc; văd că vine o maşină, şi sS nu-mi zici mie Tase dacă n-o fi de-a poliţiei!

Eu am trecut pe partea dinspre perete; Tase, pe lângă bordură. Când a ajuns în dreptul nostru, maşina şi-a redus viteza, că era o curbă; m-am prefăcut că mă şterg la nas, astfel

incit mi-am acoperit cu mâneca jumătate din faţă. Cei din maşină nu ne-au dat atenţie, şi-au continuat drumul. Am oftat de uşurare; printre cei trei pasageri, l-am recunoscut pe agentul din poarta „Uzimefului”. Dacă n-am fi fost travestiţi, s-ar fi isprăvit cu mine. Şi cu Tase, bineînţeles. Gândul ăsta mi-a dat o idee:

— Măi Tase, eu aş zice să ne despărţim.

— Ce-ţi veni?

— Vezi tu, pe mine mă cunosc o grămadă de poliţai. Pe tine nu te ştie decât comisarul de alaltăieri. Dacă eşti singur, ai mai multe şanse să scapi.

A început să râdă; apoi m-a privit ca pe un copil mic, când spune vreo prăpastie:

— Hai că eşti „tare”! Cum să te las singur? Tolomac cum eşti, n-ai face nici zece paşi până să cazi în labele copoilor. Nu, Licuţă, stau cu tine, să te păzesc.

— N-am să suflu o vorbă; îţi jur pe amintirea tatii!

— Lasă-l în pace pe bietul taică-tu; habar n-ai de ce sunt în stare „sticleţii”, când vor să scoată o mărturisire de la cineva. Rămânem împreună, fiindcă tot împreună am intrat în treaba asta cu ziarele. Şi când eşti în doi, ai altfel de curaj, nu te mai simţi hăituit.

Avea dreptate, aşa că n-am mai insistat.

Când am ajuns în piaţa Filantropiei, Tase a cumpărat o pâine, „la negru”. Eu am luat nişte brânză.

Ne-am urmat apoi drumul, fără să mai scoatem o vorbă. Simţeam că Tase rumegă un gând.

— Măi Lică, începu el după o vreme, să ştii că trebuie s-o ştergem din Bucureşti. După câte îi cunosc eu pe domnii de la poliţie, de data asta sunt hotărâţi să pună gheara pe noi. Şi cu cât zăbovim mai mult pe aici, cu atât avem şanse mai puţine de scăpare. Chiar dacă ne-am îmbrăca şi în mitropoliţi. Nici „catacomba” nu mal e ascunzătoare sigură, mare lucru să nu fi dat peste ea până acum.

— Păi să mergem la tine, la Giurgiu.

— Nu se poate. Ai mei sunt plecaţi la ţară, asta e una. A doua: Giurgiu e oraş de graniţă; toate trenurile care merg spre el sunt controlate. Mai bine mergem la Brăila.

— La Brăila?!

— Am acolo pe un frate de-al tatei, lucrează la C.F.R.
— Şi o să ne primească?
— Sigur. E om bun, n-are să ne lase pe drumuri. Poate ne găseşte şi vreo muncă prin port sau la vreun şantier. Brăila e un port mare, nici nu se compară cu Giurgiu. N-o să ne fie greu…
Tase vorbea cu însufleţire, vrând pesemne să mă asigure că va fi chiar aşa. Dar eu mi-am dat seama că încerca să se convingă mai întâi pe el.
— … Şi chiar dacă om vedea că prin Brăila nu umblă câini cu covrigi în coadă, plecăm la Ploieşti. Am acolo vreo doi băieţi d-ai mei, cunoscuţi din Obor. Stăm la ei cât s-o putea, pe urmă o întindem la Braşov..
— Uşurel, Tase, l-am întrerupt eu. Brăila, Ploieşti, Braşov… Cu ce bani plătim trenul? Ce mâncăm? Eu nu am decât banii din vânzarea pe două zile, plus capitalul.
— Nici eu nu prea am, da’ o să mergem pe blat…
— Pe ce?!
— Fără bilet, adică. Cu mărfarele.
— Şi când ne-or prinde?
— Ce-or să ne facă? Dac-o fi cheferistul om de treabă, ne lasă în pace. Dacă nu, ne trage câte un şut şi ne dă jos. Aşteptăm alt tren, şi gata.
— Ce să-ţi spun, grozavă viaţă ne aşteaptă! făcui eu cu lehamite. O să tot umblăm, aşa, hăituiţi de colo-colo…
— Ba nicidecum. Eu cred că războiul ăsta trebuie să se sfârşească curând, fiindcă nemţii sunt pe drojdie, iar oamenii s-au săturat şi ei, cum scria în ziarele alea de le-am împărţit noi. O să ne întoarcem la rosturile noastre. Ai să vezi, mai mult de o lună n-o să lipsim din Bucureşti.
Cam asta era şi convingerea mea, aşa că am primit să mergem la Brăila, însă numai după ce-i voi da mamei de ştire. Altminteri cine ştie ce grozăvie şi-ar putea închipui.
— Se înţelege, a încuviinţat Tase. Da’ cum ai să-i spui?
— Mă reped diseară până în Dămăroaia…
— Şi ai să nimereşti drept în braţele poliţaiului care supraveghează casa. Prost eşti, mă, crezi că ăia nu-şi închipuie că mai devreme sau mai târziu ai să treci pe la ai tăi?
— Atunci fac altfel; o aştept diseară la poarta fabricii, când iese din schimb.

— Şi dacă o fi şi acolo vreun poliţai, ca la „Uzimef”?

— N-are a face; rămân îmbrăcat cu fusta, şi n-o să mă dibuiască printre atâtea femei câte sunt acolo. Tu mă aştepţi la gara Chitila.

Pe la nouă, vin şi eu şi ne urcăm în primul tren care merge la Brăila. Ce zici?

— Zic că la Chitila nu se poate; gara e păzită. Mai bine mergem de-a lungul Colentinei, până la prima staţie, Mogoşoaia.

— Bine şi aşa; ne întâlnim lângă cârciuma lui „Ghiorghiţă-ncurcă lume”. O ştii?

— O ştiu, dar nu mă interesează. Ţi-am spus că nu te las singur nici cinci minute; bleg cum eşti, cine ştie în ce bucluc ai să nimereşti.

Se temea sincer pentru mine? Nu vroia să rămână singur? — nu îmi puteam da seama. Dar m-am bucurat că vom fi tot împreună.

Ajungând la şoseaua Kisselef, ne-am aşezat pe o bancă mai ferită, în spatele unor tufişuri. Am început să facem planuri în privinţa felului cum ne vom descurca în timpul marelui voiaj ce urma să-l întreprindem în zilele următoare. Tase avea multe planuri; să facem rost de un scăunel, o lădiţă, perii şi cremă de ghete ca să „deschideri” lustragerie; ori să ne băgăm capitalul în zarzavat…

— … Cumpărăm din piaţă şi vindem pe străzi, a precizat el. Sau facem hamalâc în piaţă… Asta dacă nu ne-o primi unchiul.

Eu, mărturisesc, nu aveam nicio idee, mă bizuiam pe banii din desăguţă — cât ne-or ajunge — şi pe firea lui descurcăreaţă. De câte ori auzeam apropiindu-se vreo maşină pe şosea — şi treceau destule — ne lăsam pe vine în spatele băncii.

Pe la ora patru am plecat spre A.P.A.C.A. Aveam de mers, nu glumă! Pe drum mă gândeam la călătoria pe care o hotărâsem şi mă încerca teama de necunoscutul spre care ne îndreptam în oraşe străine. Şi când îmi dădeam seama că vor trece săptămâni — poate chiar luni — fără s-o văd pe mama, simţeam că-mi dau lacrimile. Atunci mă făceam că mă şterg la nas ori întorceam capul, să nu mă vadă Tase. Dar şi el era, se vede, copleşit de gânduri, fiindcă nu mă prea lua în seamă — sau numai se prefăcea. În 6Chimb, cum auzeam motorul vreunei maşini, mă apuca de mână, trăgându-mă lângă vreo vitrină sau

într-un gang. Iar dacă ne apărea în cale vreun poliţist, ne grăbeam să traversăm strada. Şi aşa, mai cu ocoluri, mai cu emoţii, când pe jos, când cu tramvaiul, am străbătut Bucureştiul travestit în fată. La poarta fabricii ne-am despărţit, Tase a rămas la colţul străzii — să ţină „şase” — eu m-am postat în faţa porţii să aştept ieşirea mamei. Treceau pe lângă mine fete cu chipurile obosite, înnegurate de griji sau de lipsuri, nu erau nici vesele şi nici gureşe, cum le ştiam de la şcoală ori de la balurile din cartier, la care luam şi eu parte, privind pe fereastră.

Femeile mai în vârstă erau la fel de tăcute, aveau feţele brăzdate de ani şi de necazuri. Multe, foarte multe purtau basmale negre — doliu după vreo fiinţă dragă. Când am zărit-o pe mama, m-am repezit în calea ei. Avea şi ea basma neagră. Era pentru prima dată că o vedeam purtând doliu.

Şi mi-am amintit de tata, pe care nu-l văzusem de trei ani şi nici nu aveam să-l mai văd vreodată. Şi m-a podidit plânsul.

— Ce-ai păţit, fetiţo? M-a întrebat mama punându-mi mâna cu blândeţe pe creştet. Când mi-am ridicat privirea spre ea, a tresărit surprinsă:

— Lică! Ce-i cu tine, mamă?

N-am putut să-i răspund nimic. M-am lipit la pieptul ei şi am continuat să plâng. Plângea şi ea; şi încerca să mă liniştească.

— Ce-ai păţit, dragul meu? Spune-i mămichii…

Iar eu vroiam să-i spun că plec, că n-am s-o mai văd cine ştie câtă vreme; dar nu aveam putere să scot din mine decât lacrimi. Mă copleşea presimţirea că odată plecat de lângă ea nu voi mai avea parte niciodată de mângâierea şi căldura vieţii de familie.

Mama şi-a şters lacrimile cu colţul basmalei, apoi a început să mă întrebe unde fusesem atâtea zile? De ce mă căuta poliţia?…

Eram gata să-i răspund, dar deodată Tase a apărut lângă mine şi m-a apucat de braţ:

— Sticleţii! Să fugim! Şi m-a smuls de la pieptul mamii.

Mi-am întors privirea şi am văzut un tip care se apropia grăbit de noi.

Am apucat doar să-i fac mamei un semn de rămas bun şi… rupe-o la fugă! În urma noastră, câteva voci ascuţite de femei întrebau ce s-a întâmplat. Una din ele a strigat:

„Aduceţi nişte apă! I-a venit rău!”

Nu m-am putut uita înapoi, fiindcă Tase nu-mi da răgaz.

— Repede, mai repede! mă îndemna el fără să mă lase deloc de mână. Îl urmam ca un automat, niciun gând nu mi se închega în bezna care îmi cuprinsese mintea. Mi-era indiferent dacă voi fi prins ori nu, despărţirea brutală de mama smulsese din mine orice poftă de libertate şi viaţă.

Dar Tase fugea şi mă trăgea după el. Îşi ţinea poalele fustei suflecate şi din când în când privea scurt înapoi.

— Lică, ia-ţi poalele în mâini şi picioarele la spinare. Sunt doi pe urmele noastre.

Dar până să mă trezesc eu, m-am împiedicat în fustă şi am căzut. Lovitura şi durerea din genunchii zdreliţi m-au readus la realitate. Am sărit repede în picioare şi în ochi mi-a apărut chipul lui Tase înlemnit de spaimă. Urmăritorii erau doi, în civil, doar la vreo zece metri de noi. Mi-am dat seama că, lovit cum eram, nu mai puteam ţine pasul cu el.

— Fugi, Tăsică, lasă-mă pe mine!

Dar el nu mi-a dat drumul la mină; m-a ajutat să mă scol şi a rămas lângă mine.

— Doar câţiva paşi, Lică, până dăm colţul…

Am pornit şchiopătând şi mai mult, tras de el. Dinspre pilcul de femei care se desfăcuseră din jurul mamei şi se repeziseră acum în calea celor doi urmăritori se auzeau strigăte, vociferări şi blesteme: „Ce-aveţi cu copiii?!”.. „Bandiţilor!” „Ce poliţie?! Vă ştim noi, hoţi de copii, asta sunteţi!” „Ardev-ar focul!”

— Mai iute, Licuţă, mai iute! mă îmboldea mereu Tase.

Fugeam şi eu cât puteam, uitasem de durerea pricinuită de genunchiul lovit. Prea multe iluzii nu-mi făceam; oricât de hotărâte ar fi fost inimoasele tovarăşe de muncă ale mamei, pentru prea mult timp tot n-ar fi reuşit să-i ţină în loc.

Deodată, la marginea trotuarului s-a oprit, scrâşnind din frâne, o maşină. Deschizând uşa din spate, un om a strigat la noi:

— Urcaţi-vă repede!

Tase ezita, dar mie vocea omului din maşină mi s-a părut cunoscută. Fără să mă mai întreb de unde şi de când, l-am tras pe Tase după mine, înghesuindu-ne amândoi pe canapeaua din spate. Ce-o fi să fie! Fugind pe jos, tot nu aveam nicio şansă să scăpăm. Omul de la volan a apăsat pe acceleraţie şi am

demarat în viteză. Din urmă s-a auzit numai ţignalul strident a unuia din poliţişti.

După ce m-am liniştit puţin, l-am privit cu atenţie pe omul de lângă mine. Era Invalidul! De data aceasta însă purta haine obişnuite, îngrijite, şi nu avea mustaţă. Ne-a privit pe amândoi, pe urmă a zâmbit.

— Cine v-a îmbrăcat în fustele astea? Dacă nu te-ai fi repezit în braţele maică-tii, nu te-aş fi recunoscut, mi-a spus el.

Am sărit în picioare, gata-gata să ies cu capul prin plafon:

— Mama!

— Linişteşte-te, a leşinat de frică şi de emoţie. Acuma, cred că şi-a revenit. Au grijă femeile de dânsa.

— Dar dumneavoastră de unde ştiaţi că suntem acolo?

— Ne-am închipuit noi că vei încerca s-o vezi, mi-a răspuns şoferul.

— De ieri dimineaţă străbatem toate străzile Bucureştiului, căutându-vă.

— Dumneavoastră ne-aţi trimis ieri vorbă să venim la biserica Gorganul? a întrebat şi Tase.

Invalidul ne-a privit pe amândoi.

— Cine v-a spus?

— Titi Guran, un fost coleg al meu, i-am răspuns eu.

Şoferul a ridicat nedumerit din umeri.

— O să aflăm noi, până la urmă, a tras el concluzia.

În timp ce vorbea, Invalidul îşi tot întorcea capiii şi privea în urma maşinii. Deodată a tresărit şi l-a făcut atent pe şofer, lovindu-l cu palma pe umăr.

Acesta a privit în oglinda retrovizoare şi a rostit încruntându-se:

— Începe circul, asiguraţi uşile şi ţineţi-vă bine.

Am privit şi noi prin geamul din spate; în urma noastră, venea în viteză altă maşină. Un Buick negru. Fiatul nostru îşi mărea însă viteza; eu şi Tase ne-am încleştat mâinile de spătarul canapelei din faţă.

Cauciucurile începuseră să şuiere alergând pe şinele de tramvai; mergeam atât de repede, încât aveam impresia că celelalte vehicule de pe stradă se târăsc ca melcii. Când ajungeam din urmă vreun tramvai, şoferul învârtea calm volanul şi îl ocolea derapând şi scârţâind din frâne. Dacă nu ne-am fi

ţinut bine şi nici uşile nu ar fi fost asigurate, cred că am fi fost proiectaţi pe zidurile caselor. Distanţa dintre noi şi Buickul negru aci creştea, aci scădea. Şoferul nostru urma un drum ocolit, pe străzi înguste şi aglomerate. Cum intram însă pe vreo arteră lungă şi largă, maşina poliţiei — mai puternică decât a noastră — începea să câştige teren. Claxonam noi, claxonau şi ei, trecătorii speriaţi se lipeau de pereţi, iar celelalte maşini se opreau prudente, cât mai aproape de trotuar. Nu ştiu de ce, dar nu-mi mai era frică deloc, pesemne unde vedeam faţa Invalidului liniştită, calmă. În ochii lui citeam atâta hotărâre. Încât eram sigur că maşina poliţiei — oricât de puternică ar fi fost — nu ne va ajunge. În oglindă zăream şi chipul şoferului; doar ochii i se mişcau, restul părea o mască de piatră. După o goană ameţitoare, care a ţinut mai mult de un sfert de oră, străbătusem străzile largi ale centrului, intrând iar pe altele, înguste şi întortocheate, prin care Fiatul se strecura cu uşurinţă. Numai că pe urmele noastre apăruse şi o motocicletă. Se părea că pentru noi avantajul era redus la zero. Poliţistul care o conducea îşi cunoştea meseria; ar fi fost de ajuns să se apropie la o distanţă potrivită şi să tragă un foc de pistol într-un cauciuc. Invalidul l-a făcut atent pe şofer, punându-i din nou palma pe umăr.

— Varianta trei!

Vorbise probabil într-un fel convenit de mai înainte, fiindcă omul de la volan a dat din cap în semn că a înţeles.

Făcând apoi un viraj strâns, maşina a ocolit primul colţ. După vreo două minute şoferul ne-a spus: „Ţineţi-vă bine” — şi a frânat brusc în faţa unui telefon public. Rezemat de cabină, un om citea ziarul. Invalidul i-a strigat şi lui: „Varianta trei!” Şi în aceeaşi clipă, maşinala ţâşnit din nou înainte. Nu ne îndepărtasem nici 200 metri, că a şi apărui motocicleta, iar în urma ei Buickul negru. Au trecut însă ca vântul pe lângă cabina telefonică. Motociclistul câştiga mereu teren şi se apropia de noi. Prin oglindă, şoferul măsura cu privirea distanţa care se micşora.

Când am privit şi eu prin geamul din spate, i-am putut vedea doar faţa plină de praf, ochelarii de aviator şi casca din piele groasă. Tase, în schimb, părea entuziasmat de evoluţiile lui.

— Tii! Parcă-i unul din „dracii zburători” de la „Zidul morţii”! A exclamat el plin de admiraţie.

Invalidul avea alte griji, decât să-l admire pe „acrobat”. S-a aplecat spre urechea şoferului, spunându-i doar două cuvinte;

— Prima intersecţie.

Şoferul a dat din cap şi, când am ajuns la întretăierea cu o stradă mai lărguţă, a redus viteza traversând spre celălalt trotuar, apoi a virat la dreapta, tăind calea motociclistului. Invalidul coborâse geamul şi, scoţând revolverul, a tras trei gloanţe în roata din faţă a motocicletei. Aceasta a făcut câteva „opturi”, apoi s-a urcat pe trotuar, oprindu-se în gardul unei case, la nicio secundă după ce — dându-şi seama ce se întâmplă — motociclistul a sărit jos făcând un salt demn de un acrobat. Dacă n-ar fi avut casca şi costumul de piele, praful s-ar fi ales de el.

Ne-am continuat drumul fără „coadă” — poate că maşina poliţiei se oprise pentru câteva minute, să vadă ce s-a întâmplat cu motociclistul. Răgazul ne-a fost suficient ca să scăpăm de ei.

Încă vreo jumătate de oră am străbătut nişte străzi lăturalnice, probabil ca să derutăm alţi urmăritori. La un moment dat am avut impresia că ne învârtim în cerc, trecând de vreo două ori pe aceleaşi străzi. În sfârşit, tocmai când mă întrebam dacă nu cumva o să ne apuce noaptea în maşină, şoferul a oprit brusc în dreptul unui camion cu prelată.

— Săriţi repede jos — şi fuga în camion, ne-a îndemnat Invalidul, în timp ce ne deschidea uşa.

Şoferul a coborât înaintea noastră — am apucat să văd cum schimba numerele Fiatului. În timp ce traversam spre camion, dintr-o casă apropiată a ieşit un ofiţer. Un maior medic.

Invalidul s-a apropiat de el şi i-a strâns mina rostind în grabă, dar din inimă:

— Vă mulţumim, domnule doctor; maşina e în bună stare.

Camionul nostru a pornit în aceeaşi clipă cu Fiatul, la volanul căruia acum se afla ofiţerul medic. Pricepusem toată manevra. Desigur, şi Tase, fiindcă a rostit plin de admiraţie:

— Tii! Ce idee! Când or da de un maior la volan, or să facă sticleţii nişte ochi…! ia-ţi tăiat pe ăia din filme, a adăugat el privindu-l pe Invalid.

După vreun sfert de oră, camionul s-a oprit în faţa unui depozit de lemne; am coborât cu toţii şi Invalidul ne-a condus până la o portiţă dosnică. Se întunecase binişor şi mi-am dat seama că locul acela e cât se poate de bine ales pentru o retragere — greu s-ar fi descurcat un străin printre stivele de lemne şi cărbuni, aşezaţi anapoda. Am traversat apoi un loc viran, o grădină, altă curte... Invalidul a bătut la o uşă într-un anume fel, aceasta s-a deschis şi în pragul ei a ieşit un bărbat în vârstă care ne-a privit nedumerit pe deasupra ochelarilor:

— Ce-i cu fetele astea?

— Le-am scăpat din ghearele zmeilor, l-a răspuns Invalidul glumind.

Tase şi-a scos basmaua. Am făcut şi eu la fel.

— Suntem băieţi, domnule.

Invalidul ne-a împins de umeri în casă, apoi s-a adresat gazdei:

— Ăştia sunt... difuzorii noştri voluntari.

— Bine, să-i vedem la lumină.

Omul care ne întâmpinase şi care părea a fi şeful Invalidului s-a apropiat de noi:

— Care din voi e Lică?

Am făcut un pas înainte şi l-am privit în ochi.

El a clătinat dojenitor din cap:

— Bine, măi băiete, ce gânduri ţi-au trecut prin cap când te-ai apucat de o treabă ca asta?

Mi-am plecat privirea; la drept vorbind, ce puteam să-i răspund aşa, deodată?

Că am vrut să-mi răscumpăr vina de a-l fi urmărit pe Invalid? Că trebuia să-i plătesc comisarului Gârlici, pentru că m-a înşelat? Ori din dorinţa de a-mi dovedi mie însumi că sunt curajos, aşa cum a fost tata? Dar el fusese şi om cinstit. Trebuia să fiu şi eu la fel. Aşa că am mărturisit în câteva cuvinte totul.

Când am isprăvit, bărbatul care ne-a întâmpinat se întoarse către Invalid:

— Ai văzut de la cine era să ţi se tragă sfârşitul activităţii de luptător?

După felul cum a zâmbit, mi-am dat seama că întrebarea — deşi fusese pusă în glumă — îl stânjenise totuşi pe Invalid.

— Văzut! Atâta doar că, până una alta, rândurile noastre s-au mărit cu încă doi luptători.

O dăduse şi el pe glumă.

Celălalt l-a privit pe Tase:

— Dar tu cine eşti?

— Sunt Năstase Florea, zis Tase; din Giurgiu.

— Şi cum de te-ai amestecat în toată povestea asta?

— Păi, eu sunt jurnalist de patru ani; şi cum ziarul acela — aşa mic cum e — se cheamă că tot jurnal este, trebuia împărţit şi el, nu? Şi cine putea s-o facă mai bine ca mine care — în meseria asta — sunt *specialist?* A încheiat el privind cu şiretenie în ochii Invalidului.

Acesta a început să râdă; omul cu ochelari s-a mulţumit doar să zâmbească.

Între timp, şoferul s-a apropiat de noi; îşi amintise ceva:

— Pe mine mă miră faptul că aţi reuşit să evitaţi capcana pe care v-a întins-o poliţia ieri dimineaţă în Brezoianu. Cine v-a avertizat? Şi cum de nu v-am văzut noi?

— De văzut, a început Tase, nu ne-aţi văzut, fiindcă noi ne ascundeam ori de câte ori auzeam vreo maşină; credeam că sunt toate ale poliţiei. Cât priveşte restul, ne-a dat de veste un prieten de-al lui. Şi-a arătat spre mine.

— Un fost coleg de şcoală. Titi Guran, am precizat eu. Zicea că l-a trimis Invalidul, adică…

Dar n-am apucat să termin ce aveam de spus, că toţi îşi îndreptaseră privirile spre el.

— Cum vine asta? l-a întrebat cu asprime omul cu ochelari.

— Altă soluţie nu exista, în eventualitatea că nu îi vom întâlni înainte să ajungă în Brezoianu — cum de altfel s-a şi întâmplat. L-am rugat pe meşterul Guran să ne sprijine. Dânsul i-a făcut băiatului rost de o tolbă şi l-a trimis acolo. Era ultimul om pe care l-ar fi bănuit Gârlici sau Mitoacă. S-a descurcat bine.

Vârstnicul şi-a scos ochelarii care pesemne că se aburiseră, fiindcă a început să-i şteargă cu batista. După ce i-a pus la locul lor, a rostit liniştit, dar hotărât:

— Vom mai discuta problema asta… la timpul potrivit. Până atunci, să ne continuăm treaba.

Hâm! Bănuiam eu cam ce treabă anume vor ei să-şi continue. Cred că şi Tase pricepuse, fiindcă a întrebat cu îndrăzneală:

— Şi nu ne daţi nişte ziare d-alea să le… cum îi zice?… difuzăm?

Omul a tresărit, ba chiar s-a şi încruntat către Invalid. Dar asta a ţinut doar o clipă, fiindcă atunci când privirea i-a coborât pe noi ochii lui zâmbeau.

— Deocamdată aţi terminat-o cu difuzarea. Veţi fi conduşi într-un loc unde să fiţi la adăpost de orice primejdie. Poliţia nu renunţă chiar aşa repede la cei pe care îi caută…

— Şi cât vom sta acolo? am întrebat eu îngrijorat, fiindcă nu ştiam ce s-a întâmplat cu mama.

— Doar câteva zile. Numai atât — a adăugat el apăsând pe ultimele cuvinte.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă?… I se înseninase toată faţa. Pe urmă, a repetat, visător dar hotărât, o să începem toţi o viaţă nouă…

Mie mi s-a părut că vroia să mai spună ceva, dar s-a oprit. Şi-a privit ceasul, apoi a rupt fila calendarului din perete.

Incepea altă zi: 20 AUGUST 1944.

Omul s-a întors către noi şi ne-a vorbit privindu-ne pe deasupra ochelarilor:

— Curând vine toamna; veţi începe să învăţaţi!…

Să învăţăm! Asta am şi făcut; ani de-a rândul. Mai întâi pe şantierul tineretului de la Agnita-Botorca. Apoi în fabrica unde ne-am calificat; în facultatea muncitorească. Peste tot am fost împreună cu Tase şi cu fostul „sămânţar” Victor Lenţea, cu care ne-am împrietenit la toartă.

Iar într-o seară, după ce împreună cu Tase depănasem amintiri legate de timpul când vindeam ziare, vroind să scriu o scrisoare m-am trezit scriind pe coala albă: „Comisarul uitase de mine…"